

GUIDE: Supporting Guardians of Unaccompanied Children

Grant Agreement No. 101141170 — GUIDE — AMIF-2023-TF2-AG-CALL

Podręcznik krajowy Polska

D2.4

Informacje kluczowe	
Numer i nazwa produktu	D2.4 – Podręcznik krajowy - Polska
Rodzaj produktu	Podręcznik
Data publikacji	M9 (grudzień 2024)
Główny autor	Fundacja Imago
Partnerzy współpracujący	EASPD, EUROCHILD

Dane wrażliwe	
Publiczne	X

Historia publikacji:

Wersja	Data	Recenzenci	Uwagi
1	08.11.2024	EASPD, Eurochild	Wersja 1
2	23.12.2024	EASPD, Eurochild	Wersja 2
3	27.12.2024	EASPD	Wersja ostateczna

Informacja o projekcie

Umowa	101141170
Program	AMIF
Priorytet	AMIF-2023-TF2-AG-CALL-06-CHILDREN
Działanie	AMIF Project Grants
Skrócona nazwa projektu	GUIDE
Tytuł projektu	GUIDE: Supporting Guardians of Unaccompanied Children
Data rozpoczęcia projektu	01.04.2024
Okres realizacji projektu	30 months
Data zakończenia projektu	30.09.2026

Spis treści

Wstęp	6
Część 1: Wytyczne i wskazówki dla trenerów	8
Część 2: Program szkolenia	22
Moduł 1: KONWENCJA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH O PRAWACH DZIECKA – PRZEWODNIK DO ANALIZ I DZIAŁAŃ	22
Sesja 1.1: Prawa dziecka: kompleksowy przewodnik do analizy i działania	23
A. Zarys sesji	24
B. Przewodnik po sesji	25
Sesja 1.2: Ryzyko i odporność dzieci: zrozumienie bezbronności jako koncepcji opartej na prawach i wzmacniającej	31
A. Zarys sesji	31
B. Przewodnik po sesji	33
Sesja 1.3: Dzieci w drodze: doświadczenia migracyjne i historie osobiste	39
A. Zarys sesji	39
B. Przewodnik po sesji	41
Moduł 2: OPIEKA W NAJLEPSZYM INTERESIE DZIECKA	46
Sesja 2.1: Tworzenie efektywnej relacji pomiędzy opiekunem a dzieckiem	47
A. Zarys sesji	47
B. Przewodnik po sesji	49
Sesja 2.2: Mandat i zadania opiekuna	48
A. Zarys sesji	53
B. Przewodnik po sesji	55
Sesja 2.3: Promowanie dobra dziecka w stosunkach z władzami państwowymi i świadczeniodawcami	59
A. Zarys sesji	59
B. Przewodnik po sesji	62
Moduł 3: WSPIERANIE DZIECKA OD MOMENTU JEGO PRZYBYCIA DO KRAJU	66
Sesja 3.1: Od przybycia do trwałego rozwiązania: identyfikacja potrzeb i odpowiednia reakcja	68
A. Zarys sesji	68
B. Przewodnik po sesji	70
Sesja 3.2: Od przybycia do trwałego rozwiązania: identyfikacja potrzeb i odpowiednia reakcja	77
A. Zarys sesji	77
B. Przewodnik po sesji	79

Moduł 4: STANDARDY JAKOŚCI I ODPOWIEDZIALNOŚĆ W ŚWIADCZENIU USŁUG OPIEKUŃCZYCH	84
Sesja 4.1: Sieć wsparcia dla opiekunów.....	85
A. Zarys sesji	85
B. Przewodnik po sesji	87
Sesja 4.2: Standardy etyczne w usługach opiekuńczych	91
A. Zarys sesji	91
B. Przewodnik po sesji	93
Moduł 5: NARZĘDZIA PRACY Z DZIEĆMI OBJĘTYMI OPIEKĄ.....	99
Sesja 5.1 : Holistyczna opieka nad nieletnimi migrantami z wykorzystaniem narzędzia „Podróż życia”, aktywnego słuchania i zarządzania przypadkiem:	101
A. Zarys sesji	101
B. Przewodnik po sesji	101
Sesja 5.2: Wzmacnianie dobrostanu, odporności i bezpieczeństwa dzieci	107
A. Zarys sesji	107
B. Przewodnik po sesji	108
ANEKS 1: UWAGI METODOLOGICZNE.....	114

Podręcznik międzynarodowego szkolenia trenerów

Wstęp

Podręcznik podzielony jest na **pięć modułów**, z których każdy został zaprojektowany tak, aby dostarczyć praktyczne narzędzia i wiedzę dla trenerów w zakresie usług opiekuńczych. **Pierwsze cztery moduły** stanowią dokładną kopię podręcznika **Agencji Praw Podstawowych (FRA)**, opracowanego specjalnie na potrzeby szkoleń dla opiekunów. **Piąty moduł** jest dodatkowym, niestandardowym modułem, który oferuje narzędzia i metody pomagające trenerom realizować obowiązki opiekuńcze **w sposób przyjazny dla dziecka i partycypacyjny**. Został on opracowany wspólnie z partnerami projektu **GUIDE**.

Podręcznik został dostosowany do specyficznych potrzeb trenerów z pięciu państw członkowskich UE — Polski, Słowacji, Grecji, Włoch i Bułgarii — którzy biorą udział w **projekcie GUIDE**. Opracowano go w procesie współtworzenia i osadzania w kontekście danego państwa, uwzględniając wkład trenerów z poszczególnych krajów. Podręcznik został przetestowany w ramach **szkolenia dla trenerów (ToT) (D2.2)**, w trakcie sesji online i stacjonarnych, które odbyły się w Brukseli. Jest bazą do opracowania podręczników krajowych, adekwatnych do specyfiki każdego z państw, które zostaną skontekstualizowane i dostosowane do warunków danego kraju.

Niniejszy podręcznik ma na celu wzmocnienie zasobów szkoleniowych w każdym z uczestniczących krajów, wyposażając je w odpowiednie narzędzia do prowadzenia sesji szkoleniowych i jednocześnie zapewniając, że materiały są dostosowane do krajowych systemów opiekuńczych.

Podręcznik opiera się na kluczowych **międzynarodowych oraz unijnych ramach prawnych**, w tym:

- **Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka (UNCRC)**
- **Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej**

Ramy te gwarantują, że usługi w zakresie opieki w państwach członkowskich UE promują prawa i dobro dzieci, ze szczególnym naciskiem na ich historię osobistą, zasoby i możliwości. Podręcznik jest źródłem narzędzi pomagających opiekunom działać w sposób **niezależny, bezstronny i pewny**, szczególnie w interakcjach z:

- **Urzędnikami państwowymi**
- **Dostawcami usług**
- **Członkami społeczności**

Niniejszy podręcznik nie stanowi autonomicznego źródła informacji; opiera się na obszernym zestawie dokumentów i wytycznych opracowanych przez **Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA)**. Kluczowe materiały referencyjne obejmują:

- Podręczniki FRA dotyczące systemów opieki
- Badania dotyczące relokacji i powrotów dzieci

- Poradniki dotyczące praw dziecka i prawa azylowego

Ponadto podręcznik zawiera odniesienia do internetowej platformy edukacyjnej zbudowanej na platformie Moodle, która stanowi uzupełnienie podręcznika szkoleniowego. Platforma zawiera:

- Prezentacje
- Filmy
- Ćwiczenia interaktywne
- Dodatkowe materiały do nauki zdalnej

Uczestników szkolenia (i czytelników) zachęca się do korzystania z **platformy e-learningowej FRA** w celu uzyskania jak najbardziej wyczerpujących informacji.

Korzystaliśmy również z innych źródeł e-learningowych, takich jak: [Solentra Academy](#) oraz [WELL-U | ChildHub - Child Protection Hub](#).

Pod koniec szkolenia ukończonego zgodnie z niniejszym Podręcznikiem, trenerzy będą wyposażeni nie tylko w wiedzę i umiejętności, ale także pewność siebie, pozwalającą wspierać dzieci i opiekunów, zapewniając, że we wszystkich podejmowanych działaniach priorytetem będzie dobro dziecka.

Szczególne podziękowania składamy **Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA)**, a także **Agencji Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA)**, **Europejskiemu Forum Osób Niepełnosprawnych (EDF)** i **belgijskim organom ds. opieki**, które również poświęciły swój czas na pomoc w opracowaniu projektu GUIDE w jego w początkowej fazie.

WSZYSTKIE MATERIAŁY DLA TRENERÓW (studia przypadków, materiały informacyjne, prezentacje, narzędzia samooceny i efektów uczenia się, glosariusze i tekst niniejszego Podręcznika) znajdują się w [tym](#) folderze.

Część 1: Wytyczne i wskazówki dla trenerów

Program nauczania składa się z pięciu modułów obejmujących 12 sesji szkoleniowych, których całkowity szacunkowy czas trwania wynosi 30 godzin¹. Sesje te wzajemnie się uzupełniają, stopniowo zwiększając wiedzę i umiejętności uczestników.

Sesje szkoleniowe odnoszą się do kilku zasobów dostępnych na platformie e-learningowej FRA, w tym:

- **Broszur informacyjnych:** materiałów uzupełniających, pomagających w realizacji celów edukacyjnych każdej sesji
- **Glosariusz:** obszerna lista istotnych terminów i definicji
- **Lista pozostałych źródeł informacji:** Dodatkowe materiały i odniesienia umożliwiające większe zrozumienie problemu w szerszym kontekście

Wszystkie materiały są dostępne na platformie e-learningowej FRA i mają na celu uzupełnienie treści podręcznika i urozmaicenie procesu uczenia się.

Moduł 1: Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka: przewodnik do analizy i działania pomaga trenerowi w uwrażliwianiu opiekunów na konwencję jako dokument prawny i możliwości, jakie oferuje jako praktyczny przewodnik.

- **Sesja 1.1: Prawa dziecka:** kompleksowy przewodnik do analizy i działania.
- **Sesja 1.2: Ryzyko i odporność:** zrozumienie bezbronności jako koncepcji opartej na prawach i wzmacniającej.
- **Sesja 1.3: Dzieci w drodze:** doświadczenia migracyjne i historie osobiste.

Moduł 2: Opieka w najlepszym interesie dziecka jako główne zadanie opiekuna. Przedstawia jego rolę jako łącznika pomiędzy dzieckiem a instytucjami państwowymi. Opiekunowie uczą się o usługach, z których korzysta dziecko bez opieki, a także o procedurach kierowania na poszczególne usługi.

- **Sesja 2.1: Tworzenie efektywnej relacji** pomiędzy opiekunem a dzieckiem.
- **Sesja 2.2: Mandat** i zadania opiekuna.
- **Sesja 2.3: Promowanie dobra dziecka** w stosunkach z władzami państwowymi i świadczeniodawcami

Moduł 3: Wspieranie dziecka od momentu jego przybycia do kraju do momentu zapewnienia trwałych rozwiązań - zawiera szczegółowe wskazówki dotyczące roli opiekuna w ocenie konkretnej sprawy,

¹ Czas trwania sesji szkoleniowych będzie dostosowana do poziomu wiedzy uczestników. Dyskusja i zajęcia praktyczne są kluczowe w procesie uczenia się, dlatego należy przeznaczyć na nie odpowiednią ilość czasu. Sposób realizacji (na miejscu lub online), będzie zależał od kontekstu i potrzeb danej grupy.

procesach podejmowania decyzji i procedurach formalnych dotyczących dziecka - od momentu przyjazdu, aż po identyfikację potrzeb i wdrożenie trwałego rozwiązania.

- **Sesja 3.1: Od przybycia do trwałego rozwiązania:** identyfikacja potrzeb i odpowiednia reakcja
- **Sesja 3.2: Od przybycia do trwałego rozwiązania:** promowanie najlepszego interesu dziecka w procesach decyzyjnych oraz podczas wdrażaniu procedur

Module 4: Quality standards and accountability of guardianship services focuses on the support network that guardians can or should be able to count on when exercising their role. It also explores ethical standards and matters of accountability.

Moduł 4: Standardy jakości i odpowiedzialność w świadczeniu usług opiekuńczych - sieci wsparcia, z których opiekunowie mogą korzystać podczas wykonywania swojej pracy; standardy etyczne i kwestie odpowiedzialności.

- **Sesja 4.1: Sieć wsparcia** dla opiekunów; odpowiedzialność.
- **Sesja 4.2: Standardy etyczne** w usługach opiekuńczych.

Moduł 5: Narzędzia do pracy z dziećmi w szerokim spektrum sytuacji. Ma na celu wzmocnienie relacji z dzieckiem, biorąc pod uwagę wymiar kulturowy, słabości oraz potrzeby specjalne dzieci z niepełnosprawnościami.

- **Session 5.1: Holistic Care for Migrant Children Using the Journey of Life Tool, Active Listening and Case Management:** open discussion and active listening. The child is put into an active role in defining their trajectory and perspectives on their situation. This is done in a child friendly and safe way. The information produced serves objectives related to **assessments** (notably related to vulnerabilities, risks and strengths), **BID, cultural competences, family tracing, and identification and prevention of challenges** of the guardianship relationship and trajectory, **experience of migrancy and disability**.
- **Sesja 5.1: Holistyczna opieka nad dziećmi-migrantami z wykorzystaniem narzędzia „Podróż życia”, aktywnego słuchania i zarządzania przypadkiem:** otwarta dyskusja i aktywne słuchanie. Dziecko odgrywa aktywną rolę w definiowaniu swojej i rozwoju i perspektyw dotyczących swojej sytuacji. Uzyskane informacje służą celom związanym z oceną (w szczególności w zakresie podatności na zagrożenia, ryzyka, mocnych stron), procesem BID, kompetencjami kulturowymi, poszukiwaniem rodziny oraz identyfikacją i zapobieganiem wyzwaniom związanym z relacją opiekuńczą i ścieżką życiową, doświadczeniem migracji oraz niepełnosprawnością.
- **Sesja 5.2: i) Wzmacnianie dobrostanu, odporności i bezpieczeństwa dzieci; ii) zrozumienie traumy, interwencja kryzysowa, pierwsza pomoc psychologiczna; iii) Zarządzanie konfliktem, niewłaściwe postępowanie, pozytywna dyscyplina.**

Opracowanie szkolenia:

Szkolenie zostało opracowane w ramach kompleksowego procesu opartego na współpracy, składającego się z następujących kluczowych etapów:

- Analiza warunków panujących w pięciu krajach partnerskich
- Rekomendacje

- Wzajemna ocena projektu podręcznika
- Test pilotażowy

Wsparcie w opracowaniu programu szkolenia zaoferowali także członkowie Rady Doradczej GUIDE (Europejska Sieć Opiekunów (EGN), Save the Children Europe i Save the Children Włochy). Porad udzielili również belgijskie organy wymiaru sprawiedliwości Service de Tutelle SPF.

Jednak ponownie należy podkreślić, że szkolenie nie byłoby możliwe bez solidnych podstaw, jakie stanowi podręcznik FRA w odniesieniu do szkolenia dla trenerów.

Sprzęt i narzędzia ułatwiające interaktywną naukę

Aby usprawnić interaktywne nauczanie, zarówno w trybie stacjonarnym, jak i zdalnym, w podręczniku zaleca się korzystanie z różnych urządzeń i narzędzi. Efektywne wykorzystanie technologii odgrywa w tym procesie kluczową rolę

Na każdej sesji powinna być dostępna tablica lub flipchart, które są pomocne w robieniu notatek, rysunków i wykresów oraz śledzeniu wypowiedzi i dyskusji uczestników.

Zaleca się ograniczyć sprzęty do minimum, ale za to zapewnić broszury oraz notesy i długopisy do zapisywania kluczowych treści.

Pracownicy socjalni powinni także posiadać noteboki, w których będą mogli zapisywać kluczowe treści, ciekawe pomysły i terminy wydarzeń.

Szkolenie stacjonarne

- Trener pracuje z flipchartem
- Trener może wyjąć przykleić do ścian już zapisane afkuszki papieru z flipcharta, aby uczestnicy mogli do nich zaglądać podczas sesji
- Po zakończeniu każdej sesji trener robi zdjęcia arkuszy z flipcharta. Zdjęcia mają być przechowywane na dysku i udostępniane grupie.
- Materiały obejmują flipchart, karteczki samoprzylepne w różnych kolorach oraz markery do pisania na flipcharcie.
- Projektor/Duży ekran

Szkolenie online

Trener korzysta z wirtualnej tablicy - aplikacji do pisania/rysowania cyfrowego np:

- Sketchbook – strona, na której trener może pisać lub rysować
- Miro (lub odpowiednik) – platforma, na której uczestnicy szkolenia mogą pisać i umieszczać notatki na wspólnej tablicy
- Aplikacje Mentimeter lub Slido – umożliwiające tworzenie interaktywnych prezentacji, przeprowadzenie ankiet, quizów, chmur słownych, pozwalające na zbieranie i uzyskiwanie informacji zwrotnych w czasie rzeczywistym
- Trener robi zrzut ekranu materiałów stworzonych przez grupę i udostępnia je uczestnikom na koniec sesji

Poszczególne kwestie mogą wymagać omówienia w późniejszym terminie. W przypadku niektórych zagadnień należy poświęcić więcej czasu na refleksję i przeprowadzenie analizy. Uczestnicy mogą zapisywać tematy na tablicy, korzystając z systemu ogólnodostępnych karteczek samoprzylepnych. Dzięki temu grupa nie zapomni o kwestiach, do których należy powrócić i będzie je mogła przeanalizować później.

Tworzenie repozytorium zasobów

Aby wzbogacić doświadczenie edukacyjne i wspomóc ciągłe dzielenie się wiedzą, trener zachęca uczestników do przesyłania dokumentów, materiałów i innych zasobów związanych z treścią sesji szkoleniowej lub istotnych dla roli opiekuna. W celu gromadzenia i przechowywania tych zasobów tworzone jest repozytorium.

- **Konfiguracja repozytorium:** Repozytorium może być przechowywane na różnych platformach: flipchart, tablica wirtualna lub ogólnodostępny dysk online. Kluczem jest zapewnienie, że treść pozostanie dostępna dla uczestników także po zakończeniu procesu szkoleniowego.
- **Rodzaje zasobów:** Repozytorium może zawierać odniesienia do książek, raportów, artykułów prasowych, dokumentów prawnych, dokumentów strategicznych, narzędzi dla opiekunów, filmów szkoleniowych, baz danych zawierających informacje o sytuacji w poszczególnych krajach itp.
- **Dostęp do dodatkowych zasobów:** Trenerzy i uczestnicy szkolenia mogą również uzyskać dostęp do glosariusza oraz listy źródeł i materiałów uzupełniających dostępnych na platformie e-learningowej FRA

Ewaluacja szkolenia

Aby zbadać skuteczność szkolenia, po kursie zaleca się przeprowadzenie jego oceny, kierując się **czterema poziomami ewaluacji Kirkpatrick'a**:

1. **Reakcja:** Na tym poziomie bierzemy pod uwagę natychmiastową informację zwrotną uczestników na temat szkolenia, skupiającą się na jego przydatności i interaktywności.
2. **Nauka:** Poziom ten ocenia wzrost wiedzy i umiejętności uczestników w wyniku szkolenia
3. **Zachowanie:** Ten poziom ocenia zdolność uczestników do zastosowania tego, czego się nauczyli w miarę upływu czasu, w tym ich skuteczność w przekazywaniu wiedzy innym.
4. **Wyniki:** Na ostatnim etapie sprawdzane jest, czy szkolenie umożliwiło uczestnikom osiągnięcie pożądaných rezultatów.

Narzędzia oceny: Na koniec szkolenia trener powinien udostępnić arkusze oceny przynajmniej poziomu 1 i poziomu 2. Alternatywnie można przeprowadzić ankietę ewaluacyjną online.

Ciągłe doskonalenie: Informacje zwrotne wynikające z przeprowadzonej oceny szkolenia pozwalają trenerowi dostosować i udoskonalić program szkoleniowy tak, aby lepiej odpowiadał potrzebom przyszłych grup docelowych.

Ocena interaktywna: Platforma e-learningowa FRA oferuje interaktywne ćwiczenia, quizy i narzędzia oceny uczenia się, które ułatwiają zarówno sam proces uczenia się, jak i ocenę jego efektów.

Plan sesji treningowej

Sesje szkoleniowe mają standardową strukturę. Każda sesja przebiega według tego samego schematu i obejmuje krótkie prezentacje, dyskusje plenarne i ćwiczenia grupowe. W ten sposób uczestnicy przyzwyczajają się do formatu sesji, co sprzyja interakcji między nimi. Poniższy ogólny plan zawiera przegląd działań podczas każdej sesji szkoleniowej. Plan sesji obowiązuje niezależnie od tego, czy dany kurs jest szkoleniem stacjonarnym, kształceniem na odległość czy programem mieszanym.

1. Sesja otwierająca: powitanie i przedstawienie zarysu sesji

- **Kwestie metodologiczne:** Rozpocznij sesję od powitania uczestników i krótkiego przedyskutowania kluczowych punktów z poprzedniej sesji.
- **Szacowany czas:** 15 minut

2. Ćwiczenie narracji biograficznej

- **Methodological Considerations:** Engage participants in a biographical narrative exercise to create a personal connection with the thematic field. This activity helps participants relate the session's content to their own experiences and enhances engagement.
- **Kwestie metodologiczne:** Zaangażuj uczestników w ćwiczenie narracji biograficznej, aby stworzyć osobistą więź z omawianym tematem. Ta aktywność pomaga uczestnikom powiązać treść sesji z własnymi doświadczeniami i ich zwiększa zaangażowanie.
- **Szacowany czas:** 15-45 minut

3. Wprowadzenie: Przedstawienie tematu

- **Kwestie metodologiczne:** Przedstaw kluczowe tematy i koncepcje, które zostaną omówione podczas sesji. Segment ten pomaga ustalić pole tematyczne i zapewnia, że uczestnicy rozumieją, na czym skupia się sesja
- **Szacowany czas:** 15-20 minut.

4. Przerwa

- **Kwestie metodologiczne:** Krótką przerwę można zaplanować przed, w trakcie lub po interaktywnej pracy grupowej, w zależności od przebiegu sesji i potrzeb uczestników. Przerwa pozwala uczestnikom nabrać sił i przygotować ich do kolejnej intensywnej aktywności.
- **Szacowany czas:** 10 minut

5. Interaktywna praca w grupach: Zgłębianie tematu

- **Szacowany czas:** 60 minut (lub więcej w razie potrzeby)

6. Wnioski: Refleksje i analiza interaktywnej pracy grupowej

- **Kwestie metodologiczne:** Po pracy w grupie zaleca się przeprowadzenie dyskusji plenarnej, podczas której uczestnicy będą mogli jeszcze bardziej zgłębić się w dany temat. Segment ten pomaga skonsolidować nadobytą wiedzę i wyciągnąć kluczowe wnioski z aktywności grupowej.

- **Szacowany czas:** 25 minut

7. Zamknięcie sesji szkoleniowej: Podsumowanie kluczowych punktów i pytania otwarte

- **Kwestie metodologiczne:** Zakończ sesję podsumowując kluczowe omówione punkty i odpowiadając na wszelkie pytania uczestników. Zamknięcie pomaga uczestnikom umocnić zrozumienie tematu i przygotowuje ich do następnej sesji.
- **Szacowany czas:** 10 minut

Czas trwania sesji szacuje się na 2,5 do 3 godzin. Czas faktyczny zależy jednak od potrzeb i możliwości uczestników, wielkości grupy, formy szkolenia (stacjonarnie lub online).

Struktura każdej sesji

1. Otwarcie Sesji (15 min)

Cel: powitanie i przedstawienie zarysu sesji

Podczas pierwszej sesji szkoleniowej trener wykorzystuje początkowe 15 minut na przedstawienie programu szkoleniowego i powitanie uczestników. Kolejne sesje rozpoczynają się od powitania uczestników przez trenera, po którym następuje podsumowanie poprzedniej sesji.

Każda sesja szkoleniowa rozpoczyna się cytatami odnoszącymi się do głównych tematów sesji. Cytaty te, zebrane podczas opracowywania programu szkoleniowego, pochodzą od opiekunów oraz od dzieci i młodych dorosłych bez opieki, którzy byli wspierani przez opiekuna. Cytaty ilustrują indywidualne poglądy i niekoniecznie są reprezentatywne dla poszczególnych grup. Zostały one zanonimizowane zgodnie z świadomą zgodą zainteresowanych dzieci i dorosłych oraz z należytym poszanowaniem standardów etycznych i standardów ochrony dzieci.

Główna aktywność

- Trener używa Koła Opieki, aby zlokalizować na nim dany temat i powiązać sesję szkoleniową z innymi tematami (patrz Rysunek 1).
- Począwszy od drugiej sesji szkoleniowej, wybrana grupa uczestników podsumowuje kluczowe przesłania i wnioski z poprzedniej sesji. Ochotnicy wspólnie przygotowują jednostronicowe podsumowanie dla grupy. Udostępniają je reszcie grupy na początku sesji lub przesyłają je e-mailem jeszcze przed jej rozpoczęciem. Ochotnicy przedstawiają swoje podsumowanie w ciągu maksymalnie pięciu minut.
- Trener powinien zadbać, aby wkażdy z uczestników zgłosił się do dokoania podsumowania przynajmniej raz w trakcie programu szkoleniowego.
- Trener gromadzi wszystkie materiały podsumowujące w internetowym centrum zasobów, do którego dostęp mają wyłącznie uczestnicy (np. za pomocą Dropbox lub podobnych usług). Zebrane notatki stają się źródłem informacji, do którego uczestnicy mogą się odwołać także po zakończeniu programu szkoleniowego, podczas pełnienia roli opiekunów.
- Alternatywnie, trener może poprowadzić zbiorową sesję podsumowującą, angażując w nią wszystkich uczestników.

- W stosownych przypadkach, w kontekście szkolenia akademickiego lub zawodowego, trener może poprosić uczestników o przygotowanie prezentacji i krótkiego artykułu na określony temat. Uczestnicy mogą wybierać z listy tematów dostarczonych przez trenera. Terminem nadsyłania prac jest dzień, w którym temat będzie omawiany na kursie.
- Krajowe analizy danych, opracowane szablony oraz zebrane podczas realizacji projektu materiały są przydatnymi dokumentami, z których można wyodrębnić istotne informacje i ugruntować wiedzę nabytą podczas poszczególnych sesji.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej (30 min²)

Cel: Wykształcenie osobistego podejścia do danego tematu

Ćwiczenia pomagają w zaangażowaniu uczestników na poziomie dostosowanym do ich indywidualnych możliwości. Dodatkowo zachęca ich do spojrzenia na dany temat z perspektywy ich doświadczeń osobistych. Tego typu ćwiczenie można w razie potrzeby dostosować do głównego tematu każdej sesji.

Główna aktywność:

- Trener zadaje pytanie związane z tematyką sesji szkoleniowej, prosząc uczestników o refleksję w nawiązaniu do ich osobistych doświadczenia i/lub wspomnień.

Sesje szkoleniowe stacjonarne:

- Trener prosi każdego uczestnika o zapisanie słowa kluczowego na karteczce samoprzylepnej, która odzwierciedla jego odpowiedź na zadane pytanie.
- Następnie uczestnicy umieszczają swoje karteczki samoprzylepne na flipcharcie.
- Kiedy wszyscy uczestnicy wykonają to zadanie, trener kolejno odczytuje słowa kluczowe.
- The trainer then invites the participant who wrote each key word to take the floor and explain or comment on it.
- Następnie trener zaprasza każdego uczestnika, aby wyjaśnił/skomentował przedstawione słowo kluczowe.

Sesje szkoleniowe online

Trener prosi uczestników o wpisanie kluczowych słów w funkcji czatu na platformie wideokonferencyjnej. Gdy wszyscy uczestnicy to zrobią, trener po kolei zaprasza ich do skomentowania wybranego przez siebie słowa. Alternatywnie, trener może poprosić uczestników o powiedzenie swojego kluczowego słowa bez dodawania komentarzy ani wyjaśnień. W tym czasie trener zapisuje te słowa na wirtualnej tablicy.

Na koniec ćwiczenia trener robi zrzut ekranu wirtualnej tablicy. Materiały te są następnie udostępniane uczestnikom na wspólnym dysku lub w innej przestrzeni do współdzielenia plików.

Na każdej sesji trener powinien przypominać uczestnikom, że niekoniecznie muszą dzielić się z resztą grupy własnymi przeżyciami. Zamiast tego mogą odwoływać się do swojego doświadczenia zawodowego, przedmiotów, osób trzecich, książek lub filmów.

² The time taken is only indicative and is linked to the number of participants, the time you want to spend on the specific topic / session with more or less depth, and availability of time for everyone.

3. Wstęp (15 min)

Cel: Przedstawienie zakresu tematycznego

Wprowadzenie trenera ma na celu ustalenie zakresu tematycznego sesji szkoleniowej.

Główna aktywność:

- Trener dzieli się kluczowymi terminami, definicjami i wskazówkami dotyczącymi tego, co grupa będzie omawiać podczas sesji. Elementy te są powiązane z celami sesji, w tym z pytaniami, na które sesja ma odpowiedzieć, oraz z kluczowymi terminami i definicjami, które powinny i zostać opanowane przez uczestników.
- The trainer should thoroughly study the session content and prepare the necessary key facts, definitions, and questions to effectively introduce the session. This preparation allows the trainer to adapt the training program to the specific context and setting, considering local needs and the participants' backgrounds.
- Trener powinien dokładnie przygotować się do sesji i być gotowy na pytania uczestników. Przygotowanie pozwala trenerowi dostosować program szkoleniowy do konkretnego kontekstu i otoczenia, biorąc pod uwagę lokalne potrzeby i pochodzenie uczestników.
- Trener może odwoływać się do glosariusza, listy referencyjnej oraz adekwatnych źródeł wiedzy na poziomie krajowym.

Przerwa

Biorąc pod uwagę dynamikę danej sesji, trener decyduje, kiedy zrobić przerwę. Przerwa może nastąpić przed, w trakcie lub po interaktywnej pracy grupowej.

4. Interaktywna praca w grupach (60 min)

Cel: Zgłębianie tematu

Trener prowadzi dyskusję grupową skupioną na głównych tematach i pytaniach zadanych podczas sesji. Interaktywna praca w grupach ma na celu pobudzenie krytycznego myślenia i analizy.

Główna aktywność:

- The trainer guides participants through an exercise that encourages them to engage with the thematic field both individually and collectively, drawing from their personal and professional experiences.
- Trener prowadzi uczestników przez ćwiczenie, które zachęca ich do zaangażowania się w dany obszar tematyczny zarówno indywidualnie, jak i zbiorowo, czerpiąc z ich osobistych i zawodowych doświadczeń.
- Źródło: Patrz załącznik 1, nota metodologiczna 5.

5. Wnioski końcowe (25 min)

Cel: Podsumowanie kluczowych punktów i pytań otwartych

W końcowych uwagach sesji trener angażuje grupę we wspólne ćwiczenie podsumowujące, które pomaga wyodrębnić kluczowe elementy sesji i wyciągnąć z niej wnioski

Główna aktywność:

- Trener rozpoczyna od podsumowania kluczowych punktów i wyciągnięcia wniosków z sesji, zaczynając od podstawowych faktów, terminów i pytań zadanych na początku.
- Następnie trener porównuje te początkowe elementy z wynikami dyskusji grupowej, w tym z pytaniami zadnymi przez uczestników i ich wkładem w sesję w oparciu o ich własne doświadczenia.
- Następnie trener prezentuje Koło Opieki (patrz Rysunek 1) i umiejscawia na nim daną sesję treningową.
- Trener angażuje uczestników w dyskusję na temat związku danej sesji z poprzednimi i nadchodzącymi sesjami, a także z innymi poziomami koła.

Na koniec trener odsyła uczestników do platformy e-learningowej FRA i wyjaśnia, w jaki sposób mogą korzystać z tego narzędzia w procesie uczenia się oraz w roli opiekunów.

6. Zamknięcie sesji

Cel: Uwagi końcowe oraz przygotowanie do następnej sesji

Główna aktywność

Trener prosi uczestników o wyznaczenie grupy składającej się z dwóch do czterech ochotników, którzy przygotują i przedstawią podsumowanie na następnej sesji, podobnie jak podczas sesji otwierającej.

Wolontariusze proszeni są o spotkanie (fizyczne lub online) przed następną sesją szkoleniową w celu przygotowania jednostronicowego podsumowania. Broszura zostanie zaprezentowana pozostałym uczestnikom na następnej sesji.

Podsumowanie powinno odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Jaką kluczową wiedzę zdobyłeś/-aś podczas sesji szkoleniowej?
2. Czego dowiedziałeś/-aś się o perspektywie dziecka?
3. Czego dowiedziałeś/-aś się o prawach i potrzebach dziecka?
4. Jakie są najważniejsze wnioski, które możesz wyciągnąć z sesji szkoleniowej w kontekście swojej roli jako opiekuna?

Uwaga: Trener może także zlecić dodatkowe zadania do wykonania w trakcie sesji lub jako pracę domową, w zależności od warunków szkolenia i potrzeb. Opcjonalne ćwiczenia oparte na studiach przypadku, ćwiczenia interaktywne, quizy i testy służące do samooceny postępów w nauce są dostępne na internetowej platformie e-learningowej FRA.

Uwaga: Sesje są zaplanowane tak, aby trwały od 2,5 do 3 godzin. Faktyczny czas zależy jednak od potrzeb, wielkości grupy, możliwości, sposobu prowadzenia szkolenia (na miejscu lub online) i ograniczeń czasowych uczestników.

Materiały do sesji

Podczas każdej sesji szkoleniowej, za wyjątkiem Sesji 2.1, wykorzystywane są broszury informacyjne dostępne pod adresem <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

Trener jest odpowiedzialny za pobranie materiałów informacyjnych z powyższej platformy i udostępnienie ich uczestnikom w formie drukowanej lub w postaci elektronicznych plików PDF.

Wszystkie materiały dla trenerów (w tym studia przypadków, materiały w postaci broszur, prezentacje, narzędzia oceny efektów uczenia się, glosariusz i tekst niniejszego Podręcznika) znajdują się w tym folderze.

Koło Opieki

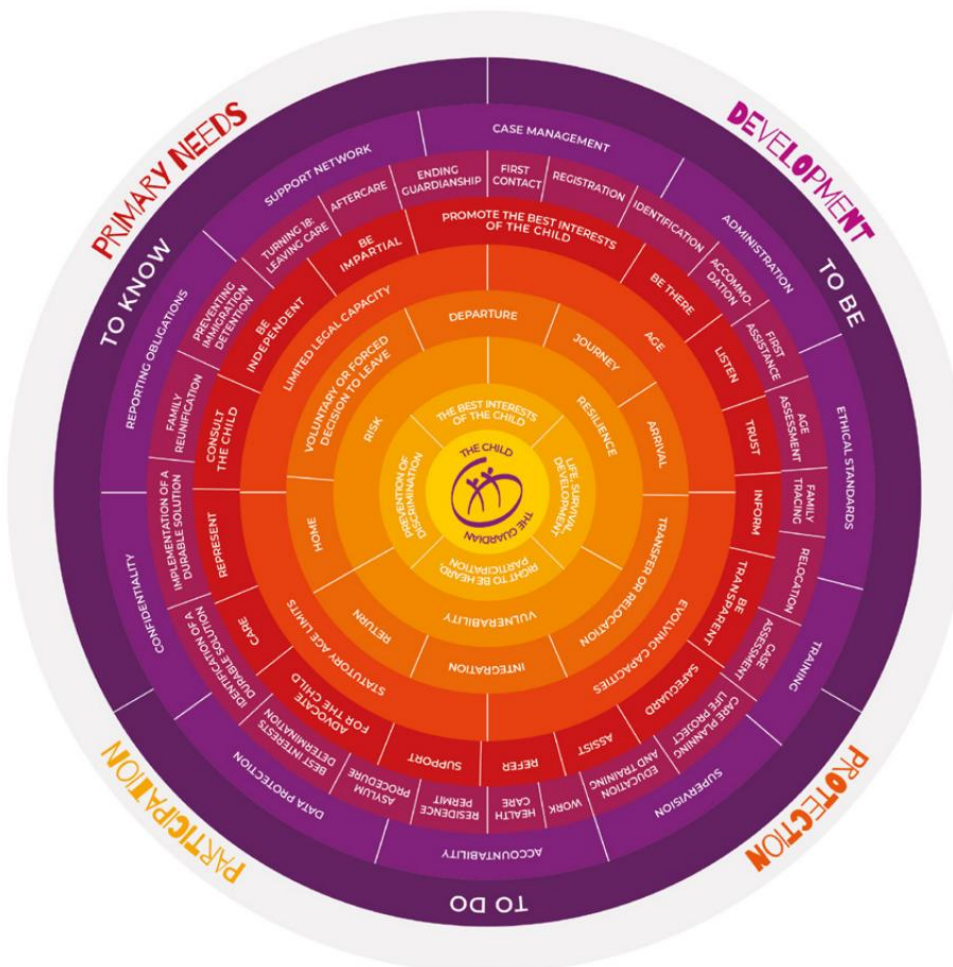
Koło Opieki (Rysunek 1) wizualnie przedstawia różne obszary tematyczne objęte szkoleniem i ich wzajemne powiązania. Każdy poziom koła odpowiada sesji treningowej, a niektóre poziomy łączą dwie ściśle powiązane sesje.

- Program szkoleniowy rozpoczyna się od skupienia się na dziecku jako na jednostce o wyjątkowych potrzebach i osobistej historii życia. Następnie wprowadza koncepcję dziecka jako posiadacza praw, badając prawa przyznane dzieciom na mocy Konwencji UNCRC.
- Różne poziomy Koła Opieki stopniowo zagłębiają się w konkretne historie, potrzeby i perspektywy dzieci bez opieki. Omawiają także rolę i zadania opiekunów, a także różne procedury, którym mogą zostać poddane dzieci bez opieki w kraju przyjazdu.
- Szkolenie porusza także kwestie związane z odpowiedzialnością opiekunów i wsparciem niezbędnym do wykonywania ich funkcji życiowych. Cztery wymiary UNCRC stanowią nadrzędne ramy dla ośmiu poziomów.

Podręcznik zachęca trenerów do prezentacji Koła Opieki na początku i na końcu każdej sesji szkoleniowej. Jego wielokrotne użycie pomaga trenerom i uczestnikom zrozumieć, w jaki sposób każde konkretne zagadnienie wpisuje się w szerszy kontekst usług opiekuńczych. Koło Opieki pomaga również w zrozumieniu powiązań pomiędzy różnymi tematami.

- Użytkownicy mogą wchodzić w interakcję z Kołem Opieki online, klikając każdy poziom, aby uzyskać dostęp do podstawowych informacji na określone tematy, a także dodatkowych materiałów umożliwiających dalsze zdobywanie wiedzy. Koło Opieki jest dostępne na dedykowanej stronie internetowej FRA.

Figure 1: The Guardianship Wheel

- Centre: The child and the guardian
- Level 1: Children's rights principles
- Level 2: Risk and resilience of the child
- Level 3: The child's migration story
- Level 4: Age and evolving capacities of the child
- Level 5: Mandate and tasks of the guardian
- Level 6: Promoting the rights and best interests of the child
- Level 7: Ethical standards, accountability and support network for the guardian
- Level 8: To know – to do – to be
- Level 9: Primary needs – development – protection – participation

Wykłady gościnne.

Program szkoleniowy ma charakter samodzielny i samowystarczalny. Można go jednak urozmaicić, zapraszając do udziału w sesjach wykładowców z zewnątrz. Trenerzy mogą współpracować z doświadczonymi ekspertami z różnych dziedzin powiązanych z opieką nad dziećmi, których wkład w sesję może pogłębić wiedzę nabywaną przez uczestników. Ponadto lokalni i regionalni wykładowcy gościnni mogą pomóc uczestnikom w budowaniu sieci wsparcia z udziałem kompetentnych specjalistów oraz odpowiednich instytucji i organizacji.

Rekomendacje dotyczące zapraszania wykładowców gościnnych:

- **Źródła:** Trenerów zachęca się do zapraszania gościnnych wykładowców z organizacji krajowych lub lokalnych, uniwersytetów, organizacji międzynarodowych; usługodawców.
- **Types of Experts:** This includes other knowledgeable experts and experienced guardians who can offer valuable insights and practical knowledge.
- **Rodzaje ekspertów:** kompetentnych specjalistów i doświadczeni opiekunowie, którzy mogą podzielić się cennymi spostrzeżeniami i wiedzą praktyczną

Format i czas trwania:

- Uwzględnienie wykładów gościnnych wydłuży całkowity czas trwania programu szkoleniowego. Wykłady gościnne trwają zazwyczaj 60 minut i mają następujący format.

Format wykładu gościnnego

Aktywność	Główni aktorzy	Szacunkowy czas (Minuty)
Otwarcie sesji i powitanie	Trener	10
Wykład gościnny	Wykładowca gościnny	30
Pytania i odpowiedzi, dyskusja	Uczestnicy i Wykładowca gościnny, Trener jako Moderator	15
Zamknięcie sesji	Trener	5

Całkowity czas: 60 minut

Zaangażowanie młodych dorosłych w rolę współprowadzących

Niektórzy trenerzy mogą mieć doświadczenie w angażowaniu młodzieży i młodych dorosłych w charakterze współprowadzących. Zaproszenie młodych osób, które niedawno opuściły placówkę opiekuńczą, w której były wspierane przez opiekuna, może być źródłem cennych spostrzeżeń i przedstawienie osobistych doświadczeń. Takie podejście pozwala uczestnikom skorzystać z rad i rekomendacji osób, które mają bezpośrednie doświadczenie z opieką.

Rozważania:

- **Zasady etyczne i zasady ochrony:** Niezwykle istotne jest zapewnienie, że uczestnictwo młodych dorosłych odbywa się z poszanowaniem zasad etycznych i zasad ochrony. Trenerzy muszą przestrzegać odpowiednich standardów przez cały okres zaangażowania młodej osoby w program.

- **Metody alternatywne:** Punkt widzenia dzieci można również zaprezentować za pośrednictwem filmów, filmów lub literatury, zapewniając dodatkowe spojrzenie na ich doświadczenia.

Podejście i metodologia szkolenia

Uwagi dotyczące metodologii mają na celu odpowiednie ukierunkowanie i orientację trenerów w ich podejściu do danego tematu. Pełna wersja wskazówek metodologicznych znajduje się w załącznikach na końcu niniejszego dokumentu.

Przegląd wskazówek metodycznych dla trenerów

Nota metodologiczna 1: Promowanie praw dziecka jako ramy dla usług opiekuńczych i szkoleń

Podejście szkoleniowe opiera się na standardach międzynarodowych i unijnych, w szczególności na prawie UNCRC i prawie UE. Proponuje narzędzie oparte na prawach dziecka, które ma pomóc opiekunom w analizowaniu sytuacji, ocenie potrzeb dziecka i opowiadaniu się za prawami dziecka i jego najlepszym interesem.

Nota metodologiczna 2: Promowanie podejścia transdyscyplinarnego

The training program fosters a child-centered, rights-based perspective in guardianship services. It encourages a transdisciplinary approach that transcends the limitations of state actors and service providers acting within their own mandates. This approach empowers guardians to advocate effectively for the child's rights across various state officials and service providers.

Program szkoleniowy promuje perspektywę usług opiekuńczych skoncentrowaną na dziecku i opartą na jego prawach. Zachęca do podejścia transdyscyplinarnego, które wykracza poza ograniczenia podmiotów państwowych i usługodawców. Takie podejście umożliwia opiekunom skuteczne wspieranie praw dziecka w kontakcie z urzędnikami państwowymi i usługodawcami.

Nota metodologiczna 3: Wzmacnianie pozycji opiekunów w zakresie obrony praw dziecka

Program zwiększa świadomość opiekunów w zakresie mocnych i słabych stron krajowych systemów ochrony dzieci i systemów przyjmowania dzieci uchodźczych. Zapewnia im narzędzia umożliwiające ocenę wpływu tych ograniczeń na dziecko i przygotowuje ich do niezależnego i bezstronnego opowiadania się za prawami dziecka.

Nota metodologiczna 4: Zachęcanie opiekunów do szukania wsparcia

Opiekunowie zostają uwrażliwieni na znaczenie mobilizowania wsparcia zarówno dla dziecka, jak i dla siebie. W programie podkreśla się, że od opiekunów nie oczekuje się, że sami rozwiążą wszystkie problemy. Powinni oni poszukiwać się dostępnym wsparciem, aby rozwiązać złożone, wielowymiarowe problemy.

Nota metodologiczna 5: Promowanie interaktywnego i eksploracyjnego procesu uczenia się

Program szkoleniowy promuje interaktywne środowisko uczenia się, w którym uczestnicy i trenerzy wspólnie nabywają nową wiedzę. Podejście to angażuje wszystkie strony w proces odkrywczego uczenia się.

Nota metodologiczna 6: Ułatwianie uczenia się skoncentrowanego na osobie za pomocą narracji biograficznej

Uczestnicy są zachęceni do spojrzenia na treści edukacyjne poprzez pryzmat swojej roli zawodowej i osobistych doświadczeń. Z tego powodu w programie uwzględniono ćwiczenia narracji biograficznej przeprowadzane na początku każdej sesji.

Nota metodologiczna 7: Wzmacnianie kompetencji transkulturowych opiekunów

Program wspiera rozwój wrażliwości i kompetencji transkulturowych wśród opiekunów. Kładzie nacisk na obronę praw i najlepszego interesu dziecka przy jednoczesnym poszanowaniu kręgu kulturowego dziecka.

Nota metodologiczna 8: Wspieranie komunikacji i interakcji opartej na zasobach

Szkolenie zachęca do współpracy i komunikacji eksploracyjnej pomiędzy uczestnikami i trenerami. Opiera się na doświadczeniach osobistych i zawodowych, wiedzy i przemyśleniach wszystkich zaangażowanych osób, wykorzystując zasoby każdego uczestnika.

Część 2: Program szkolenia

Moduł 1: KONWENCJA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH O PRAWACH DZIECKA – PRZEWODNIK DO ANALIZ I DZIAŁANIA

Zarys modułu

Sesja 1.1: Prawa człowieka dziecka: kompleksowy przewodnik do analizy i działania

Sesja ta stanowi szczegółowy przewodnik po prawach dziecka, skupiający się na ramach analizy i działania. Bada podstawowe zasady i standardy prawne leżące u podstaw praw dziecka, oferując kompleksowe zrozumienie tematu, niezbędne do skutecznej opieki.

Sesja 1.2: Ryzyko i odporność dzieci: Zrozumienie bezbronności jako koncepcji opartej na prawach i wzmacniającej

Sesja zgłębia pojęcia ryzyka i odporności, analizując je z perspektywy opartej na prawach dziecka. Celem jest wzmocnienie wiedzy i umiejętności uczestników w tym zakresie, poprzez dostarczenie im narzędzi do zrozumienia i radzenia sobie z różnymi wyzwaniami, przed którymi stoją dzieci.

Sesja 1.3: Dzieci w drodze: Doświadczenia migracyjne i historie z życia

Sesja ta skupia się na doświadczeniach i historiach z życia dzieci, które migrują. Pokazuje wyzwania i perspektywę dzieci w drodze, pomagając opiekunom lepiej je zrozumieć i wspierać podczas ich podróży migracyjnych.

Cele Modułu 1

Trzy sesje szkoleniowe wchodzące w skład niniejszego modułu umożliwiają uczestnikom ocenę ryzyka i odporności dziecka. Zależą one od jego pochodzenia, historii migracyjnej, obecnej sytuacji oraz perspektyw na przyszłość.

Moduł 1 wprowadza Konwencję Narodów Zjednoczonych o Prawach Dziecka (UNCRC) oraz jej ogólne zasady jako podstawowe ramy dla usług opiekuńczych. Moduł ten prowadzi zarówno trenerów, jak i uczestników w wykorzystaniu UNCRC do mapowania i analizy potrzeb dziecka oraz zapewnienia, że wszelkie podejmowane decyzje i działania są zgodne ze standardami opartymi na prawach.

Uczestnicy zapoznają się z analizą ryzyka i odporności z perspektywy praw dziecka i otrzymują narzędzia do praktycznego zastosowania tej wiedzy. Wprowadzenie historii migracyjnych dzieci uwrażliwia uczestników na znaczenie wysłuchania opowieści dziecka.

Ogólne efekty uczenia się:

1. Wykorzystanie UNCRC jako kompleksowego transdyscyplinarnego przewodnika po usługach opiekuńczych.
2. Analiza ryzyka i odporności i ich wpływu na bezbronność dziecka bez opieki.
3. Zapoznanie ze specyfiką migracji dzieci i ich indywidualnych doświadczeń i przeżyć.
4. Docenienie znaczenie wysłuchania historii dziecka.

Sesja 1.1: Prawa człowieka dziecka: kompleksowy przewodnik do analizy i działania

Koło Opieki poziom 1: Zasady dotyczące praw dziecka

Słowa dziecka

„Zawsze słyszałem, jak mówili o moich prawach, ale to były tylko słowa, w rzeczywistości nikogo to nie obchodziło. Kiedy mój opiekun powiedział mi, że zadba o to, aby osoby w ośrodku recepcyjnym szanowały moje prawa, pomyślałem, że to tylko słowa. Ale on naprawdę stanął w mojej obronie, nikt nigdy tak nie zrobił”.

Słowa opiekuna

„Słyszałem o prawach dziecka w odniesieniu do dzieci podczas wojny i dzieci cierpiących głód, myślałem, że prawa dziecka dotyczą innych kontynentów”.

„Kiedy uświadomiłam sobie, że moim zadaniem jest obrona praw tego chłopca, pomyślałam, że to dla mnie zbyt duże zadanie i może je wykonać tylko prawnik. Jednak z biegiem czasu rozumiałam, że myślenie i mówienie o jego prawach to coś, co muszę robić stale i to jest dobre, ponieważ pomaga mi uzyskać jasny obraz sytuacji i tego, co mam zrobić”.

A. Zarys sesji

Treści kluczowe

- UNCRC ustanawia prawa człowieka przysługujące wszystkim osobom poniżej 18 roku życia.
- Prawa określone w UNCRC odnoszą się do wszystkich aspektów życia dziecka, są niepodzielne i wzajemnie powiązane.
- UNCRC nakłada obowiązki na władze państwowe i usługodawców
- Zagwarantowanie praw dziecka wymaga ścisłej współpracy pomiędzy wszystkimi dyscyplinami istotnymi dla rozwoju, dobrostanu i ochrony dziecka.
- Na UNCRC można patrzeć jak na multidyscyplinarny przewodnik dla opiekunów. Ukierunkowuje ich na ocenę potrzeb, ochronę praw i wspieranie najlepszego interesu dziecka.
- UNCRC weszło w życie w Polsce ustawą z dnia 07.07.1991 (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19911200526>

Oczekiwane efekty uczenia się

Po pomyślnym ukończeniu sesji szkoleniowej uczestnicy:

POTRAFIA

- Opisać prawa dziecka, jakie zapewnia UNCRC.
- Wyjaśnić znaczenie i wagę podejścia opartego na prawach dziecka.
- Ocenić indywidualne potrzeby dziecka i okresowo aktualizować tę ocenę w świetle zmieniających się potrzeb dziecka.
- Skorzystać z UNCRC jako przewodnika przy podejmowaniu decyzji i działań dotyczących dziecka

SA

- Świadomi potrzeb dziecka, zarówno podstawowych, jak i specjalnych, w świetle różnorodnych doświadczeń życiowych.
- Otwarcu na uznanie wszystkich potrzeb dziecka za ściśle ze sobą powiązane.

Przygotowanie

Przygotowanie tematyczne

Trener przedstawia główne fakty i definicje, przygotowuje się do odpowiedzi na pytania związane z sesją. Trener powinien dostosować program szkoleniowy do konkretnego kontekstu szkolenia, lokalnych potrzeb i pochodzenia uczestników. Trener może korzystać z glosariusza (dostępnego na platformie e-learningowej FRA), list referencyjnych i źródeł krajowych.

Wykłady gościnne

Treści kluczowe

- Stan wdrożenia UNCRC: osiągnięcia i wyzwania w kraju, w którym odbywa się szkolenie. (raport do pobrania ze strony Komisji Praw Dziecka)
- Instytucje odpowiedzialne za kształtowanie, wdrażanie i monitorowanie polityki UNCRC na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym w kraju, w którym odbywa się szkolenie.
- Rola podmiotów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Ewentualni goście

- Przedstawiciel instytucji, komisji lub organizacji zajmującej się prawami dziecka, np: krajowe lub regionalne biuro rzeczników praw obywatelskich lub instytut praw człowieka; Pracownik wydziału uniwersyteckiego posiadający wiedzę specjalistyczną w zakresie praw dziecka; Przedstawiciel wyspecjalizowanej agencji ONZ; Przedstawiciel międzynarodowej, krajowej lub lokalnej organizacji pozarządowej (NGO).

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do tego modułu (pełna lista) znajdują się [tutaj](#).

- **Broszura 1:** Prawa dziecka w odniesieniu do czterech wymiarów UNCRC.
- **Broszura 2:** Prawa dziecka w prawie UE
- **Broszura 3:** Ogólne zasady UNCRC

Trener przygotowuje następujące materiały informacyjne w języku narodowym:

- Konwencja Narodów Zjednoczonych o Prawach Dziecka UNCRC
- UNCRC Wersja UNCRC (dokumenty) przyjazna dzieciom [tutaj](#)
- Lista kluczowych instytucji odpowiedzialnych [tutaj](#)
- Krajowe dokumenty dotyczące prawa dziecka [tutaj](#)
- Podróż życia [tutaj](#)

B. Przewodnik po sesji

1. Sesja otwierająca: powitanie i zarys kursu

- Otwarcie szkolenia i powitanie uczestników.
- Wprowadzenie do programu szkoleniowego.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Przedstawienie trenera i uczestników oraz wykształcenie osobistego podejścia do danego tematu

- Trener prosi uczestników, aby pomyśleli o kimś, kto był ważny w ich życiu jako mentor lub pełnił inną znaczącą rolę. Ma to być osoba istotna dla nich w ich dzieciństwie lub okresie dojrzewania.
- Uczestnicy zapisują słowo kluczowe charakteryzujące tę osobę na karteczki samoprzylepnej. Następnie przyklejają swoje karteczki samoprzylepne do flipcharta.

- Trener po kolei odczytuje słowa kluczowe i prosi każdego uczestnika o komentarz i wyjaśnienie, w jaki sposób dane słowo odnosi się do wybranej przez niego osoby i dlaczego ta osoba była dla niego ważna.
- Trener wskazuje własne słowo kluczowe, komentuje je a następnie się przedstawia. Potem przedstawiają się uczestnicy, podając swoje imię i nazwisko oraz wszelkie dodatkowe informacje, którymi chcą się podzielić, np. wykonywany zawód.
- Więcej informacji można znaleźć w Załączniku 1, Nota metodologiczna 6

3. Wprowadzenie: Ustalenie pola tematycznego

- Trener wprowadza główne tematy i pytania, które będą poruszane podczas sesji szkoleniowej. Uczestnicy są informowani, że poprzez działania i wspólną refleksję będą odkrywać znaczenie Konwencji UNCRC i możliwości, jakie oferuje ona dla roli opiekuna.

4. Interaktywna praca w grupach: Zgłębianie pola tematycznego

Krok pierwszy: burza mózgów na temat potrzeb dziecka

- Trener rysuje symbol dziecka na środku kartki papieru na flipcharcie (patrz Załącznik 1, Nota metodologiczna 1, Rysunek 3). Dziecko reprezentuje każdą dziewczynkę lub chłopca w wieku od 0 do 17 lat. Trener prosi uczestników o wzięcie udziału w zbiorowej burzy mózgów na temat potrzeb dziecka.
- Podczas gdy uczestnicy dzielą się swoimi przemyśleniami, trener zapisuje kluczowe słowa na flipcharcie.
- Jeśli dyskusja zostanie zakończona zbyt szybko, trener nakierowuje uczestników na konkretne aspekty życia dziecka, które nie zostały wzięte pod uwagę, np. żywność, czysta woda i powietrze, opieka zdrowotna, zapisy do szkoły, czas wolny, zabawa, sport, religia, kontakt z członkami rodziny, dokumenty tożsamości, akty urodzenia i obywatelstwo. Trwa to do czasu, aż uczestnicy sporządzą stosunkowo obszerną listę potrzeb dziecka

Krok drugi: Różnice w potrzebach dzieci i dorosłych

- Trener inicjuje drugie ćwiczenie grupowe. Uczestnicy zastanawiają się nad potrzebami osoby dorosłej i tym, czym różnią się one od potrzeb dziecka. Gdy uczestnicy dzielą się swoimi komentarzami, trener sprawdza, czy zidentyfikowane potrzeby są już wymienione na flipcharcie i zapisuje potrzeby, które nie zostały jeszcze wspomniane, za pomocą markera w innym kolorze.
- Po zakończeniu burzy mózgów trener prosi uczestników, aby zastanowili się, czy zidentyfikowane przez nich potrzeby dorosłych mogą być również potrzebami dziecka. Trener zachęca uczestników, aby pomyśleli w szczególności o nastolatkach, którzy mogą mieć bardzo podobne potrzeby do dorosłych. Na przykład mogą mieć podobne potrzeby w zakresie pracy i zatrudnienia, pieniędzy, wkładu w dochody rodziny, relacji intymnych i seksualności.
- Celem ćwiczenia jest uwrażliwienie uczestników na fakt, że potrzeby dzieci niekoniecznie są infantylne i specyficzne dla małych dzieci. Są raczej bardzo zbliżone do ogólnych potrzeb człowieka. Dzieci i dorośli mogą mieć podobne spojrzenie na życie i obowiązki.

- Następnie trener prosi uczestników, aby postawili się w sytuacji dziecka lub nastolatka. Jak młody człowiek opisałby swoje własne potrzeby i czym jego perspektywa może różnić się od perspektywy dorosłych? Trener dodaje na flipchart dodatkowe słowa kluczowe wynikające z tej dyskusji, ponownie używając innego koloru markera.

Trzeci krok: grupowanie potrzeb

- Trener i uczestnicy ponownie przeglądają stworzoną przez siebie mapę potrzeb. Trener zwraca uwagę, że wiele zidentyfikowanych przez nich potrzeb jest ze sobą bardzo ściśle powiązanych i współzależnych. Niezaspokojenie jednej potrzeby może stworzyć wyzwania dla całego zestawu innych potrzeb, które pozostają niezaspokojone. Należy podkreślić znaczenie odnajdywania rodziny i wspomnieć, że łączenie rodzin, pod warunkiem że leży to w najlepszym interesie dziecka, może zaspokoić niektóre potrzeby.
- Trener i uczestnicy omawiają, w jaki sposób można pogrupować potrzeby wymienione na flipcharcie. Trener kieruje refleksję grupową w stronę zrozumienia, że potrzeby dzieci można podzielić na cztery główne grupy:
 - **Potrzeby podstawowe** które należy zaspokoić, aby zapewnić dziecku przeżycie i zdrowie (jedzenie, schronienie, bezpieczeństwo).
 - Potrzeby związane z **rozwojem dziecka** obejmujące fizyczne, emocjonalne, społeczne, poznawcze i inne obszary rozwoju. Niektóre z nich można zaspokoić poprzez rodzinę. Ważni są także rówieśnicy i społeczność.
 - Potrzeby związane z **uczestnictwem** dziecka w życiu społecznym i politycznym oraz w podejmowaniu decyzji dotyczących dziecka.
 - Potrzeby związane z bezpieczeństwem, dobrem i **ochroną** dziecka.
- Trener podkreśla wagę reagowania na wszystkie potrzeby w sposób całościowy. Usługi dostępne dla dziecka – takie jak opieka zdrowotna, edukacja czy zakwaterowanie – często uwzględniają konkretne potrzeby dziecka oddzielnie. Usługi te świadczone są zazwyczaj z perspektywy zdeterminowanej przepisami i specjalizacją zawodową usługodawcy. **Perspektywa dziecka lub jego rodziny jest naturalnie bardziej całościowa i wszechstronna.**

Krok czwarty: cztery wymiary UNCRC

- Trener prezentuje flipchart z zestawieniem potrzeb dziecka w dobrze widocznym miejscu. Trener bierze kolejny arkusz papieru i rysuje na nim dwie przecinające się linie, jedną poziomą i jedną pionową, tworząc cztery ćwiartki reprezentujące cztery grupy potrzeb zidentyfikowanych powyżej. Symbol dziecka pozostaje na środku wykresu. Trener wskazuje jeden wymiar UNCRC w każdym z czterech kwadrantów: podstawowe potrzeby, rozwój, uczestnictwo i ochrona. Trener wykorzystuje cztery pola jako mapę do oceny potrzeb dziecka. Każdy kwadrat reprezentuje także jeden z czterech głównych wymiarów praw dziecka i obowiązków państw określonych w UNCRC:
 1. Zaspokajanie podstawowych potrzeb w celu zabezpieczenia przetrwania i zdrowia dziecka.
 2. Promowanie rozwoju dziecka.
 3. Umożliwienie dziecku kontaktu z rodziną i bycia członkiem wspólnoty oraz bycia wysłuchanym we wszystkich kwestiach go dotyczących.

4. Zapewnienie dziecku ochrony przed wszelkimi formami przemocy, wyzysku i zaniedbania.

- Trener informuje uczestników, że każdy z wymienionych wymiarów ma kluczowe znaczenie dla roli opiekuna i że będą się do nich wielokrotnie odnosić w trakcie programu szkoleniowego

Krok piąty: praca w grupach - dopasowanie potrzeb dziecka do praw dziecka

- Trener dzieli uczestników na cztery grupy robocze. Ich zadaniem jest refleksja nad potrzebami dziecka bez opieki z perspektywy skupiającej się na prawach dziecka. Kluczowe pytanie brzmi: „Jakie prawa odpowiadają potrzebom dziecka bez opieki?”
- Uczestnicy wykorzystują listę potrzeb przypiętą do ściany jako punkt odniesienia podczas burzy mózgów. Po 20–25 minutach grupy składają sprawozdania na posiedzeniu plenarnym. Trener zapisuje ich komentarze i wnioski na flipcharcie prezentującym cztery wymiary UNCRC. Robiąc to, trener prosi uczestników o określenie, które prawa mieszczą się w każdym z czterech wymiarów.
- Dyskusja konsoliduje zrozumienie przez uczestników wymiarów UNCRC jako analitycznej mapy służącej do oceny potrzeb i praw dzieci. Sprzyja także zrozumieniu, jak blisko są ze sobą powiązane wymienione cztery wymiary.

5. Wnioski: Refleksje i analiza po interaktywnej pracy grupowej

Trener kończy sesję interaktywnym ćwiczeniem, podczas którego uczestnicy angażują się we wspólną refleksję i analizę.

UNCRC Krok pierwszy: poznanie praw dziecka gwarantowanych przez UNCRC

- Trener kieruje uwagę uczestników na mapę potrzeb i praw dziecka stworzoną podczas sesji, zaznaczając, że prawa te zapewnia UNCRC.
- Trener odwołuje się do konkretnych artykułów UNCRC, aby dopasować dane prawa do czterech sekcji wyodrębnionych na flipcharcie (szczegółowy opis w Broszurze 1). Wyjaśnia treść tych artykułów i przekazuje uczestnikom Broszurę 1 do wykorzystania w przyszłości.
- UNCRC przyznaje dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej prawo do opiekuna, uwzględniając jego konkretne potrzeby. Sytuacja taka ma miejsce, gdy rodzice nie są w stanie opiekować się dzieckiem, są sprawcami przemocy lub wykorzystywania lub zostają oddzieleni od dziecka podczas migracji.
- UNCRC uwzględnia wspólne potrzeby wszystkich dzieci objętych opieką zastępczą, kładąc nacisk na prawo do opieki i ochrony (Artykuł 20). Odnalezienie rodziny jest kluczowym krokiem początkowym, ale tylko jeśli służy ono dobru dziecka.

Cztery artykuły UNCRC uważane są za podstawowe „zasady ogólne” istotne dla realizacji wszystkich praw:

- Prawo do niedyskryminacji (art. 2)
- Dobro dziecka na pierwszym miejscu (art. 3)
- Prawo do życia, przetrwania i rozwoju (art. 6)
- Prawo dziecka do bycia wysłuchanym i uwzględnienia jego poglądów (art. 12)

- Zasady te podsumowano w [Broszurze 3](#).

Trener informuje również uczestników o uwzględnieniu praw dziecka w prawie UE, przedstawiając Kartę i odpowiednie artykuły (art. 14 ust. 3, 24, 32 i 33) dotyczące praw dziecka (patrz [Broszura 2](#)).

Krok drugi: podejście oparte na potrzebach kontra podejście oparte na prawach

- Trener i uczestnicy zastanawiają się nad różnicami pomiędzy podejściem opartym na potrzebach a podejściem opartym na prawach. Uczestnicy dzielą się swoimi poglądami, a trener przedstawia ewolucję od podejścia opartego na potrzebach do podejścia opartego na prawach - podsumowanie w Tabeli 2.
- Trener podkreśla, że artykuły UNCRC reprezentują standardy prawne, zobowiązujące państwa do poszanowania, ochrony i realizowania wszystkich praw dziecka. Choć UNCRC jest dokumentem prawnym, służy także jako przewodnik dla opiekunów i usługodawców. Ma charakter wielodyscyplinarny i uznaje, że potrzeby i prawa dzieci są ze sobą powiązane i niepodzielne. Skuteczne wdrożenie Konwencji UNCRC wymaga współpracy pomiędzy wszystkimi właściwymi **podmiotami państwowymi i usługodawcami**.

Tabela 2: Porównanie podejścia opartego na potrzebach i podejścia opartego na prawach

PODEJŚCIE OPARTE NA POTRZEBACH	PODEJŚCIE OPARTE NA PRAWACH
Podejście jest odpowiedzią na potrzebę.	Podejście to chroni prawo – w prawie lub w praktyce.
Potrzeby nie są powiązane z obowiązkami osób odpowiedzialnych.	Prawa człowieka są zawsze powiązane z obowiązkami osób odpowiedzialnych.
Potrzeby mogą być uniwersalne lub indywidualne.	Prawa człowieka są uniwersalne.
Potrzeby można rozumieć według hierarchii i priorytetów.	Prawa człowieka są niepodzielne, co oznacza, że z jednej grupy praw nie można korzystać bez innych.
Potrzeby można zaspokoić poprzez inicjatywy charytatywne.	Praw człowieka nie można zapewnić poprzez działalność charytatywną; są one powiązane z obowiązkami państwa, a także obowiązkami rodziców, opiekunów i usług opieki społecznej, jak określono w UNCRC.

Źródło: FRA (2022), na podstawie Jonsson, U. (2003), *Podejście do praw człowieka w zakresie programowania rozwoju*, Nowy Jork, Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: podsumowanie kluczowych punktów i pytania otwarte

Poprzez refleksję końcową Trener prowadzi uczestników do:

- Podsumowania głównych spostrzeżeń i wniosków z sesji
- Identyfikacji i zapisania wszelkich nierozwiązanych problemów lub pytań bez odpowiedzi, w przypadku kiedy uczestnicy nie osiągnęli konsensusu.
- Użycia Koła Opieki, aby zilustrować, w jaki sposób sesja łączy się z obszarami tematycznymi przyszłych sesji programu szkoleniowego.
- Przedstawienia tematu przewodniego nadchodzącej sesji szkoleniowej

Działania uzupełniające

- Trener prosi uczestników, aby utworzyli grupę ochotników, którzy przygotują podsumowanie bieżącej sesji. Grupa ta przedstawi podsumowanie na następnej sesji szkoleniowej.

Sesja 1.2: Ryzyko i odporność dzieci: zrozumienie bezbronności jako koncepcji opartej na prawach i wzmacniającej

Koło Opieki poziom 2: Ryzyko i odporność dziecka

Słowa dziecka

„Jest taka kobieta, która przychodzi do miejsca, w którym się zatrzymuję, aby porozmawiać z nami, dziećmi. Niezbyt ją lubię, bo zawsze nam mówi, jacy jesteśmy biedni i jak jej przykro z powodu wszystkiego, przez co przeszliśmy, żeby się tu znaleźć.

„Wolę spędzać czas z Cristiną, ponieważ ona nie traktuje mnie jak wszystkich innych. Zachęca mnie do działania i rozumie, że mogę wiele! Czasami nawet próbujemy wspólnie ustalić, kto może pomóc w rozwiązaniu konkretnego problemu”.

Słowa opiekuna

„Dozorca powiedział, że Juma to twardy facet, biorąc pod uwagę wszystko, przez co przeszedł w swojej podróży, i że potrafi wiele znieść, więc nie martwię się o niego. Ale widziałem, jak płacze.

A. Zarys sesji

Wiadomości kluczowe

- Osoba narażona na ryzyko jest podatna na doznanie krzywdy.
- Odporność pomaga radzić sobie z ryzykiem i unikać krzywdy. Osoby o dużej odporności są często lepiej przygotowane do radzenia sobie z ryzykiem i dlatego są uważane za mniej podatne na zagrożenia.
- Odporność zależy od zasobów własnych i sytuacji życiowej danej osoby, ale można ją również wzmocnić poprzez wsparcie innych i dostępne usługi.
- Na bezbronność dzieci bez opieki wpływa ich historia życia, status migracyjny, możliwość korzystania z ich praw i dostęp do wsparcia.

- Urzędnicy państwowi i usługodawcy również mają wpływ na ryzyko i odporność dzieci. To, w jaki sposób identyfikują zagrożenia dla dzieci i jak na nie reagują, a także stopień, w jakim mogą wzmocnić odporność dzieci, zależy od ich wiedzy, umiejętności, zachowań i postaw.
- Opiekun jest kluczową postacią, która pomaga zmniejszyć ryzyko, na jakie narażone jest dziecko i wzmocnić jego odporność. W ten sposób opiekun może pomóc zminimalizować bezbronność dziecka i zapobiec jego krzywdzie.

Oczekiwane efekty uczenia się

Po pomyślnym ukończeniu sesji szkoleniowej uczestnicy:

POTRAFIA

- Wyjaśnić koncepcję i naturę podatności.
- Ocenic, jak kontekst wpływa na ryzyko i odporność dzieci bez opieki.
- Zidentyfikować kluczowych dostawców i usługi, które mogą pomóc wzmocnić odporność dziecka i zmniejszyć ryzyko.
- Zmniejszyć ryzyko i wzmocnić odporność dziecka z perspektywy praw dziecka.

SA

- Uwrażliwieni na swoją własną rolę, a także rolę innych podmiotów i usług w zwiększaniu lub zmniejszaniu bezbronności dziecka.

Przygotowanie

Przygotowanie praktyczne

- Trener zapoznaje się z ekologicznym i opartym na prawach modelem bezbronności dziecka bez opieki (patrz Rysunek 2, s. 33).
- Podczas sesji szkoleniowej trener rysuje na flipcharcie pięć koncentrycznych kręgów przedstawiających model ekologiczny. Do kręgów zaliczają się:
 1. Dziecko (środkowe koło)
 2. Bezpośrednie relacje dziecka z rodziną, rówieśnikami i przyjaciółmi
 3. Wspólnota i społeczeństwo
 4. Środowisko
 5. Odpowiednie przepisy, zasady i usługi dotyczące dziecka
- Trener zapisuje kluczowe terminy w odpowiednich kręgach, wraz ze słowami kluczowymi, komentarzami i pytaniami zadanymi przez uczestników.

Przygotowanie tematyczne

- Trener zestawia kluczowe fakty, definicje i pytania dotyczące zagrożeń i odporności dzieci bez opieki, biorąc pod uwagę specyficzny kontekst kraju, miasta lub regionu, w którym odbywa się szkolenie.
- Wprowadzenie tematyczne może być zaprezentowane przez trenera posiadającego odpowiednią wiedzę i doświadczenie. Alternatywnie do wprowadzenia można zaprosić gościnnego wykładowcę.

- Prezentacja na temat czynników ryzyka i odporności może odnosić się do potrzeb dziecka zidentyfikowanych podczas pierwszej sesji szkoleniowej.

Wykłady gościnne

Punkty kluczowe

- **Ryzyko i odporność dzieci migrantów**, osób ubiegających się o azyl i uchodźców w kraju przyjmującym: Omówienie konkretne wyzwań, przed którymi stoją dzieci, zapoznanie z przykładami dobrych praktyk w kraju, w którym prowadzone jest szkolenie.
- **Ryzyko i odporność na trasie migracji**: Zbadanie ryzyka i czynników odporności, które wpływają na dzieci-migrantów, osób ubiegających się o azyl i uchodźców z krajów i regionów ich pochodzenia, podczas ich podróży oraz po przybyciu do UE i kraju przyjmującego.

Przykłady gości:

- Przedstawiciele usługodawców pracujących z migrantami, osobami ubiegającymi się o azyl i uchodźcami, np. oferujących wsparcie psychologiczne, opiekę zdrowotną i leczenie, usługi socjalne, ochronę dzieci, programy pomocy lub specjalistyczne usługi środowiskowe.
- Przedstawiciele wyspecjalizowanej agencji ONZ lub międzynarodowej, krajowej lub lokalnej organizacji pozarządowej zaangażowanej we wspieranie dzieci migrantów, osób ubiegających się o azyl i uchodźców.

Materiały informacyjne

Materiały informacyjne do niniejszego Modułu (kompletna lista) znajdują się [tutaj](#).

- **Broszura 4**: W stronę zrozumienia podatności na zagrożenia w oparciu o prawa.
- **Broszura 5**: Typowe czynniki ryzyka i odporności dzieci bez opieki.

B. Przewodnik po sesji

1. Sesja otwierająca: powitanie i wprowadzenie do sesji

- Otwarcie sesji i powitanie uczestników.
- Podsumowanie poprzedniej sesji przez grupę uczestników oraz Wprowadzenie do głównego tematu sesji.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- Uczestnicy proszeni są o zastanowienie się nad historiami ze swojego własnego życia. Powinni pomyśleć o okresie dzieciństwa, dorastania lub dorosłości, kiedy stanęli w obliczu ryzyka lub trudnej sytuacji.
- Koncentrujemy się na momencie, w którym otrzymali od kogoś wsparcie, aby poradzić sobie z jakimś ryzykiem lub trudnością.
- Uczestnicy proszeni są o przypomnienie sobie, co czuli w związku z otrzymanym wsparciem.

- Wyrażają to uczucie jako słowo-klucz.

3. Wprowadzenie: Ustalenie pola tematycznego

- Trener prezentuje główne tematy i pytania danej sesji szkoleniowej.
- Uczestnicy zostają poinformowani, że zbadają czynniki ryzyka, przeszkody lub bariery, na jakie napotykają dzieci bez opieki w konkretnym kraju, mieście lub regionie, w którym odbywa się szkolenie.
- Sesja będzie obejmować zajęcia i wspólną refleksję.
- Omówione zostaną również czynniki zwiększające odporność oraz źródła ochrony i wsparcia dla dzieci bez opieki.

4. Interaktywna praca w grupach: Zgłębianie tematu

- Trener prosi uczestników o refleksję nad ryzykami, z jakimi mierzą się dzieci bez opieki, oraz źródłami odporności, które pomagają im sobie z nimi radzić.
- Uczestnicy mają za zadanie zidentyfikować jedno kluczowe słowo opisujące czynniki ryzyka oraz jedno opisujące czynniki odporności lub źródła ochrony.
- Kluczowe słowa zapisują na karteczkach samoprzylepnych, używając różnych kolorów dla ryzyk i dla czynników odporności.
- Uczestnicy mają kilka minut na refleksję i zapisanie swoich słów.
- Po zapisaniu umieszczają karteczki na koncentrycznych okręgach narysowanych na flipcharcie przez trenera.
- Położenie karteczek na konkretnych okręgach odzwierciedla, z czym uczestnicy wiążą dany czynnik ryzyka lub odporności: dziecko, jego środowisko, społeczność, społeczeństwo, środowisko naturalne lub państwo i jego prawa/polityki.

5. Refleksje i analiza po interaktywnej pracy grupowej

- Trener kończy sesję odnosząc się do koncepcji podatności, ryzyka i odporności.

Krok pierwszy: typowe stereotypy dotyczące bezbronności dzieci bez opieki

- Dzieci, zwłaszcza te pozbawione opieki, są często uważane za „bezbronne” i wymagające szczególnej ochrony.
- Bezbronność jest zazwyczaj rozumiana w sensie osłabiającym, związanym ze słabością, ubóstwem lub zastraszeniem, prowadzącym do potrzeby pomocy.
- To uprzedzenie może skutkować założeniem, że dzieci, które wydają się silne, otwarte i niezależne, nie mogły doświadczyć przemocy ani wyzysku i nie są zagrożone.
- Te stereotypy mogą wprowadzać w błąd, uniemożliwiając osobom mającym kontakt z dzieckiem prawdziwe usłyszenie jego historii i uważne wysłuchanie tego, co mówi.

Resilience Krok drugi: łagodzenie podatności poprzez odporność

- Termin „bezbronność” ma inne znaczenie w poszczególnych dyscyplinach, takich jak zdrowie i ochrona socjalna, i można go rozumieć jako koncepcję wzmacniającą.
- Uznaje, że każdy może się obronić przed szkodliwym wpływem określonych zagrożeń. Zdolność do ograniczenia ryzyka nazywa się odpornością.
- Każdy w swoim życiu napotyka ryzyko. To, czy ryzyko to doprowadzi do szkody, zależy od zasobów, możliwości danej osoby oraz dostępu do wsparcia i środków zaradczych.
- Gdy zasoby osobiste są niewystarczające, aby ograniczyć ryzyko, niezbędnym jest dostęp do wsparcia.
- Trener wyjaśnia koncepcję odporności, która w fizyce rozumiana jest jako zdolność obiektu lub ciała do przeciwstawienia się zewnętrznym wpływom fizycznym (i powrotu do normalności).
- U ludzi odporność odnosi się do zdolności do:
 - Radzenia sobie ze stresem i czynnikami ryzyka.
 - Radzenia sobie z destrukcyjnymi zmianami.
 - Radzenia sobie z przeszkodami i barierami uniemożliwiającymi zaspokojenie potrzeb i realizację projektu życiowego.
 - Utrzymaniu cech pozytywnych.
 - Utrzymanie pozytywnych relacje.
 - Kontynuowania konstruowania i rozwijania swojego projektu życiowego.
- Podatność na zagrożenia spowodowana jest ryzykiem i zrównoważona odpornością. Ryzyko i odporność oddziałują na siebie dynamicznie, ewoluując wraz z rozwojem dziecka i rozwijaniem jego zdolności.
- Zmiana ryzyka i odporności podczas migracji. W społeczności przyjmującej dzieci bez opieki wysiłki mające na celu zapobieganie sytuacji, w której bezbronność prowadzi do krzywdy, mają na celu zmniejszenie ryzyka przy jednoczesnym wzmocnieniu odporności zarówno pojedynczego dziecka, jak i dzieci bez opieki jako grupy (stąd narzędzie „Podróż życia” służące do oceny ryzyka i czynników odporności).

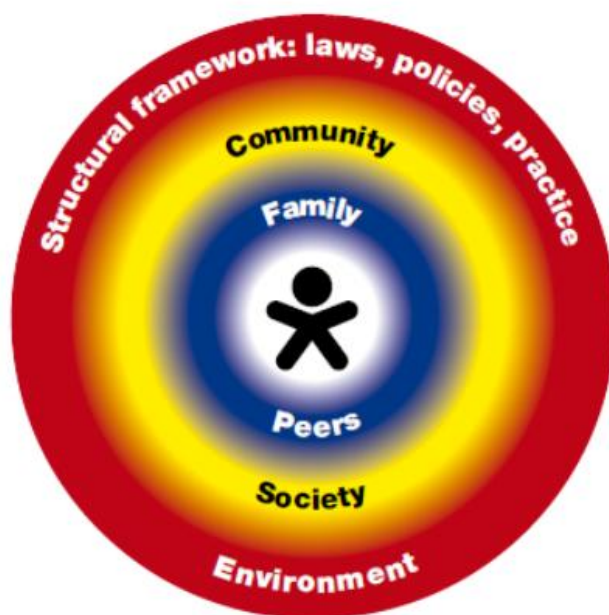
Krok trzeci: ekologiczne zrozumienie podatności na zagrożenia

- Ryzyko i odporność determinują podatność na zagrożenia. Są dynamiczne i wpływają na dziecko na różne sposoby.
- Takie rozumienie danej kwestii jest znane jako „model ekologiczny”. „Ekologia” dziecka odnosi się do wszystkich kontaktów i relacji społecznych dziecka oraz jego pozycji w rodzinie i społeczności.
- Obejmuje także szersze kwestie społeczne, ekonomiczne, prawne i polityczne oraz ich wpływ na życie i perspektywę dziecka.
- Osobiste zagrożenia i odporność dziecka mogą być powiązane z jego sytuacją fizyczną, poznawczą i zdrowotną, charakterem i historią życia. Są one ściśle powiązane z zagrożeniami i

odpornością wynikającą z bezpośrednich i pośrednich relacji, kontekstów społecznych i środowiska dziecka zgodnie z modelem ekologicznym.

- W rezultacie ryzyko i odporność danej osoby oddziałują na siebie na wielu poziomach i kumulują się.
- Po zapoznaniu się z tymi koncepcjami trener rozdaje uczestnikom [Broszurę 4](#) i [Broszurę 5](#).
- Następnie trener wraca do wykresu na flipcharcie ze wszystkimi słowami kluczowymi i komentarzami. Trener podsumowuje dyskusję uczestników, używając niektórych słów kluczowych wskazujących czynniki ryzyka i odporności. Przypomina grupie o interakcji pomiędzy ryzykiem a odpornością w bezpośrednich i pośrednich relacjach dziecka (patrz rysunek 2).
- Jeśli grupa zidentyfikowała czynniki ryzyka i odporności niewymienione w [Broszurze 5](#), trener może poprosić uczestników, aby je na niej dopisali.
- Jeżeli w dyskusji grupowej nie zidentyfikowano pewnych czynników wskazanych w ulotce, trener może wykorzystać tę okazję, aby uświadomić uczestnikom obszary, które pozostają nierozwiązane.

Figure 2: Risk and resilience influence the child's vulnerability and interact at different levels

Source: FRA (2022).

Krok czwarty: Rola społeczności przyjmującej w ograniczaniu podatności na zagrożenia

- Opowiadanie historii swojego życia może pomóc dziecku przepracować i pogodzić niekorzystne doświadczenia, przekształcając te doświadczenia w przyszłe perspektywy. Społeczność przyjmująca może wspierać ten proces poprzez zrozumienie potrzeb dziecka i reagowanie na nie oraz wchodząc z nim w interakcję w sposób respektujący jego prawa. (Jakościowe relacje z co najmniej jedną osobą dorosłą są niezbędne dla odporności dzieci).

- Zdolność społeczności przyjmującej do ochrony praw dziecka jest niezbędna w ograniczaniu bezbronności. Społeczność ta musi zrozumieć, w jaki sposób potrzeby i prawa dziecka są ze sobą powiązane i współdziałają na wszystkich poziomach relacji społecznych.
- Trener powtarza cztery główne wymiary UNCRC wprowadzone podczas pierwszej sesji szkoleniowej, które łącznie przyczyniają się do zmniejszenia ryzyka i wzmocnienia odporności dziecka.
- Trener robi podsumowanie, podkreślając, że pojęcia podatności na zagrożenia, ryzyka i odporności – oraz sposób, w jaki są rozumiane – wpływają na to, jak ktoś jest postrzegany i traktowany.
- Zrozumienie bezbronności z perspektywy ekologicznej i opartej na prawach może pomóc zmienić postawy i sposób myślenia w sprawie dzieci bez opieki. Nie są one postrzegane jako osoby pozbawione mocy, potrzebujące pomocy, ale jako osoby posiadające zasoby, potencjał i umiejętności radzenia sobie, które są samowystarczalne i wnoszą wkład w społeczność przyjmującą jako osoby aktywne i kompetentne.

Krok piąty: rola opiekuna w ograniczaniu podatności na zagrożenia

- The guardian can support the child, service providers, and the community in gaining a better understanding of the child's risks and resilience.
- Opiekun może wspierać dziecko, usługodawców i społeczność w lepszym zrozumieniu zagrożeń i odporności dziecka.
- Identyfikacja i rozpoznanie ryzyka pozwala opiekunowi i społeczności przyjmującej na lepszą mobilizację odpowiedniego wsparcia w celu ograniczenia ryzyka. Wysiłki te są niezbędne, aby zapobiegać szkodliwym skutkom zagrożeń lub je ograniczać oraz wzmocniać odporność dziecka.
- Trener może zadać dwa następujące pytania prowadząc końcową dyskusję z uczestnikami:
 1. Co może zrobić opiekun, aby zmniejszyć ryzyko związane z dzieckiem bez opieki?
 2. Co może zrobić opiekun, aby wzmocnić odporność dziecka?
- Uczestnicy omawiają, co mogą zrobić jako opiekunowie, aby zminimalizować bezbronność dziecka, w szczególności w jaki sposób pomóc zmniejszyć i złagodzić ryzyko oraz wzmocnić odporność dziecka.
- Trener powinien zwrócić uwagę, że pojęcie bezbronności jest stosowane w prawie UE, w tym w odniesieniu do ofiar przestępstw i osób ubiegających się o ochronę międzynarodową. Osoba bezbronna ma szczególne potrzeby w zakresie ochrony i wymaga ukierunkowanego wsparcia. Dzieci uznawane są za grupę bezbronną.
- To uznanie, w połączeniu z obowiązkiem Państw Członkowskich do zapewnienia specjalnego wsparcia i ochrony, jest ważnym czynnikiem w przyjmowaniu dzieci bez opieki. Wzmacnia ich prawa i gwarancje w wielu sferach życia, w tym w zakresie zakwaterowania, pomocy, reprezentacji i praw procesowych, które zostaną omówione w modułach 2 i 3.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: podsumowanie kluczowych kwestii i pytania otwarte

Poprzez refleksję końcową Trener prowadzi uczestników do:

- Wyciągnięcia wniosków kluczowych
- Zwrócenia uwagi na kwestie sporne i nierozwiązane problemy, w przypadku których nie osiągnięto konsensusu.
- Użycia Koła Opieki, aby połączyć sesję z obszarami tematycznymi innych sesji szkoleniowych, w tym zarówno z sesjami poprzednimi, jak i nadchodzącymi.
- Ogłoszenia tematu przewodniego następnej sesji szkoleniowej.

Działania dodatkowe:

Trener prosi uczestników o wyznaczenie grupy ochotników, którzy przygotują podsumowanie tej sesji i zaprezentują je na następnej sesji szkoleniowej.

Sesja 1.3: Dzieci w drodze: doświadczenia migracyjne i historie z życia

Koło Opieki poziom 3: Historia migracji dziecka

Słowa dziecka

„Musiałem odejść w jednej chwili. Nie miałam nawet czasu, żeby powiedzieć znajomym i pożegnać się z babcią”.

„Kiedy spotykamy się z innymi chłopcami, czasami rozmawiamy o powrocie do domu i o tym, jak mógłby on wyglądać. Chciałbym wrócić do domu, spotkać się z rodzicami, braćmi, siostrą i przyjaciółmi, a potem znowu spacerować ulicami mojego miasta, ale się boję. Może coś się zmieni i kiedyś w przyszłości będę mógł bezpiecznie tam wrócić, choćby tylko w odwiedziny”.

Słowa opiekuna

„Kiedy przeczytałem akta sprawy Theo, byłem zszokowany tym, przez ile przemocy i zła musiał przejść. Wszystko zaczęło się w miejscu, w którym mieszkał z rodziną i trwało potem przez całą podróż, nawet w Europie. Nie uwierzyłbyś w to, gdybyś go zobaczył, on tego w ogóle nie okazuje.”

A. Zarys sesji

Wiadomości kluczowe

- Dzieci bez opieki narażone są na wiele zagrożeń, w tym ryzyko przemocy i wyzysku. Spotykają się z nimi na wszystkich etapach migracji: w społecznościach rodzinnych, podczas podróży, w tranzycie i w kraju przyjazdu.
- Zrozumienie doświadczeń migracyjnych dziecka jest kluczem do określenia odpowiednich reakcji. Obejmuje to ryzyko i źródła ochrony na wszystkich etapach migracji.
- Informacje o sytuacji życiowej dziecka w społeczności lokalnej oraz o doświadczeniach z podróży są bardzo istotne. Na ich bazie można zdecydować o jak najlepszym i odpowiednim wsparciu dla dziecka, uwzględniając jego płeć, kulturę oraz sytuację w kraju pochodzenia.
- Opiekun odgrywa ważną rolę w zapewnieniu, że urzędnicy państwowi i usługodawcy opierają swoje decyzje na prawdziwych informacjach o dziecku.

Oczekiwane efekty uczenia się

Po pomyślnym ukończeniu sesji szkoleniowej uczestnicy:

POTRAFIA

- Opisać czynniki ryzyka i odporności, które kształtują doświadczenia migracyjne dziecka od momentu opuszczenia domu aż do momentu przybycia do kraju przyjmującego.
- Zidentyfikować indywidualne czynniki mające wpływ na migrację dzieci i zrozumieć, jak odnoszą się one do szerszych, ogólnych czynników wypychających i przyciągających.
- Zauważyć, że historie życia i migracji dzieci są różnorodne i niepowtarzalne.
- Identyfikować wyzwania i możliwości wynikające z pochodzenia dziecka i historii jego migracji.
- Zadbać o to, aby urzędnicy i specjaliści zaangażowani w podejmowanie decyzji dotyczących dziecka, zostali poinformowani o historii dziecka i istotnych szczegółach jego migracji.
- Interweniować, jeśli decyzje dotyczące dziecka zostaną podjęte bez uwzględnienia jego historii i poglądów
- Wspierać dziecko w postrzeganiu jego doświadczeń migracyjnych jako cennego zasobu umożliwiającego rozwój posiadanych umiejętności
- Docenić doświadczenie migracyjne dziecka jako źródło jego rozwoju i zdolności.

SA

- Aktywnymi i uważnymi słuchaczami, gdy dziecko dzieli się swoją historią.

Przygotowanie

Przygotowanie tematyczne

- Trener przygotowuje sesję, zestawiając najważniejsze fakty, definicje i pytania dotyczące doświadczeń migracyjnych dzieci przybywających do kraju i/lub miasta lub regionu, w którym odbywa się szkolenie. Odpowiednie przygotowanie się i/lub wprowadzenie eksperta pomagają trenerowi prowadzić dyskusję z uczestnikami.
- Prezentacja podstawowych informacji na temat doświadczeń migracyjnych dzieci może odnosić się do praw i potrzeb dziecka zidentyfikowanych przez uczestników podczas poprzednich sesji szkoleniowych.
- Kluczowe fakty, definicje i pytania dotyczące zagrożeń i odporności ukraińskich dzieci bez opieki w Polsce znajdują się [tutaj](#)
- Tutaj znajdziesz Najważniejsze ramy prawne, tłumaczenie procedur ochrony międzynarodowej i pobytu znajdują się [tutaj](#)

Wykłady gościnne

KLUCZOWE TEMATY

- **Fakty i liczby dotyczące migracji:** Dane i statystyki dotyczące migrantów, osób ubiegających się o azyl i uchodźców przybywających do UE oraz konkretnego kraju, w którym prowadzone jest szkolenie, z uwzględnieniem danych o dzieciach bez opieki.
- **Ramy prawne:** Przegląd ram prawnych dotyczących dzieci-migrantów bez opieki, dzieci ubiegających się o azyl i dzieci uchodźców w kraju, w którym odbywa się szkolenie.

- **Procedury ochrony międzynarodowej i pobytu:** Informacje na temat procedur ochrony międzynarodowej lub pozwolenia na pobyt w danym kraju.

Przykładowi goście

- **Przedstawiciel usługodawców:** Osoby z organizacji pracujących z migrantami, osobami ubiegającymi się o azyl i uchodźcami, np. pracownicy służby zdrowia, opieki społecznej, ochrony dzieci, usług pomocowych lub wyspecjalizowane organizacje społeczne.
- **Przedstawiciel wyspecjalizowanej agencji ONZ lub organizacji pozarządowej:** przedstawiciele międzynarodowych, krajowych lub lokalnych organizacji pozarządowych, instytutów badawczych lub środowisk akademickich.
- **Organizacja reprezentująca społeczność migrantów:** Przedstawiciele organizacji reprezentujących społeczności migrantów i grupy diaspory.

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do niniejszego modułu można pobrać [tutaj](#).

- **Broszura 6:** Studia przypadków do sesji 1.3
- **Broszura 7:** czynniki wypychające i przyciągające w przypadku migracji dzieci bez opieki

B. Przewodnik po sesji

1. Otwarcie sesji: Powitanie i zarys sesji

- Prezentacja programu szkolenia i powitanie uczestników
- Podsumowanie poprzedniej sesji przez grupę uczestników oraz Wprowadzenie do głównego tematu sesji

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- Trener prosi uczestników, aby zastanowili się nad bezpośrednią lub pośrednią historią migracji w ich życiu.
- Trener prosi uczestników, aby jednym słowem kluczowym określili osobiste doświadczenia związane z migracją. Może to odnosić się do faktycznej migracji, podróży lub metaforycznej podróży w zakresie odkrywania nowych obszarów tematycznych lub kontaktów lub zdobywania doświadczenia edukacyjnego.
- Trener prosi uczestników, aby podzielili się z grupą swoimi słowami kluczowymi. Jeśli chcą, mogą je skomentować.

3. Wprowadzenie: Ustalenie pola tematycznego

- The trainer introduces the main themes and questions that the training session will address, and tells participants that by carrying out the activities, and through joint reflection, they will explore the migration experiences of children who arrive unaccompanied in the country or city/region where

the training is conducted. They will also cover how the child's experiences along the migration route are relevant to the child's present situation and perspectives for the future.

- Trener wprowadza główne tematy i kwestie, które będą poruszane podczas sesji szkoleniowej. Informuje uczestników, że dzięki ćwiczeniom i wspólnej refleksji, zbadają doświadczenia migracyjne dzieci przybywające bez opieki do kraju lub miasta/regionu, w którym dane szkolenie jest prowadzone. Omówione także zostanie to, w jaki sposób doświadczenia dziecka na trasie migracji mają związek z jego obecną sytuacją i perspektywami na przyszłość

4. Interaktywna praca w grupach: Zgłębianie tematu

- Trener wprowadza pracę w grupach; dzieli uczestników na grupy.
- Trener może zdecydować się na pracę z wykorzystaniem pojedynczego studium przypadku albo też przeanalizować więcej studiów. Będzie to zależec od konkretnego kontekstu miejsca, w którym odbywa się szkolenie. Poniższe przypadki są przykładowe. Można je dostosować do kontekstu krajowego i/lub lokalnego.

Trener rozdaje **Broszurę 6** i przedstawia instrukcje dotyczące pracy w grupie.

- Wyobraź sobie, że jesteś opiekunem dziecka opisanego w studium przypadku i odpowiedz na następujące pytania:
 - Jakie są główne czynniki wypychające i przyciągające w historii migracji tego dziecka?
 - Czy na podstawie studium przypadku potrafisz zidentyfikować czynniki wypychające i przyciągające oraz czynniki, o których być może będziesz musiał zebrać więcej informacji jako opiekun?
 - W jaki sposób czynniki wypychające i przyciągające wpływają na potrzeby dziecka?

Grupy mają około 15–20 minut na zapoznanie się z daną sprawą i omówienie jej. Następnie składają sprawozdanie ze swojej pracy na posiedzeniu plenarnym. Trener moderuje dyskusję.

5. Wnioski: Refleksje i analiza z interaktywnej pracy grupowej

Krok pierwszy: czynniki wypychające i przyciągające w przypadku migracji dzieci

- Trener zwraca uwagę, że migracja dzieci odbywa się w szerszym kontekście i mają na nią wpływ czynniki społeczne, ekonomiczne i polityczne. Dla opiekuna istotne jest zrozumienie szerszego kontekstu migracji dzieci. Dostarcza ważnej wiedzy ogólnej na temat roli opiekuna.
- Trener prowadzi dyskusję z uczestnikami w celu identyfikacji czynników wypychających i przyciągających związanych z migracją dzieci oraz określenia, w jaki sposób można pogrupować te czynniki biorąc pod uwagę różne warunki społeczne, ekonomiczne, polityczne i środowiskowe.
- Trener może odnieść się do **Broszury 7**. Trener może zastosować wizualizację, rysując tabelę czynników na flipcharcie (jak w broszurze) i wypełniając tabelę słowami kluczowymi i argumentami podanymi przez uczestników.

Krok drugi: Fazy migracji

- Migracja to proces, który rozpoczyna się jeszcze przed opuszczeniem kraju pochodzenia. Osoby migrujące często mają już doświadczenie migracyjne. Wiąże się to bezpośrednio lub pośrednio z „decyzją o wyjeździe”.
- Migracja może mieć charakter dobrowolny, co znaczy, że dana osoba jest zmotywowana do opuszczenia kraju. Może też być do tego zmuszona przez zaistniałe okoliczności lub działania osób trzecich, które sprawiają, że migracja jest konieczna. Czasami osoba, która już podjęła decyzję o wyjeździe, czuje się do niej zmuszona – łącząc motywacje dobrowolne i wymuszone. Decyzja o wyjeździe i emocje związane z migracją bywają bardzo różne.

Trener przedstawia **historię życia i migracji dziecka (Podróż życia)** w następujących fazach:

- Sytuacja domowa dziecka
- Decyzja o wyjeździe lub okoliczności, które doprowadziły do wyjazdu
- Wyjazd
- Podróż dziecka
- Przyjazd do kraju, w którym odbywa się szkolenie
- Transfer lub przemieszczanie się dziecka na terenie kraju przybycia
- Aktualna sytuacja życiowa dziecka
- Perspektywy i aspiracje dziecka - teraźniejszość i przyszłość
- Przemyslenia dziecka na temat domu i kraju pochodzenia, w tym dotyczące ewentualnego lub powrotu

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej FRA dotyczącej Koła Opieki.

- Wprowadzając pojęcie migracji, trener może powtórzyć niektóre kluczowe fakty i liczby z zarysu tematycznej sesji, a także przypomnieć kluczowe pojęcia odnoszące się do osób potrzebujących ochrony, azylu, statusu osób ubiegających się o azyl i uchodźców, przemytu migrantów i handlu dziećmi. Pojęcia te opierają się na definicjach zawartych w prawie międzynarodowym, unijnym i krajowym (dostępnych na platformie e-learningowej FRA).

Krok trzeci: ryzyko i odporność w historii migracji dziecka

- Trener powinien podkreślać, że na każdym etapie migracji dziecko jest częścią społeczeństwa, które może mu zapewnić ochronę i wsparcie lub stwarzać ryzyko, przeszkody i bariery (i musimy to zrozumieć). Wiele dzieci może mieć zarówno pozytywne, jak i negatywne doświadczenia związane z kontekstem społecznym i ludźmi, których spotykają na swej drodze. Dzieje się tak na wszystkich etapach migracji: opuszczania wspólnoty macierzystej; podczas podróży oraz podczas przybycia i osiedlania się w nowym kraju.
- Pozytywne i negatywne doświadczenia, zagrożenia i źródła odporności mogą mieć długotrwały wpływ na dziecko, nawet do końca życia. Na przykład doświadczenie dyskryminacji ze względu na płeć może mieć hamujący i zniechęcający wpływ na dziecko, które będzie trwać aż do dorosłości.

- Akty przemocy w domu i podczas podróży mogą powodować urazy fizyczne i emocjonalne, problemy ze zdrowiem psychicznym, niepełnosprawność, trwałe uszczerbek na zdrowiu i traumę. Ryzyko trwałego upośledzenia i urazu jest szczególnie wysokie, gdy systemy przyjmowania i wsparcia w kraju przyjazdu nie są odpowiednio przystosowane i nie odpowiadają indywidualnym potrzebom dziecka.

Krok czwarty: Znaczenie historii migracji dziecka dla Opiekuna

- Proces migracji należy rozumieć w świetle historii dziecka, jego aspiracji i zapatrywań na przyszłość. Należy również wziąć pod uwagę wiele subiektywnych i obiektywnych aspektów, które determinują życie dziecka.
- Ważne jest, aby opiekunowie uwzględniali przeszłość, teraźniejszość i przyszłość dziecka. Świadomość ciągłości w życiu i rozwoju dziecka pomaga poszerzyć perspektywę poza „tu i teraz”, które często dominuje w pierwszej fazie przyjmowania i reagowania na potrzeby dzieci bez opieki. Zamiast tego opiekunowie powinni przyjąć długoterminową perspektywę rozwoju dziecka oraz jego przejścia do dorosłości i samodzielnego życia.
- Szczególnie istotne jest, aby opiekunowie monitorowali, czy i w jaki sposób doświadczenia oraz zagrożenia, przed którymi dziecko uciekło, nadal na nie wpływają podczas podróży i w kraju docelowym. Działania, decyzje i postawa opiekuna odgrywają kluczową rolę w przerwaniu ciągłości negatywnych doświadczeń. Dzięki temu można zapoczątkować przejście do bardziej pozytywnych doświadczeń dla dziecka, połączone z realną perspektywą na przyszłość.
- Opiekun powinien być świadomy powiązań dziecka z jego domem i społecznością, z której pochodzi, lub miejscem pobytu jego rodziny, a także jakością relacji dziecka z członkami rodziny, a także jego pozycją we wspólnocie domowej. Dzięki temu opiekun może lepiej zrozumieć dynamikę i złożoność historii dziecka.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: podsumowanie kluczowych kwestii i pytania otwarte

Trener:

- Podsumowuje kluczowe punkty, które uczestnicy i wyciągnęli z sesji.
- Zwraca uwagę na kwestie sporne i nierozwiązane problemy lub tematy, w przypadku których nie osiągnięto konsensusu.
- Używa Koła Opieki, aby połączyć tę sesję z obszarami tematycznymi innych sesji szkoleniowych, (poprzednich i nadchodzących).
- Ogłasza temat przewodni następnej sesji szkoleniowej.

Działania uzupełniające:

Trener prosi uczestników o wyznaczenie grupy ochotników, którzy opracują podsumowanie sesji i zaprezentują je podczas kolejnej.

Dodatkowe linki do zasobów sesji:

- Ćwiczenia ze studium przypadku Moduł 1: [link](#)
- Prezentacje do Modułu 1 (z notatkami lub bez: [link](#))
- Samoocena efektów uczenia się Moduł 1: [link](#)
- Słowniczek : [link](#)

Moduł 2: OPIEKA W NAJLEPSZYM INTERESIE DZIECKA

Zarys Modułu

- Sesja 2.1: Tworzenie skutecznej relacji pomiędzy opiekunem a dzieckiem
- Sesja 2.2: Powołanie i zadania Opiekuna
- Sesja 2.3: Promowanie najlepiej pojętego interesu dziecka w stosunkach z władzami państwowymi i usługodawcami

2 Cele Modułu 2

- Moduł 2 opiera się na koncepcjach teoretycznych i praktycznych wprowadzonych w module 1. Jego celem jest przeszkolenie opiekunów w zakresie stosowania tych koncepcji w kontekście ich własnych obowiązków oraz w odniesieniu organów państwowych i usługodawców, którzy mają kontakt z dzieckiem.
- Moduł wprowadza szczegółowe zadania opiekuna. Trener wspiera uczestników w zdobywaniu zaufania w roli opiekuna i ich zdolności do występowania w roli obrońcy dziecka, promując prawa i dobro dziecka w ich kontaktach z odpowiednimi agencjami i służbami państwowymi.
- Uczestnicy nauczą się doceniać złożoność usług, z jakimi styka się dziecko bez opieki, oraz procedur, jakim jest ono poddawane.
- Zdobędą wiedzę na temat mechanizmów polecenia, obowiązków raportowania, zasad poufności i ochrony danych.
- W niniejszym module, szkolenie uwrażliwia opiekunów na znaczenie dostosowywania zachowania i sposobów komunikacji do konkretnej sytuacji i pochodzenia dziecka.

Ogólne efekty uczenia się

- 2.1. Zrozumienie, w jaki sposób zasada najlepszego interesu dziecka może przyświecać usługom opiekuńczym.
- 2.2. Opisanie zadań i obowiązków oraz zyskanie pewności w pełnieniu roli opiekuna.
- 2.3. Zapoznanie się z kluczowymi pojęciami opisującymi relację zawodową i osobistą opiekuna i dziecka.
- 2.4. Opisanie koncepcji mechanizmu przyznawania wsparcia dzieciom - główne podmioty i usługi, w tym podmioty formalne i nieformalne zapewniające dziecku wsparcie.
- 2.5. Przygotowanie do uruchomienia mechanizmu skierowania dziecka bez opieki do otrzymania wsparcia zgodnie z jego potrzebami i prawami.
- 2.6. Zrozumienie złożoności usług i procedur dotyczących dziecka bez opieki.

Sesja 2.1: Tworzenie efektywnej relacji pomiędzy opiekunem a dzieckiem

Koło Opieki Poziom 4: Wiek i rozwijające się zdolności dziecka

Słowa dziecka

„Na początku myślałem, że to jedna z wielu pracownic socjalnych wpytujących o moją historię. Po tym, jak spędziliśmy razem dzień na wsi, zdałem sobie sprawę, że mogę się przed nią otworzyć”.

„Czasami śmiejemy się razem, innym razem zajmujemy się poważnymi rzeczami, na przykład pracą nad moim CV”.

Słowa opiekuna

„Zanim zostałam opiekunką, chciałam wiedzieć, czego potrzebuje nastolatek. Po lepszym poznaniu Alego zdałam sobie sprawę, że wiele moich pomysłów nie ma w jego przypadku zastosowania, więc musiałam zmienić i poszerzyć swoją perspektywę.

„W wielu przypadkach denerwowałam się, ponieważ nie robił tego, co wspólnie ustaliliśmy. Teraz wszystko się poprawia i w końcu zrozumiałem, że wszystko działa tylko wtedy, gdy ma to dla niego sens.

A. Zarys sesji

Wiadomości kluczowe

- Kompetentni, odpowiedzialni i troskliwi dorośli są ważni dla dzieci i mogą stanowić wzór do naśladowania.
- Na relacje dziecka z opiekunem będą miały wpływ jego wcześniejsze doświadczenia z dorosłymi, w tym członkami społeczności, usługodawcami i urzędnikami państwowymi. Doświadczenia te mogą mieć miejsce w domu dziecka, podczas podróży lub w społeczności przyjmującej.
- Wiek, płeć, pochodzenie kulturowe i historia życia dziecka i opiekuna wpływają na ich relacje zawodowe i osobiste.
- Otwarty dialog i aktywne słuchanie mogą pomóc opiekunowi i dziecku w budowaniu zaufania i skutecznej relacji.

- Dziecko ma prawo dostępu do informacji, komunikacji i wsparcia. Muszą być one dostosowane do wieku dziecka i jego zmieniających się możliwości, języka, kultury i doświadczeń.

Oczekiwane efekty uczenia się

Po pomyślnym ukończeniu sesji szkoleniowej uczestnicy:

POTRAFIĄ

- Wyjaśnić znaczenie osoby dorosłej dla rozwoju dziecka i jako punktu odniesienia.
- Rozróżnić role rodziców, zawodowych opiekunów, pracowników socjalnych i opiekunów dziecka bez opieki.
- Odnosić się do dziecka w sposób etyczny i humanitarny, biorąc pod uwagę, w jaki sposób płeć, kultura, język i historia dziecka wpływają na jego rozwijające się zdolności.
- Działać pewnie i budować z dzieckiem relację pełną zaufania.
- Dostosować komunikację do wieku i zmieniających się możliwości dziecka.

SA

- Przygotowani na bycie punktem odniesienia dla dziecka.
- Wrażliwi na potrzeby dziecka, biorąc pod uwagę jego wiek, płeć, pochodzenie, doświadczenia kulturowe i językowe.

Przygotowanie

Przygotowanie tematyczne

- Trener przygotowuje wprowadzenie tematyczne do sesji. Zestawia główne fakty, definicje i kwestie istotne dla tematu danej sesji szkoleniowej. W szczególności gromadzi obowiązujące przepisy i regulacje danego kraju i/lub miasta lub regionu, określające granice wiekowe minimalne wymagania wiekowe oraz prawa, uprawnienia i obowiązki dzieci. W tym celu Przydatne będą tutaj krajowe analizy danych.
- Prezentacja ustawowych grup wiekowych oraz związanych z nimi praw i uprawnień może odnosić się do praw i potrzeb dziecka. Może również odnosić się do czynników ryzyka i odporności zidentyfikowanych przez uczestników podczas poprzednich sesji szkoleniowych.

Różne ograniczenia wiekowe i wiek minimalny określone w prawie krajowym mogą dotyczyć następujących kwestii:

- Obowiązek szkolny
- Minimalny próg wiekowy do podjęcia pracy oraz regulacje zatrudniania dzieci w różnym wieku
- Prawo do bycia wysłuchanym w postępowaniach administracyjnych i sądowych, na przykład w odniesieniu do prawa rodzinnego, umieszczania w pieczy zastępczej, postępowań azylowych i postępowań karnych
- Prawo do wyrażenia świadomej zgody na leczenie
- Wiek przyzwolenia seksualnego
- Minimalny wiek do zawarcia małżeństwa
- Odpowiedzialność karna

Wykłady gościnne

KLUCZOWE TEMATY

- Wprowadzenie do zasad komunikacji wrażliwej na dziecko, praktyczne wskazówki i specyficzne metody pracy:
 - Prowadzenie wrażliwej rozmowy z dzieckiem, obejmującej rozmowy na temat przemocy, wyzysku i traumy;
 - Przekazywanie dzieciom-migrantom informacji w sposób przyjazny dzieciom, w tym przekazywanie zarówno dobrych, jak i złych wiadomości;
 - Komunikacja i interakcja z dziećmi dotkniętymi traumą;
 - Radzenie sobie z trudnymi zachowaniami dzieci, takimi jak agresja.
- Wprowadzenie pomocy tłumaczy ustnych i mediatorów kulturowych oraz sposobów skutecznej pracy z nimi.

PRZYKŁADOWI GOŚCIE

- Specjalista z doświadczeniem w dziedzinie rozwoju dziecka, psychiatrii dziecięcej lub psychologii.
- Specjalista z doświadczeniem w komunikowaniu się z dziećmi, przesłuchiwanie dzieci z różnych środowisk i przeprowadzaniu (medycznych) przesłuchań z dziećmi.
- Mediator kulturowy z doświadczeniem w pracy z dziećmi bez opieki.
- Przedstawiciel władz krajowych, regionalnych lub lokalnych odpowiedzialnych za usługi opiekuńcze, doświadczony opiekun lub przedstawiciel stowarzyszenia lub sieci opiekunów.

Materiały informacyjne

Wszystkie Mm informacyjne do danego Modułu (kompletna lista) znajdują się [tutaj](#).

B. Przewodnik po sesji

1. Otwarcie sesji: Powitanie i zarys sesji

- Otwarcie sesji szkolenia i powitanie uczestników.
- Podsumowanie poprzedniej sesji przez grupę uczestników oraz Wprowadzenie do głównego tematu sesji.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- Trener prosi uczestników, aby zastanowili się nad historiami ze swojego życia
- Uczestnicy myślą o osobistej relacji, która była ważna przy rozwiązywaniu problemu w dzieciństwie lub okresie dojrzewania. Może to być relacja z członkiem rodziny lub gospodarstwa domowego, kimś z ich społeczności, przyjacielem lub nieznanym.
- Trener prosi uczestników o znalezienie słowa opisującego ich relację z tą osobą.
- Trener pyta, czy niektórzy uczestnicy nie chcieliby podzielić się z grupą swoimi przemyśleniami. Zachęca do wyjaśnienia, dlaczego wybrał takie a nie inne słowo klucz i opisanie swojej relacji z daną osobą.

3. Wprowadzenie: Ustalenie pola tematycznego

- The trainer introduces the main themes and questions that the training session will address, and tells participants that by carrying out the activities, and through joint reflection, *they will explore how adults and supporting people are important in every child's life*. They will also explore how a competent, responsible and caring adult can make a difference in an unaccompanied child's life.
- Trener przedstawia główne tematy i kwestie, które będą poruszane podczas sesji szkoleniowej, i informuje uczestników, że poprzez ćwiczenia i wspólną refleksję, odkrywają, jak ważni są dorośli i osoby wspierające w życiu każdego dziecka. Będą także badać, w jaki sposób kompetentny, odpowiedzialny i troskliwy dorosły może zmienić życie dziecka bez opieki.

4. Interaktywna praca w grupie: zgłębianie tematu

Krok pierwszy: określenie sytuacji, w których dzieci potrzebują wsparcia osoby dorosłej

- Trener rysuje na flipcharcie Rysunek 3 modelu potrzeb (z poprzedniej sesji), przedstawiający cztery główne wymiary UNCRC (patrz Załącznik 1, Nota metodologiczna 1). Przypomina uczestnikom model wprowadzony na pierwszej sesji szkoleniowej.
- Trener prosi uczestników, aby wyobrazili sobie dziecko żyjące w ich społeczności. Może to być dziewczynka lub chłopiec, w dowolnym wieku i w dowolnym środowisku rodzinnym. Trener zadaje uczestnikom następujące pytania:
 - Czy przychodzą Ci na myśl sytuacje, w których to dziecko potrzebuje wsparcia osoby dorosłej?
 - Jakie sytuacje przychodzą Ci na myśl? Pomyśl o życiu codziennym i wyjątkowych sytuacjach.
- Gdy uczestnicy odpowiadają na pytania, trener zapisuje na flipcharcie słowa kluczowe podsumowujące ich odpowiedzi. Trener prosi uczestników o wskazanie, który z czterech wymiarów jest najbardziej odpowiedni dla każdego słowa kluczowego.
- Słowa kluczowe przydzielane są zgodnie z modelem ekologicznym przedstawionym w Sesji 1.2 (patrz Rysunek 2: model eko-społeczny):
 - Słowa kluczowe, które odnoszą się do osobistego i bezpośredniego kontekstu dziecka, umieszczono blisko środka koncentrycznych okręgów. Np. przygotowywanie zdrowych posiłków lub sprawowanie opieki.
 - W środkowych okręgach umieszczono słowa kluczowe odnoszące się do wspólnoty i społeczeństwa, np. zorganizowanie transportu dziecka na urodziny znajomego czy pomoc w znalezieniu odpowiedniego klubu sportowego.
 - W kręgach zewnętrznych umieszczono słowa kluczowe odnoszące się do sfery państwa, służb państwowych oraz kwestii prawnych, administracyjnych i sądowych. Może to obejmować na przykład odnowienie karty pobytu dziecka lub zarejestrowanie dziecka w szkole.
- Flipchart jest pokryty słowami kluczowymi. Trener prosi uczestników o określenie, kto jest odpowiedzialny za wspieranie dziecka w każdym z powyższych obszarów. Uczestnicy najprawdopodobniej wskażą rodziców jako najważniejszych dorosłych w życiu dziecka. Jednakże

niektóre dzieci będą miały rodziców zastępczych, rodziców adopcyjnych lub opiekunów prawnych. Jeżeli w postępowanie administracyjne lub sądowe zaangażowane są dzieci, w sprawę mogą być zaangażowani opiekunowie, przedstawiciele lub prawnicy. Uczestnicy mogą również wymienić członków dalszej rodziny, sąsiadów i rodziców najlepszego przyjaciela dziecka jako ważnych dorosłych.

- Podczas gdy uczestnicy wskazują osoby odpowiedzialne za zaspokajanie różnych potrzeb dziecka, trener zapisuje słowa kluczowe na flipcharcie.
- Na zakończenie tego ćwiczenia trener angażuje uczestników w grupową refleksję. Koncentruje się na wieloaspektowym rysunku, który stworzyli na flipcharcie. Końcowa dyskusja ma na celu uwrażliwienie uczestników na sieć wsparcia kompetentnych, odpowiedzialnych i troskliwych dorosłych, na którą może liczyć dziecko w ich społeczności.

Krok drugi: wyznaczenie osób dorosłych wspierających dziecko bez opieki

Po dyskusji trener prosi uczestników, aby zastanowili się, jak wyglądałaby sytuacja dziecka, gdyby pozostało ono bez opieki:

- Kto jest w stanie zaspokoić te potrzeby dziecka, kiedy pozostaje ono bez opieki?
- Kto jest odpowiedzialny za zaspokojenie jego potrzeb?

Grupy mają 10–15 minut na burzę mózgu, a następnie dzielą się przemyśleniami na sesji plenarnej.

5. Wnioski: Refleksje i analiza po interaktywnej pracy grupowej

Trener i uczestnicy podsumowują sieć wsparcia złożoną z kompetentnych, odpowiedzialnych i troskliwych osób dorosłych opiekujących się dzieckiem.

Krok pierwszy: sieci wsparcia dla dzieci bez opieki: różnice między domem rodzinnym a społecznością goszczącą

- Trener zwraca uwagę uczestnikom, aby pamiętali, że dzieci bez opieki wcześniej miały podobną sieć wsparcia jak dzieci żyjące w społeczności przyjmującej – sieć złożoną z ważnych dorosłych, rówieśników, członków rodziny oraz członków ich lokalnej społeczności. Ci dorośli, lub niektórzy z nich, mogą być nadal obecni w życiu dziecka, jednak mogą pełnić swoje role wspierające jedynie na odległość. (Odniesienie do narzędzia JoL i materiałów z Modułu 5).
- W społeczności przyjmującej dziecko może mieć takie same potrzeby wsparcia ze strony dorosłych jak inne dzieci. Mogą jednak pojawić się także inne specyficzne potrzeby/obowiązki, związane z językiem i kulturą, regulacją statusu prawnego, procedurami azylowymi lub imigracyjnymi, zakwaterowaniem oraz szeregiem procedur obejmujących dziecko-migranta.

Krok drugi: rola opiekuna w zapewnieniu dziecku wsparcia

- Końcowa dyskusja ma na celu podniesienie świadomości uczestników na temat głównych dorosłych w życiu dziecka bez opieki. Ma także na celu zwrócenie uwagi na znaczenie wiedzy opiekunów dotyczącej tego, kto jest odpowiedzialny za wsparcie dziecka. Opiekun musi być świadomy wszystkich obszarów, w których dziecko bez opieki wymaga wsparcia osoby dorosłej, mimo że nie za wszystkie jest on osobiście odpowiedzialny.

- Uczestnicy muszą zrozumieć, że rodzice, opiekunowie prawni, pracownicy socjalni i opiekunowie faktyczni mają różne role i obowiązki w odniesieniu do dzieci bez opieki. Opiekun znajduje się w dobrej pozycji, aby móc czuwać nad potrzebami dziecka. Uczestnicy muszą mieć wiedzę, w jaki sposób różne podmioty zaspokajają potrzeby dzieci oraz czy ich działania są odpowiednie i skuteczne.
- Opiekun musi poprosić o podjęcie działań w przypadku ich braku. Opiekun pełni zatem ważną rolę w planowaniu, nadzorowaniu, monitorowaniu i znajdowaniu odpowiedzi na potrzeby dziecka. (**Patrz: zarządzanie przypadkiem, Broszura 31**).
- Być może opiekun będzie musiał być przygotowany na wyjaśnienie swojej roli dziecku oraz różnym usługodawcom. Być może będzie musiał wyjaśnić, czym różni się jego rola od roli rodziców dziecka, opiekunów prawnych lub pracowników socjalnych. Jeżeli konkretne uprawnienia i podział zadań są niejasne, opiekunowie mogą spotkać się z pytaniami, krytyką i wątpliwościami innych podmiotów. Wyjaśnienie różnic między ww. osobami i ich rolami jest zatem niezbędne, jeśli wszyscy zaangażowani mają pewnie współpracować i się uzupełniać.
- Trener ogłasza, że pytania dotyczące usług wsparcia dla dzieci bez opieki i mechanizmu skierowań zostaną omówione podczas nadchodzących sesji szkoleniowych.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: podsumowanie kluczowych kwestii i pytania otwarte

Trener:

- Podsumowuje kluczowe refleksje wyciągnięte z sesji.
- Zwraca uwagę na kwestie sporne i nierozwiązane problemy lub tematy, w przypadku których nie osiągnięto konsensusu.
- Używa Koła Opieki, aby powiązać bieżącą tę sesję z obszarami tematycznymi pozostałych sesji szkoleniowych, poprzednich i nadchodzących
- Ogłasza temat przewodni następnej sesji szkoleniowej.

Działania uzupełniające:

Trener prosi uczestników o wyznaczenie grupy ochotników, którzy przygotują podsumowanie sesji i zaprezentują je na następnej.

Sesja 2.2: Manat i zadania opiekuna

Koło Opieki Poziom 5: Wyznaczenie opiekuna i jego zadania

Słowa dziecka

„Mój opiekun wie rzeczy, których ja nie wiem. Jest bardzo spokojną osobą, ale potrafił stanowczo wyjaśnić, że nie jestem zainteresowany pracą piekarza. Jestem szczęśliwy z tego powodu”.

„Wstydziłam się mówić o problemach związanych z podrażnieniami skóry. Opiekunka wyjaśniła mi wszystko i razem poszliśmy do lekarza. Teraz czuję się dobrze.”

Słowa opiekuna

„Rzeczy związane z moją funkcją stopniowo stawały się jaśniejsze, gdy zdałem sobie sprawę, że muszę bardziej wsłuchać się w jego punkt widzenia na sytuację.”

„Kiedy zaczynałem, starałem się zrozumieć wszystko z prawnego punktu widzenia, co było bardzo trudne, ponieważ nie byłem pewien, co jest właściwe. Dobrze było skorzystać z pomocy wyspecjalizowanego prawnika – wtedy sprawy stały się jaśniejsze.”

„Trzeba uwzględnić wiele aspektów, jak się ze sobą łączą i jaki mają sens w kontekście doświadczeń oraz pragnień Rosie.”

A. Zarys sesji

Wiadomości kluczowe

- Prawo UE i ustawodawstwo krajowe regulują role i obowiązki opiekuna oraz przedstawiciela prawnego. Organizacje oraz instytucje międzynarodowe i unijne zapewniają dodatkowe wytyczne.
- Zadaniem opiekuna jest działanie na rzecz praw i dobra dziecka. Musi to robić, mając na uwadze indywidualne potrzeby i historię życia dziecka.
- Opiekun musi przestrzegać przepisów krajowych określających jego uprawnienia. Zasady i prawa przyznane na mocy Konwencji UNCRC oraz innych norm międzynarodowych i unijnych są również ważnym punktem odniesienia dla opiekunów. Mogą one stanowić wskazówki dla opiekunów w wykonywaniu ich roli.
- Opiekunowie potrzebują różnorodnego zestawu umiejętności i wiedzy, aby wykonywać swoje zadania, natomiast to prawa dziecka muszą ukierunkowywać jego postawę.

- Opiekunowie są częścią szerszej sieci instytucji, usługodawców i członków społeczności, którzy pracują z dzieckiem i go wspierają.

Oczekiwane efekty uczenia się

Po pomyślnym ukończeniu tej sesji szkoleniowej uczestnicy:

POTRAFIĄ

- Opisać proces powołania opiekuna i jego zadania, zgodnie z prawem krajowym i standardami międzynarodowymi.
- Wyjaśnić, w jakim stopniu powołanie opiekuna w ich kraju jest zgodne z prawem UE oraz standardami międzynarodowymi i unijnymi.
- Wykonywać swoje zadania w sposób naturalny i pewny.
- Dostosować działania do dziecka, usługodawców i urzędników państwowych
- Pełnić rolę opiekuna zgodnie z UNCRC.

SA

- Otworzyć na wskazówki, pochodzące z krajowych, międzynarodowych i europejskich źródeł wiedzy dla opiekunów.
- Świadomi ograniczeń związanych z zadaniami opiekuna.

Przygotowanie

Przygotowanie tematyczne

- Zespół trenerów przygotowuje wprowadzenie tematyczne do sesji. Opracowują główne fakty, definicje i pytania związane z tematem sesji szkoleniowej.
- W szczególności identyfikują obowiązujące przepisy prawa w kraju i/lub mieście czy regionie, w którym odbywa się szkolenie. Przepisy te regulują mandat opiekuna dzieci bez opieki, w tym ich konkretne zadania i obowiązki. Ponadto identyfikują wszelkie szczegółowe regulacje na poziomie regionalnym lub lokalnym oraz istniejące wytyczne.
- Zespół trenerów przygotowuje wprowadzenie tematyczne do sesji. Zestawiają główne fakty, definicje i pytania istotne dla tematu sesji szkoleniowej.
- W szczególności identyfikują przepisy obowiązujące w kraju i/lub mieście lub regionie, w którym odbywa się szkolenie. Regulują one mandat opiekunów dzieci bez opieki, w tym szczegółowe zadania i obowiązki. Określają także wszelkie szczegółowe regulacje na poziomie regionalnym lub lokalnym lub istniejące wytyczne.
- Definicja najlepszego interesu dziecka - tłumaczenie UNCRC.docx

Wykłady gościnne

KLUCZOWE TEMATY

- Wprowadzenie do mandatu i zadań opiekuna w kraju szkolenia
- Doświadczenia i wnioski: praktyczne wskazówki od doświadczonego opiekuna lub organizacji opiekuńczego.

PRZYKŁADOWI GOŚCIE

- Przedstawiciel krajowego organu ds. opieki lub przedstawiciel innej instytucji/organizacji odpowiedzialnej za zarządzanie i nadzorowanie usług w zakresie opieki nad dziećmi bez opieki.
- Doświadczony opiekun lub przedstawiciel stowarzyszenia lub sieci opiekunów.

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do niniejszego Modułu (pełna lista) znajdują się [tutaj](#).

- **Broszura 8:** Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej – wytyczne dotyczące roli i obowiązków opiekunów dzieci bez opieki:
- **Broszura 9:** Komisja Praw Dziecka – wytyczne dotyczące roli i obowiązków opiekunów dzieci bez opieki:
- **Broszura 10:** Rada Europy – wytyczne dotyczące roli i obowiązków opiekunów dzieci bez opieki:
- **Broszura 11:** Międzynarodowe organizacje pozarządowe – wytyczne dotyczące roli i obowiązków opiekunów dzieci bez opieki:
- **Broszura 12:** Podsumowanie międzynarodowych i europejskich wytycznych dotyczących roli i obowiązków opiekunów dzieci bez opieki:

B. Przewodnik po sesji

1. Otwarcie sesji: Powitanie i zarys sesji

- Otwarcie sesji szkoleniowej i powitanie uczestników.
- Podsumowanie poprzedniej sesji przez grupę uczestników oraz Wprowadzenie do głównego tematu sesji.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- Trener prosi uczestników, aby zastanowili się nad znaczeniem zaufania w relacji osobistej lub zawodowej i wskazali słowo kluczowe opisujące zachowanie, umiejętność lub kompetencję, która pomaga budować i utrzymywać zaufanie w tej relacji.
- Trener prosi uczestników, aby podzielili się z grupą swoimi słowami kluczowymi. Mogą je komentować.
- Warto zagłębić się nieco w kwestię zaufania, gdyż zawiera ona wiele niuansów, paradoksów i dylematów istotnych dla roli opiekuna.
 - Np. powracającym przykładem jest istnienie „rynku” narracji dotyczących osób ubiegających się o azyl”

3. Wprowadzenie: ustalenie pola tematycznego

- The trainer introduces the main themes and questions that the training session will address, and tells participants that by carrying out the activities, and through joint reflection, they will explore how different international and European actors define the mandate of guardians of unaccompanied children.
- They will also explore how it is regulated in the country, region, or city where the training takes place.
- Trener wprowadza główne tematy i kwestie, które będą poruszane podczas sesji szkoleniowej. Informuje uczestników, że poprzez ćwiczenia i wspólną refleksję, zbadają w jaki sposób różne instytucje międzynarodowe i europejskie definiują mandat opiekunów dzieci bez opieki.
- • Sprawdź także, jakie regulacje obowiązują w kraju, regionie lub mieście szkolenia.

4. Interaktywna praca w grupach: Zgłębianie tematu

Krok pierwszy: międzynarodowe i europejskie wytyczne dotyczące roli i obowiązków opiekuna

- Trener dzieli uczestników na cztery grupy. Każda grupa otrzymuje broszurę przedstawiającą wytyczne międzynarodowej lub europejskiej organizacji lub instytucji dotyczące usług opiekuńczych (patrz materiały 8–10).
- Trener prosi grupy o opisanie roli i obowiązków opiekuna, korzystając z broszur. Uczestnicy tworzą listę kluczowych punktów na flipcharcie. Grupy pracują około 25 minut.
- Po tym ćwiczeniu grupy składają sprawozdania ze swojej pracy na sesji plenarnej. Przedstawiają zidentyfikowane przez siebie kluczowe kwestie dotyczące roli i obowiązków opiekuna. Cztery flipcharty są ustawione obok siebie, aby grupy mogły je porównać.
- Następnie trener kieruje dyskusją w grupie w taki sposób, aby można było zidentyfikować obszary, w których niektóre lub wszystkie zestawy zgrupowanych kwestii są zbieżne. Wskazuje także różnice między nimi. Podczas dyskusji trener zapisuje obserwacje na nowym flipcharcie.
- Po wyczerpującej analizie porównawczej trener pyta uczestników, czy w zestawieniu brakuje jakichś kwestii i czy należy je dodać. Trener wskazuje, że nowa, zbiorcza lista opisująca role i obowiązki opiekuna stanowi kompleksowy przewodnik dla opiekunów dzieci bez opieki. Przewodnik opiera się na międzynarodowych i unijnych standardach i zaleceniach.

Krok drugi: regulacje krajowe dotyczące roli i obowiązków opiekunów w porównaniu ze standardami międzynarodowymi i unijnymi

- The trainer shares with participants the provisions established under national law (see [Broszuras 8–12](#)) and any other national regulation, policy, or guidance document available for guardians. The trainer provides a summary overview of the key points derived from national law. Participants have a few minutes to read the Broszura summarising national laws and regulations.
- The trainer leads a group discussion with the participants. The discussion aims to identify the synergies and differences between the national and the international standards guiding guardianship services. The discussion makes participants aware of the opportunities provided by international and EU standards, guidance, and recommendations.

- In the discussion, the trainer and participants explore the extent to which guardians can abide by European and international standards in their local and national contexts. They discuss the following questions:
- Trener dzieli się z uczestnikami postanowieniami prawa krajowego (patrz materiały 8–12) oraz wszelkimi innymi krajowymi przepisami, politykami lub wytycznymi dostępnymi dla opiekunów. Trener przedstawia podsumowanie kluczowych punktów wynikających z prawa krajowego. Uczestnicy mają kilka minut na przeczytanie ulotki podsumowującej krajowe przepisy i regulacje.
- Trener prowadzi dyskusję grupową z uczestnikami. Celem dyskusji jest określenie synergii i różnic pomiędzy krajowymi i międzynarodowymi standardami regulującymi usługi opiekuńcze. Dyskusja uświadamia uczestnikom możliwości, jakie dają międzynarodowe i unijne standardy, wytyczne i zalecenia.
- Podczas dyskusji trener i uczestnicy badają, w jakim stopniu opiekunowie mogą przestrzegać europejskich i międzynarodowych standardów w swoich kontekstach lokalnych i krajowych. Omawiają następujące kwestie:
 - W jaki sposób opiekun może skorzystać z europejskich i międzynarodowych standardów, którymi kieruje się podczas wykonywania swojej pracy, zgodnie z definicją w kontekście krajowym i lokalnym?
 - Czy opiekun może mieć problemy, jeśli oprócz przepisów krajowych będzie przestrzegał standardów europejskich i międzynarodowych?
- Celem tego ćwiczenia jest zbadanie, jak elastyczny jest mandat opiekuna w kontekście krajowym lub lokalnym. Uczestnicy badają również, czy usługi w zakresie opieki mogą skorzystać z międzynarodowych i europejskich wytycznych przy jednoczesnym poszanowaniu prawa krajowego.
- Trener rozdaje uczestnikom [Broszurę 12](#) jako dokument referencyjny. Zawiera ona przegląd standardów UE regulujących uprawnienia opiekuna. Uczestnicy mogą się do niej odwoływać pracując jako opiekunowie.
- **Uwaga:** dysponujemy kompleksowym 12-stronicowym zakresem obowiązków opiekuna opracowanym przez władze belgijskie

5. Wnioski: Refleksje i analiza po interaktywnej pracy grupowej

Krok pierwszy: wiedza, umiejętności i postawy opiekunów

- Trener prowadzi dyskusję z uczestnikami, aby ustalić, jaka wiedza, umiejętności i postawy przydałyby się opiekunowi w wypełnianiu jego obowiązków
- Trener zaprasza uczestników do otwartej burzy mózgów na sesji plenarnej. Komentarze i obserwacje są zapisywane na flipcharcie, w razie potrzeby udzielane są odpowiedzi na pytania
- Kiedy refleksja grupowa dobiegnie końca, trener zaprasza uczestników do oceny swoich mocnych i słabych stron w świetle ich osobistych doświadczeń życia.
- Od uczestników nie wymaga się dzielenia ich przemyśleniami, chociaż jest to mile widziane.

Krok drugi: zrozumienie roli opiekuna

- Trener kończy sesję, przypominając uczestnikom, że opiekunowie realizują swoje role i obowiązki w różny sposób
- Ważne jest, aby opiekunowie zyskali poczucie pewności co do swojej roli oraz związanych z nią zadań.
- Prawa i najlepszy interes dziecka stanowią ramy podstawowe, jednakże każdy opiekun działa w oparciu o własne zasoby, możliwości i sieci wsparcia.
- Ważne jest postrzeganie zarówno dziecka jak i opiekuna jako jednostki z własnymi przeżyciami, potrzebami, umiejętnościami, możliwościami i kompetencjami.
- Zrozumienie powołania i obowiązków pomaga opiekunom w ustaleniu ograniczeń w ich działaniach z dzieckiem i dla niego. Rola opiekuna, choć pokrywa się z rolą rodzica lub opiekuna prawnego, jest odrębna.
- Jest to podstawa, na której opiekunowie opierają swoją najważniejszą funkcję: promowanie najlepszego interesu dziecka we wszystkich sprawach go dotyczących.
- Opiekun jest także częścią szerszej sieci obejmującej innych opiekunów, ramy instytucjonalne, rodziców i opiekunów dziecka, społeczność oraz usługodawców.
- Osoby ważne dla dziecka można znaleźć w społeczności goszczącej, wspólnocie pochodzenia lub w społeczności diaspory. Mogą one zaoferować opiekunowi znaczące wsparcie. Nawiązanie współpracy z takimi osobami jest istotne w kontekście wspierania dziecka.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: podsumowanie kluczowych kwestii i pytania otwarte

Trener:

- Podsumowuje kluczowe refleksje wyciągnięte z sesji.
- Zwraca uwagę na kwestie sporne i nierozwiązane problemy lub tematy, w przypadku których nie osiągnięto konsensusu.
- Używa Koła Opieki, aby powiązać bieżącą tę sesję z obszarami tematycznymi pozostałych sesji szkoleniowych, poprzednich i nadchodzących
- Ogłasza temat przewodni następnej sesji szkoleniowej.

Działania uzupełniające:

Trener prosi uczestników o wyznaczenie grupy ochotników, którzy przygotują podsumowanie sesji i zaprezentują je na następnej.

Sesja 2.3: Promowanie dobra dziecka w stosunkach z organami państwowymi i świadczeniodawcami

Koło Opieki Poziom 5: Mandat i zadania opiekuna

Słowa dziecka

„Czasami staramy się wspólnie zrozumieć, co jest najlepsze. System jest trudny i nie zawsze słowa odpowiadają rzeczywistości.”

„Nie mogłam spać, ciągle myślałam o dokumentach. W końcu rozwiązaliśmy tę sytuację i teraz czuję się bardziej zrelaksowana.

„Tina robi to, co zrobiłaby moja mama, gdyby tutaj była”.

Słowa opiekuna

„Czasami trudno jest współpracować z władzami, ale musiałem znaleźć jakiś sposób, a przecież w systemie można znaleźć także takie osoby, którym naprawdę zależy”.

A. Zarys sesji

Wiadomości kluczowe

- Wiele podmiotów państwowych oraz usługodawców prywatnych kontaktuje się z dzieckiem bez opieki od chwili przybycia do momentu znalezienia i wdrożenia trwałego rozwiązania.
- Opiekun wspiera dziecko w kontaktach z każdym z tych podmiotów, koncentrując się zawsze na ochronie praw i promowaniu najlepszego interesu dziecka.
- Opiekun musi odgrywać niezależną i bezstronną rolę w kontaktach z organami państwowymi i usługodawcami, kierując się przede wszystkim dobrem dziecka.

Oczekiwane efekty uczenia się

Po pomyślnym ukończeniu tej sesji szkoleniowej uczestnicy:

POTRAFIA

- Identify the actors and services of the national and local referral mechanisms, their specific mandates, and what they mean for the unaccompanied child.

- Zidentyfikować podmioty i usługi w ramach krajowych i lokalnych mechanizmów skierowań, ich konkretne zadania i znaczenie dla dziecka bez opieki.
- Zidentyfikować odpowiednie mechanizmy zgłaszania i składania skarg, które należy podjąć w przypadku naruszeń praw dziecka lub niewłaściwego postępowania podmiotów państwowych i usługodawców.
- Opisać procesy i procedury podejmowania decyzji dotyczące dziecka bez opieki
- Uzyskać dane kontaktowe wszystkich organów państwowych i usługodawców zajmujących się dzieckiem by móc regularnie spotykać się z ich przedstawicielami
- Bronić praw dziecka w kontakcie z organami państwowymi, prywatnymi usługodawcami i innymi jednostkami
- Działać niezależnie i bezstronnie, kierując się przede wszystkim prawami i najlepszym interesem dziecka.

SA

- Pewni roli łącznika pomiędzy dzieckiem a odpowiednimi organami państwowymi i usługodawcami
- Gotowi do obrony praw dziecka i jego najlepszego interesu, nawet jeśli system recepcyjny stwarza przeszkody i bariery.

Przygotowanie

Przygotowanie tematyczne

- Trener prezentuje wprowadzenie tematyczne do sesji. Zestawia główne fakty, definicje i kwestie istotne dla tematu sesji szkoleniowej. W szczególności mapują mechanizm kierowania dziećmi bez opieki w kraju i/lub na poziomie lokalnym/regionalnym. Prezentują listę adekwatnych podmiotów, usług i przepisów istotnych dla opiekunów.
- Trener identyfikuje odpowiednie władze państwowe, usługodawców oraz usługi, instytucje lub organizacje społeczne, które świadczą usługi dla dzieci bez opieki w kraju, regionie i/lub mieście, w którym odbywa się szkolenie, m.in:
 - [Mapa Usług](#)
 - Zakwaterowanie
 - Żywność i wyżywienie, podstawowe utrzymanie
 - Opieka społeczna, ochrona
 - Opieka zdrowotna i leczenie, w tym w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego
 - Wsparcie psychospołeczne (podejście wellbeingowe vs czysto kliniczne, psychopatologiczne)
 - Szkolenia językowe
 - Edukacja
 - Podstawowe kwestie administracyjne, takie jak rejestracja, dokumenty tożsamości, pozwolenia
 - Postępowania imigracyjne i azylowe
 - Kształcenie zawodowe, praca i zatrudnienie
 - Pomoc prawna, reprezentacja

- Usługi translatorskie
 - Czas wolny, sport, rekreacja i zabawa
 - Specjalistyczne usługi doradcze i pomocowe
 - Leczenie i profilaktyka uzależnień
 - Działalność kulturalna
 - Wprowadzenie do grup religijnych
 - Wprowadzenie do grup diaspory
 - Egzekwowanie prawa
- Based on this mapping, the trainer prepares **Broszura 13b**:
This maps the national and, where applicable, local referral mechanisms for unaccompanied children. The list should be as detailed as possible, including contact details, contact people, and opening hours, where applicable. This could be achieved in different ways:
 - W związku z mapowaniem trener prezentuje **Broszurę 13b** obejmującą krajowe i, w stosownych przypadkach, także lokalne mechanizmy dotyczące dzieci bez opieki. Lista powinna być jak najbardziej szczegółowa i zawierać dane kontaktowe do konkretnych osób oraz godziny ich urzędowania. Broszura może powstać na trzy sposoby:
 - Trenerzy dostatecznie zaznajomieni z krajowymi i lokalnymi mechanizmami polecenia mogą samodzielnie opracować taką broszurę przed sesją.
 - Alternatywnie mapę może zostać udostępniona przez wykładowcę gościnnego. Powinien on posiadać wystarczającą wiedzę, aby przedstawić istniejące władze lokalne, regionalne i krajowe, usługodawców i usługi lokalne.
 - W uzasadnionych przypadkach trener może sporządzić taką mapę wspólnie z uczestnikami. Alternatywnie może to być zadanie domowe - praca grupowa do wykonania poza godzinami szkolenia. Grupy czterech lub pięciu uczestników mogą współpracować w celu zidentyfikowania odpowiednich podmiotów.

Wykłady gościnne

KLUCZOWE TEMATY

- Wprowadzenie do roli pracowników socjalnych: rola i znaczenie najlepszego interesu dziecka w krajowych służbach socjalnych i zajmujących się ochroną dzieci
- Prawa i dobro dziecka w sytuacjach transgranicznych: rozważania i zabezpieczenia dotyczące pracy z dziećmi migrantami, ubiegającymi się o azyl i dziećmi uchodźcami

PPRZYKŁADOWI GOŚCIE

- Pracownik socjalny lub pracownik ochrony dzieci z doświadczeniem w przeprowadzaniu ustaleń dotyczących najlepszego interesu dzieci w społeczności przyjmującej
- Doświadczony opiekun lub przedstawiciel stowarzyszenia lub sieci opiekunów

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do tego modułu (pełna lista) znajdują się [tutaj](#).

- **Broszura 13:** Studia przypadków dla sesji 2.3: Materiały 13 dla modułu 2.docx – Dokumenty Google
- **Broszura 13b:** Trener przygotowuje dodatkową ulotkę 13b, zgodnie z opisem w części „Przygotowanie tematyczne” powyżej

B. Przewodnik po sesji

1. Otwarcie sesji: Powitanie i zarys sesji

- Otwarcie sesji szkoleniowej i powitanie uczestników.
- Podsumowanie poprzedniej sesji przez uczestników.
- Wprowadzenie tematu głównego sesji.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- Trener prosi uczestników, aby przypomnieli sobie, kiedy korzystali z usług publicznego lub prywatnego usługodawcy, czy to w ich społeczności, czy w innym mieście lub kraju. Może to być usługa zdrowotna, edukacyjna, społeczna lub inna.
- Uczestnicy opisują usługę za pomocą słowa kluczowego i identyfikują pozytywny lub negatywny aspekt tej usługi.
- Uczestnicy dzielą się swoimi słowami kluczowymi z grupą, i komentują je, jeśli zajdzie taka potrzeba.

3. Wprowadzenie: Ustalenie pola tematycznego

- Trener przedstawia główne tematy i kwestie, które będą poruszane podczas sesji szkoleniowej. Uczestnicy zapoznają się z usługami publicznymi i prywatnymi dostępnymi dla dzieci bez opieki w kraju, regionie lub mieście, w którym odbywa się szkolenie.
- Uczestnicy dowiedzą się także, w jaki sposób poszczególne usługi współdziałają z dzieckiem i opiekunem.

Uwaga: Trener ma okazję do przeprowadzenia burzy mózgów i zidentyfikowania problemów, które pojawią się później w dyskusji nt. postrzegania świadczenia usług, wyzwań związanych ze świadczeniem usług i znajdowania innowacyjnych sposobów świadczenia usług (jako klasyczny przykład można podać usługi w zakresie zdrowia psychicznego)

4. Interaktywna praca w grupach: Zgłębianie tematu

Krok pierwszy: Wprowadzenie do pracy w grupie

- Trener dzieli uczestników na cztery grupy, z których każda otrzymuje osobne studium przypadku.
- Grupy przyjmują rolę opiekuna dziecka opisanego w studium przypadku i ustalają odpowiedzi na następujące pytania:
 - Jakiego rodzaju wsparcia potrzebuje dane dziecko?
 - Które podmioty są odpowiedzialne za zapewnienie takiego wsparcia?
 - Czy wsparcie można rozpatrywać w odniesieniu do czterech wymiarów potrzeb i praw dziecka: potrzeb podstawowych, rozwoju, uczestnictwa i ochrony (patrz Załącznik 1, Nota metodologiczna 1, Rysunek 3)?
- Praca w grupach trwa 30 minut, po których następuje prezentacja na posiedzeniu plenarnym.

Krok drugi: Identyfikacja podmiotów wspierających w kontekście lokalnym

- Po zaprezentowaniu przez wszystkie grupy swojej pracy, trener angażuje uczestników w dyskusję. Jej celem jest określenie obszarów, w których zidentyfikowane potrzeby nie są zaspokajane.
- W tym ćwiczeniu trener wykorzystuje UNCRC jako przewodnik przy ocenie i analizie przypadku. W celu lepszej wizualizacji, trener rysuje rysunek 3 (model czterowymiarowy) na flipcharcie. Trener przypomina uczestnikom, że opiekunowie mogą wykorzystywać UNCRC jako kompleksowy przewodnik umożliwiający analizę potrzeb i praw dziecka, ale zawsze powinni brać pod uwagę indywidualną historię dziecka.
- Trener rozdaje mapę usług czyli **Broszurę 13b**, która została przygotowana przed sesją. Broszura zawiera krajowe i/lub lokalne mechanizmy odnoszące się do dzieci bez opieki. Trener prowadzi uczestników przez materiały informacyjne. Celem jest ustalenie, czy wszystkie istotne podmioty zidentyfikowane w poszczególnych grupach, są dostępne na poziomie krajowym i/lub lokalnych.
- Podczas dyskusji trener zapisuje na flipcharcie każdy podmiot zidentyfikowany jako obecny lub nieobecny, używając różnych kolorów. Każdemu podmiotowi przydzielany jest zakres zadań, który uczestnicy uważają za najbardziej odpowiedni. Przeglądanie Broszury pomaga także ocenić, czy w pracy grupowej nie pominięto żadnych dostępnych podmiotów.

Krok trzeci: Rola opiekuna

- Trener wyjaśnia, że opiekun ma bardzo specyficzną rolę. Powinien być uważny na sprawy osobiste dziecka, jego relacje społeczne oraz jego bezpośrednie środowisko życia.
- Opiekunowie muszą również być świadomi szerszych kwestii społecznych, ekonomicznych i politycznych, takich jak postawy i stereotypy wobec migrantów i osób ubiegających się o azyl w kraju, w którym odbywa się szkolenie. Powinni zapoznać się z raportami na ten temat, mieć wiedzę w zakresie dostępności środków publicznych na zakwaterowanie i inne usługi dla dzieci bez opieki, a także efektywności systemu państwowego w przestrzeganiu krajowych i unijnych przepisów dotyczących przyjmowania dzieci.

- Trener ilustruje sesję zgodnie z koncentrycznymi kręgami systemu ekologicznego przedstawionymi w Sesji 1.2 (patrz Rysunek 2).
- Trener podkreśla, że uczestnicy mogą znaleźć się w trudnych i wymagających sytuacjach jako opiekunowie. Czasami potrzeby dziecka nie są ani zidentyfikowane, ani uznane ani zaspokojone w danym kontekście. Status dziecka jako nieletniego migranta bez opieki, osoby ubiegającej się o azyl lub uchodźcy może przyczyniać się do generowania tych trudności. Alternatywnie mogą one wynikać z działań osób trzecich, biurokracji, utrwalonych postaw lub niewystarczającej lub nieskutecznej komunikacji z dzieckiem.
- Organy państwowe i dostawcy usług opierają swoją pracę na informacjach o dziecku, które uważają za prawdziwe. Opiekunowie mogą zauważyć, że informacje te nie zawsze pokrywają się z tym, co dziecko ujawnia, co rodzi wątpliwości i obawy. Opiekunowie mogą mieć trudności z określeniem swojej roli zarówno wobec dziecka, jak i wobec organów państwowych.
- Opiekun może wejść w posiadanie poufnych informacji o dziecku, których nie chce ono ujawnić organom państwowym lub dostawcom usług. W takich sytuacjach opiekun musi przemyśleć, jak odpowiedzialnie postąpić z tą wiedzą, działając jednocześnie zgodnie z zasadą najlepszego interesu dziecka.

5. Wnioski: Refleksja i analiza po interaktywnej pracy grupowej

Trener kończy sesję omówieniem koncepcji bezstronności i niezależności opiekuna.

Krok pierwszy: poszukiwanie orientacji w trudnych sytuacjach

- Trener przypomina trudne sytuacje i decyzje zidentyfikowane podczas pracy w grupie.
- Uczestnikom zadaje się pytanie, w jaki sposób opiekun może określić, co jest dobre, a co złe, gdy wspiera dziecko.
- Dyskusja obejmuje miejsca, w których opiekun może uzyskać wskazówki
- UNCRC jest wskazówką służącą do oceny konkretnego przypadku i analizy sytuacji.
- Jako istotne źródło informacji podkreśla się także indywidualną historię /sytuację dziecka.
- Uczestnicy dyskutują, w jaki sposób wskazówki pomagają odpowiedzieć na krytyczne pytania i trudności zidentyfikowane w pracy grupowej.

Krok drugi: Zrozumienie niezależności i bezstronności Opiekuna

- Uczestnicy pytani są, co oznacza bezstronność i niezależność opiekuna.
 - Od kogo opiekun powinien być niezależny?
 - Czy opiekun może stanąć po stronie konkretnego podmiotu, np. personelu opiekującego się dzieckiem, pracownika socjalnego, nauczyciela, policji lub urzędnika imigracyjnego? (Uwaga: pojęcia triangulacji, pośrednika, bufora i rusztowania)
- Dyskusja jest ukierunkowana na zrozumienie, że opiekun powinien kierować się przede wszystkim prawami dziecka i jego najlepszym interesem.

- Niezależność i bezstronność roli opiekuna zależą od jego zdolności i gotowości do obrony interesów i praw dziecka, zwłaszcza gdy system nie bierze ich pod uwagę
- Trener wyjaśnia, że opiekun musi działać jako łącznik między dzieckiem a usługodawcami oraz organami państwowymi, szczególnie w sytuacjach, gdy istnieją przeszkody w ochronie praw dziecka.
- W takich sytuacjach opiekunowie są postrzegani jako obrońcy praw człowieka.
- Każdy opiekun realizuje swoją rolę w unikalny sposób, w zależności od swoich umiejętności, wiedzy, doświadczeń życiowych, historii, wsparcia i sieci kontaktów.
- Opiekunowie działają w ramach określonych przez krajowe przepisy prawa, kierując się standardami unijnymi i międzynarodowymi w zakresie praw dziecka.
- Krajowy system opieki docenia i szanuje indywidualność oraz różnorodność opiekunów.
- Opiekunowie powinni czuć się pewnie i komfortowo w swojej roli oraz wiedzieć, gdzie szukać porad i ekspertyz w konkretnych sytuacjach.
- Uczestnicy są informowani, że te kwestie będą szczegółowo omówione na kolejnych sesjach.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: podsumowanie kwestii kluczowych i pytania otwarte

Trener:

Summarise the key points that participants and the trainer will take from this session.

- Podsumowuje kluczowe wnioski wyciągnięte z sesji.
- Zwraca uwagę na kwestie sporne i nierozwiązane problemy, w przypadku których nie osiągnięto konsensusu.
- Używa Koła Opieki, aby powiązać sesję z obszarami tematycznymi innych sesji szkoleniowych, poprzednich i nadchodzących.
- Ogłasza temat przewodni następnej sesji szkoleniowej.

Działania dodatkowe:

Trener prosi uczestników o wyznaczenie grupy ochotników, którzy przygotują podsumowanie sesji i zaprezentują je na następnej.

Dodatkowe linki do zasobów sesji:

- Ćwiczenia ze studium przypadku Moduł 2: [link](#)
- Prezentacje do Modułu 2 (z notatkami lub bez): [link](#)
- Samoocena efektów uczenia się Moduł 2: [link](#)
- Słowniczek: [link](#)

Moduł 3: WSPARCIE DZIECKA OD MOMENTU PRZYJAZDU DO OSIĄGNIĘCIA TRWAŁEGO ROZWIĄZANIA

Zarys Modułu

Sesja 3.1: Od przybycia do trwałego rozwiązania: identyfikacja potrzeb dziecka i odpowiedź na nie

Sesja 3.2: Od przybycia do trwałego rozwiązania: promowanie najlepiej pojętego interesu dziecka w decyzjach i postępowaniach

Cele Modułu 3

Moduł 3 skupia się na różnych procesach, których może doświadczyć dziecko bez opieki, od przybycia do kraju po identyfikację i wdrożenie trwałego rozwiązania. W przypadku dziecka bez opieki etapy ocen, decyzji i procedur opisanych w tym module niekoniecznie są chronologiczne. Mogą następować po sobie, ale równie dobrze mogą nakładać się na siebie lub występować jednocześnie. Niektóre fazy mogą nie mieć znaczenia dla dziecka. Niektóre z nich mogą zostać pominięte lub pojawić się na późniejszym etapie procesu przyjmowania dziecka.

Celem sesji w tym module jest:

- **Zrozumienie znaczenia:** Pozwól uczestnikom zrozumieć znaczenie różnych ocen i procesów decyzyjnych niezbędnych do prawidłowego zidentyfikowania potrzeb dziecka i zapewnienia odpowiednich usług.
- **Eksploracja wpływu:** Zbadaj, jak te procedury wpływają na dobrostan, bezpieczeństwo, rozwój i perspektywy dziecka.
- **Zrozumienie roli opiekuna:** Zrozumienie roli opiekuna przez urzędników państwowych i usługodawców. Opiekun nie wymaga dogłębnej wiedzy technicznej, ale musi wykazywać się umiejętnościami i proaktywnością w pozyskiwaniu wiedzy zawodowej oraz monitorowaniu pracy urzędników i usługodawców.
- **Komunikacja uwzględniająca potrzeby dziecka:** Podkreśl znaczenie komunikacji wrażliwej na dziecko, dbając o to, aby doświadczenia dziecka wpływały na świadczenie usług i podejmowanie decyzji.
- **Monitorowanie jakości:** Zdobądź pewność w monitorowaniu jakości formalnych procesów decyzyjnych.
- **Gwarancje proceduralne:** Wyjaśnij rolę opiekuna w promowaniu najlepiej pojętego interesu dziecka w postępowaniu administracyjnym i sądowym.

Na tym zaawansowanym etapie programu szkoleniowego uczestnicy angażują się bardziej proaktywnie. Ich zadaniem jest praca w małych grupach, które przygotowują i wygłoszą prezentacje w oparciu o dostępne materiały. Aktywności te pomogą rozwinąć umiejętności gromadzenia, podsumowywania i prezentowania informacji. Są one niezbędne do świadczenia skutecznej opieki.

Ogólne efekty uczenia się

- **3.1 Rola opiekuna:** Zrozumienie roli opiekuna na różnych etapach: identyfikacji, przyjmowania i kierowania do otrzymania wsparcia.
- **3.2 Zabezpieczenia proceduralne:** Zapoznanie się z zabezpieczeniami proceduralnymi w postępowaniach administracyjnych i sądowych z udziałem dzieci.
- **3.3 Wrażliwe rozmowy:** Rozwijanie umiejętności prowadzenia wrażliwych rozmów z dziećmi.
- **3.4 Promowanie najlepiej pojętego interesu:** Nabycie pewności, że opiekun promuje najlepszy interes dziecka w formalnych procesach decyzyjnych i procedurach.
- **3.5 Potrzeby specjalne:** Nabycie wiedzy dotyczącej rozpoznawania specjalnych potrzeb dziecka bez opieki i reagowania na nie w ramach uprawnień opiekuna.
- **3.6 Zapewnienie wsparcia:** Przygotowanie do zapewnienia specjalistycznego wsparcia dla dziecka bez opieki.
- **3.7 Prezentacja informacji:** Nabycie pewności siebie w gromadzeniu, podsumowywaniu i prezentowaniu grupie informacji na określone tematy.

Sesja 3.1: Od przybycia do trwałego rozwiązania: identyfikacja i reagowanie na potrzeby dziecka

Koło Opieki Poziom 6: Promowanie praw i najlepszego interesu dziecka

Słowa dziecka

„Nie czułam się komfortowo opowiadając różne rzeczy o sobie. Z czasem uświadomiłam sobie, że mogę zaufać Marii i zaczęłam z nią rozmawiać, jakby była członkiem mojej rodziny”.

„Nawet gdy mówiłem w tym języku, czasami nie rozumiałem, co się dzieje i dlaczego nie udostępniono mi dokumentów. Całe noce spędzałem bez snu.

Słowa opiekuna

„Kiedy uczestniczyłem w szkoleniu, byłem zmartwiony, ale także dość pewny siebie, a potem naprawdę zrozumiałem wszystko, lepiej poznając Walida”.

„Nie udawało mi się przekonać pracownika socjalnego, jak ważne jest poznanie zdolności Erie. W końcu mi się to udało, ale zajęło mi to dużo czasu.

„Czułam się źle potraktowana przez funkcjonariusza i pomyślałam, jak bardzo dzieci mogą cierpieć z powodu takiego nastawienia”.

„Na szczęście nawiązaliśmy dobry kontakt z prawnikiem, który pomógł nam w procedurach uzyskania dokumentów pobytowych.”

A. Zarys sesji

Kluczowe wiadomości

- Dzieci bez opieki mogą mieć szczególne potrzeby, które wymagają ukierunkowanych usług wsparcia.
- Szczególne potrzeby dziecka bez opieki mogą wynikać z jego wieku, rozłąki z rodziną, doświadczeń w kraju pochodzenia, podczas migracji oraz po przyjeździe do kraju goszczącego.
- Usługi wsparcia są niezbędne, aby chronić dziecko przed krzywdą i umożliwić jego udział w postępowaniach dotyczących jego osoby.

- Dziecko ma prawo do otrzymania usług wsparcia uwzględniających jego szczególne potrzeby.
- Rozmowy o szczególnych potrzebach mogą być wrażliwe i trudne zarówno dla dziecka, jak i dla opiekuna oraz innych zaangażowanych stron.
- Dostosowanie komunikacji do potrzeb dziecka jest kluczowe dla zidentyfikowania jego potrzeb szczególnych. Należy wziąć pod uwagę język, kulturę, wiek, płeć, stan zdrowia oraz możliwe doświadczenia przemocy.
- Nawiązanie zaufanej relacji z dzieckiem jest niezbędne, aby prawidłowo zidentyfikować jego szczególne potrzeby.
- Opiekun odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu, że odpowiednie organy i dostawcy usług identyfikują i reagują na szczególne potrzeby dziecka.
- Dzieci bez opieki mogą być proszone o wielokrotne opowiadanie swojej historii podczas przesłuchań przez różne organy państwowe i dostawców usług. Ich narracja może się różnić w zależności od kontekstu rozmowy oraz potrzeb i oczekiwań osoby prowadzącej wywiad.
- Wielokrotne przesłuchiwanie i wysłuchiwanie dzieci bez opieki może być stresujące i powodować ponowne traumatyzowanie dziecka. Dotyczy to zwłaszcza dzieci, które były ofiarami przemocy i wyzysku. W miarę możliwości należy tego unikać.
- Opiekun może mieć inne rozumienie historii dziecka niż inni dostawcy usług. Opiekun musi odpowiedzialnie zarządzać informacjami uzyskanymi od dziecka, zgodnie ze swoim mandatem promowania praw i najlepszego interesu dziecka.

Oczekiwane efekty uczenia się

Po pomyślnym ukończeniu sesji szkoleniowej uczestnicy:

POTRAFIA

- Zidentyfikować zakres specjalnych potrzeb dzieci bez opieki.
- Wyjaśnić, jak niezaspokojone specjalne potrzeby mogą negatywnie wpłynąć na zdrowie, dobrostan, rozwój dziecka i współpracę z władzami państwowymi i świadczeniodawcami.
- Opisać metody pracy i narzędzia, z których może skorzystać opiekun i inni usługodawcy, aby zidentyfikować, ocenić i odpowiedzieć na specjalne potrzeby dziecka
- Słuchać, co mówi dziecko.
- Zidentyfikować ryzyko i potrzeby poprzez znaczącą interakcję z dzieckiem.
- Skierować dziecko do odpowiednich placówek.

SA

- Aktywnymi słuchaczami
- Wrażliwi na znaki i wskazówki, które mogą wskazywać na szczególne potrzeby dziecka bez opieki

Przygotowanie

Przygotowanie tematyczne

- Zespół trenerów przygotowuje wprowadzenie tematyczne do sesji szkoleniowej. Opracowują fakty, definicje i kwestie istotne dla tematu sesji. Mapują istniejące usługi dla dzieci ze specjalnymi

potrzebami na poziomie krajowym i/lub lokalnym/regionalnym, w którym odbywa się szkolenie. Wymieniają także wszystkie istotne podmioty i przepisy, o których opiekun powinien wiedzieć.

- Wprowadzenie tematyczne może przeprowadzić trener posiadający odpowiednią wiedzę i doświadczenie lub, alternatywnie, wykładowca gościnny. Praca ta powtarza lub opiera się na mapowaniu krajowych i/lub lokalnych mechanizmów skierowań opracowanych podczas poprzedniej sesji szkoleniowej. W stosownych przypadkach trener może ponownie rozdać uczestnikom Broszurę 13b („mapa usług”, link).

Wykłady gościnne

KLUCZOWE TEMATY

Wprowadzenie do konkretnych procedur:

Rejestracja i identyfikacja

- Ocena wieku
- Poszukiwanie rodziny
- Planowanie opieki
- Wyznaczenie trwałego rozwiązania
- Transfer, relokacja lub powrót dzieci bez opieki
- Fakty i liczby, wyzwania, przykłady dobrych praktyk i rozwiązania z kraju, w którym odbywa się szkolenie

PRZYKŁADOWI GOŚCIE

- **Przedstawiciel dostawców usług:** pracujący z migrantami, osobami ubiegającymi się o azyl i uchodźcami; Usługi opieki zdrowotnej i leczenia; Usługi socjalne i ochrona dzieci; Usługi informacyjne; Wyspecjalizowane organizacje społeczne świadczące usługi.
- **Przedstawiciel wyspecjalizowanej agencji ONZ lub międzynarodowej, krajowej lub lokalnej organizacji pozarządowej**

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do tego modułu (pełna lista) znajdują się [tutaj](#).

- **Broszura 14:** Odpowiedni poziom życia, w tym odpowiednie mieszkanie i pomoc materialna.
- **Broszura 15:** Opieka zdrowotna.
- **Broszura 16:** Edukacja i szkolenia.
- **Broszura 17:** Zapewnienie bezpieczeństwa dziecka.

B. Przewodnik po sesji

1. Otwarcie sesji: powitanie i zarys sesji

- Otwarcie sesji szkoleniowej i powitanie uczestników.
- Podsumowanie poprzedniej sesji
- Przedstawienie tematu głównego sesji.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- Trener prosi uczestników, aby zastanowili się nad historiami ze swjego życia i przypomnieli sobie sytuację, kiedy ktoś poprosił ich o opisanie jakiegoś wydarzenia.
- Mogła to być sytuacja nieformalna, kiedy zostali poproszeni przez członka rodziny / przyjaciela / członka społeczności / nauczyciela/ kolegę / pracodawcę / lekarza o opisanie czegoś, co im się przydarzyło. Alternatywnie mogło to mieć miejsce w bardziej formalnej sytuacji, gdy na przykład funkcjonariusz policji, prawnik lub sędzia poprosili ich o złożenie zeznań.
- Trener pyta uczestników, czy poczuli się wysłuchani i zrozumiani oraz czy podjęli świadomą decyzję o podzieleniu się pewnymi faktami, a zatajeniu innych.
- Trener przypomina uczestnikom, że nie oczekuje się od nich dzielenia się wszystkimi szczegółami z grupą i prosi ich o wskazanie słowa kluczowego związanego z tym doświadczeniem. Trener pyta, czy niektórzy uczestnicy zechcieliby opowiedzieć, dlaczego wybrali to słowo kluczowe i jak opisuje ono ich doświadczenia.

3. Wprowadzenie: Ustalenie pola tematycznego

Trener przedstawia główne tematy i kwestie, które będą poruszane podczas sesji szkoleniowej. Sesja poświęcona będzie działaniom, ocenom i procesom decyzyjnym, których zwykle doświadcza dziecko bez opieki po przybyciu do kraju. Uwzględniona zostanie także rola opiekuna w zapewnieniu, że działania i decyzje identyfikują specjalne potrzeby dziecka i odpowiadają na nie.

4. Interaktywna praca grupowa: Zgłębianie tematu

Krok pierwszy: Identyfikacja różnych działań, którym poddawane są dzieci bez opieki w kraju przybycia

- Trener zaprasza uczestników do burzy mózgów na temat różnych działań związanych z przyjęciem dziecka, od przybycia dziecka do kraju aż do ukończenia przez dziecko 18 lat. Podczas gdy uczestnicy spisują działania, trener robi notatki na flipcharcie, układając je w porządku chronologicznym.
- Po zakończeniu dyskusji trener korzysta z Koła Opieki. Trener podkreśla obszar koła, który wskazuje działania, które mogą nastąpić od momentu przybycia dziecka do kraju do czasu wdrożenia trwałego rozwiązania. Trener i uczestnicy porównują działania i fazy wskazane na kole, z tymi, które przygotowała grupa. Trener podkreśla kluczowe terminy wskazane na kole, których uczestnicy jeszcze nie zidentyfikowali.
- Trener włącza te terminy do przeglądu kluczowych działań na flipcharcie. Robiąc to, trener wyjaśnia – lub prosi uczestników o wyjaśnienie – w jaki sposób te działania są ze sobą powiązane i dlaczego są ważne dla dziecka lub władz w państwie przyjmującym.

Krok drugi: fazowe organizowanie działań

- Celem trenera jest uświadomienie uczestnikom, że niektóre działania mogą następować jedno po drugim, ponieważ działania i fazy ich wprowadzania są ze sobą powiązane. Trener angażuje

uczestników w dyskusję na temat tego, jak można pogrupować działania i kieruje dyskusją w taki sposób, aby zidentyfikować następujące cztery fazy.

1. **Pierwszy kontakt i identyfikacja:** Przybycie dziecka i pierwszy kontakt z organami państwowymi uruchamia szereg działań mających na celu identyfikację i rejestrację dziecka. Następuje wstępne skierowanie do placówek odpowiadających na najpilniejsze potrzeby dziecka.
2. **Ocena danego przypadku i planowanie opieki:** Po tej początkowej fazie rozpoczyna się proces pogłębionej oceny i planowania opieki. Celem jest lepsze zrozumienie sytuacji dziecka, w tym jego specyficznych potrzeb i wszelkich zagrożeń, oraz odpowiednia reakcja na nie. Nr ref. Narzędzie Podróż życia.
3. **Identyfikacja trwałego rozwiązania leżącego w najlepszym interesie dziecka:** Należy następnie rozpocząć proces mający na celu określenie perspektyw na przyszłość i trwałego rozwiązania dla dziecka. Odbywa się to w drodze procedury ustalania najlepszego interesu dziecka. Należy zdecydować, czy ubieganie się o ochronę międzynarodową lub inne zezwolenie na pobyt leży w jego najlepszym interesie. Alternatywnie, dziecko może zostać przekazane lub przeniesione do innego państwa członkowskiego UE lub może wrócić do swojego kraju ojczystego. / **Prelegentka gościnnie Nilde Iotti (Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu – EUAA).**
4. **Wdrożenie trwałego rozwiązania w najlepszym interesie dziecka:** Po podjęciu decyzji o trwałym rozwiązaniu dla dziecka rozpoczyna się nowy etap, etap wdrażania. Dziecko to mogłoby pozostać w kraju przyjazdu z nowym statusem uchodźcy lub osoby objętej ochroną międzynarodową ze względów humanitarnych. Alternatywnie można podjąć decyzję o konieczności powrotu dziecka do kraju pochodzenia. W niektórych krajach dziecku można przyznać status pobytowy do 18. roku życia. Nie jest to jednak trwałe rozwiązanie, chyba że procedura ustalania najlepszego interesu dziecka wykaże, że leży to w jego najlepszym interesie. Organy mogą zdecydować, że w najlepszym interesie dziecka jest jego relokacja lub przekazanie do innego państwa członkowskiego UE. Może mieć to miejsce na przykład wtedy, gdy rodzice lub członkowie rodziny dziecka otrzymali tam status uchodźcy lub status pobytu. Niezależnie od decyzji władz, dziecko ma prawo do odpowiedniego i skutecznego wsparcia we wdrażaniu trwałego rozwiązania. W związku z tym należy dokonać nowych ocen i decyzji, aby zapewnić wsparcie integracji dziecka w kraju przyjazdu, relokacji, powrotu i reintegracji w kraju powrotu, a także monitorować bezpieczeństwo i dobro dziecka w następstwie tych działań.

Krok trzeci: działania dotyczące dzieci będących ofiarami przemocy lub wyzysku

- Trener zachęca uczestników do zastanowienia się nad tym, czy zidentyfikowane przez nich działania i fazy ulegną zmianie, jeśli dziecko stanie się ofiarą przemocy lub wyzysku. Trener robi dodatkowe notatki na flipcharcie, odzwierciedlające komentarze uczestników. Trener kieruje dyskusję w stronę wskazania działań i środków, które są szczególnie istotne w przypadku dzieci będących ofiarami przemocy i wykorzystywania, w tym w kontekście handlu dziećmi.
- Trener odnotowuje komentarze uczestników, które mogą wskazywać na przykład:
 - Doradztwo i pomoc dla ofiar w zakresie ochrony, rekonwalescencji i rehabilitacji;

- Specjalne środki ochrony podczas udziału dziecka w dochodzeniu i postępowaniu karnym w charakterze ofiary i świadka;
- Gromadzenie dowodów od dziecka w sposób uwzględniający potrzeby dziecka (patrz Moduł 5).
- Ocena ryzyka i ocena indywidualnych potrzeb w celu zapobiegania wtórnej i ponownej wiktyimizacji, zastraszaniu lub odwetowi w dochodzeniach i postępowaniach karnych oraz w późniejszym okresie.
 - o **Jeśli wykorzystane zostanie ćwiczenie „Podróż życia”, oznacza to, że dziecko nie musi się powtarzać, a opiekun może to zrobić za niego, jeśli zajdzie taka potrzeba (np. przekształcając rysunki, dyskusje na tekst).**
- Trener podkreśla, że niektóre konkretne działania dotyczące dzieci będących ofiarami przemocy i wykorzystywania zależą od tego, co dziecko ujawniło i czy właściwe władze są świadome tego, co się wydarzyło.
- Wiele dzieci bez opieki doświadcza przemocy lub wykorzystywania w kraju pochodzenia, podczas podróży lub po przybyciu do kraju przyjmującego. Może to przybrać formę nie tylko przemocy fizycznej, ale także przemocy lub wyzysku na tle seksualnym, bycia poddawanych szkodliwym tradycyjnym praktykom, takim jak okaleczanie żeńskich narządów płciowych lub małżeństwa dzieci, lub wykorzystywanie przez grupy zbrojne, lub zmuszanie do pracy lub udziału w żebractwie lub nielegalnej działalności. Aby ustalić, czy dziecko doświadczyło aktów przemocy lub wyzysku, konieczne jest wysłuchanie jego historii.

Krok czwarty: Rola opiekuna we wspieraniu dzieci będących ofiarami przemocy lub wykorzystywania

- Opiekun jest odpowiedzialny za zapewnienie, że właściwe władze identyfikują specjalne potrzeby dzieci będących ofiarami przemocy lub wykorzystywania i reagują na nie. Dzieci będące ofiarami przemocy lub wykorzystywania mogą mieć szczególne potrzeby prawne, społeczne, medyczne i zdrowotne, psychologiczne, materialne i edukacyjne. W wielu krajach jedynie dzieci oficjalnie uznane za ofiary przestępstwa mają dostęp do specjalistycznych usług wsparcia dla ofiar.
- Niemniej jednak ogólne służby ochrony dziecka i opieki społecznej powinny być w stanie odpowiedzieć na potrzeby dziecka, niezależnie od statusu dziecka lub oficjalnego uznania go za ofiarę przestępstwa.
- Trener przypomina uczestnikom o ćwiczeniu, które wykonali w sesji 2.3, mapując kluczowe podmioty świadczące usługi na rzecz dzieci w ich mieście i/lub regionie.
- Trener podkreśla, że podczas procedury przyjmowania dziecka należy ocenić jego potrzeby i odpowiedzieć na nie zgodnie z jego prawami i najlepszym interesem. Trener przypomina uczestnikom o czterech wymiarach UNCRC wprowadzonych w sesji 1.1 – potrzebach podstawowych, rozwoju, uczestnictwie i ochronie (patrz Załącznik 1, Nota metodologiczna 1, Rysunek 3). Opiekunowie mogą wykorzystać ten model jako wskazówkę przy ocenie potrzeb dziecka w różnych obszarach, takich jak zakwaterowanie, opieka zdrowotna, bezpieczeństwo, edukacja, praca, czas wolny, kontakty społeczne i kontakty z rodziną dziecka. Ponownie, jest to materiał, który można zebrać z wykorzystaniem narzędzia Podróż życia.

Needs Krok piąty: Praca w grupach dotycząca usług wsparcia dla dzieci ze specjalnymi potrzebami

- Trener dzieli uczestników na cztery grupy i przydziela każdej grupie jeden z poniższych tematów:
 - Odpowiedni poziom życia, w tym odpowiednie warunki mieszkaniowe i pomoc materialna
 - Opieka zdrowotna
 - Edukacja i szkolenia
 - Zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony dziecka.
- Uczestnicy korzystają z jednego lub więcej arkuszy papieru typu flipchart, aby notować przebieg dyskusji i wnioski. Praca w grupach przewidziana jest na 40 minut. Następnie grupy składają sprawozdania na posiedzeniu plenarnym i przedstawiają swoje notatki i wnioski. Trener moderuje dyskusję, angażując w nią wszystkich uczestników.
- Po zakończeniu ćwiczenia trener rozdaje uczestnikom Broszury 14–17 i wyjaśnia, że są one oparte na pracy FRA, zawierają wskazówki i listy kontrolne dla opiekunów dotyczące każdego omawianego przez nich tematu.
- Więcej wytycznych można znaleźć w FRA i Komisji Europejskiej (2015), Opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej: podręcznik mający na celu wzmocnienie systemów opieki w celu uwzględnienia specyficznych potrzeb dzieci będących ofiarami handlu ludźmi. Dalsze informacje są również dostępne w serii praktycznych przewodników Agencji Unii Europejskiej ds. Azylu. Dostęp do tych i innych zasobów można uzyskać za pośrednictwem platformy e-learningowej FRA i powiązanego z nią Centrum zasobów systemowych Guardianship Wheel.

5. Wnioski: Refleksje i analiza po interaktywnej pracy grupowej

Krok pierwszy: dyskusja grupowa na temat znaczenia wysłuchania historii dziecka

- Trener kończy tę sesję dyskusją na temat roli i znaczenia doświadczeń danego dziecka dla opiekuna. Grupa omawia szuka odpowiedzi na następujące pytanie:
 - **W jaki sposób wysłuchanie historii dziecka ma związek z wiedzą, działaniami i postawami opiekuna omawianymi podczas pracy w grupie?**
 - Dyskusja grupowa identyfikuje elementy wzmacniające zdolność opiekuna i innych usługodawców do słuchania i wspierania dziecka opowiadającego swoją historię.
 - Gdy uczestnicy dzielą się swoimi komentarzami i spostrzeżeniami, trener robi notatki na flipcharcie. Kierując dyskusję w stronę uznania komunikacji za element przekrojowy.
 - Komunikacja jest istotna dla wszystkich różnych tematów omawianych dotychczas w programie szkoleniowym. Dla opiekuna najważniejsza jest możliwość prowadzenia z dzieckiem rozmowy opartej na zaufaniu i szacunku. Pozwala mu usłyszeć historię dziecka. Komunikacja zapewnia również, że odpowiednie władze państwowe i usługodawcy podejmujący decyzje dotyczące dziecka usłyszą jego historię i uwzględnią ją w swoich działaniach.
 - Aktywne słuchanie jest narzędziem służącym do rozwijania wysokiej jakości komunikacji (patrz Moduł 5)

Krok drugi: Rola opiekuna we wspieraniu dziecka w dzieleniu się swoją historią

- Trener zwraca uwagę, że wielu urzędników państwowych i dostawców usług często prosi dzieci bez opieki o udzielanie informacji i opowiadanie o swoich doświadczeniach. Dla dziecka – podobnie jak dla każdej osoby – może to być trudne i stresujące, szczególnie jeśli historia zawiera nieprzyjemne, smutne lub traumatyczne wydarzenia. Wielokrotne opowiadanie o aktach przemocy i wykorzystywania może utrudniać proces zdrowienia i rehabilitacji, a także prowadzić do ponownej traumatyzacji.
- Potrzeby informacyjne agencji państwowych i dostawców usług często determinują rodzaj pytań zadawanych dziecku. Narracja powstająca podczas takich przesłuchań i wywiadów może być bardzo fragmentaryczna i ograniczać się jedynie do pewnych elementów, nie przedstawiając w pełni historii i perspektywy dziecka.
- Opiekun może być jedną z nielicznych osób, które mają pełniejszy obraz historii dziecka. Dzieje się tak szczególnie wtedy, gdy opiekun z powodzeniem nawiązał relację z dzieckiem opartą na zaufaniu oraz gdy towarzyszy dziecku podczas wszystkich przesłuchań, wywiadów i spotkań z dostawcami usług, które wchodzi w skład procesu oceny sprawy.
- Opiekun może rozmawiać z dzieckiem o spotkaniach, przesłuchaniach i wywiadach oraz o tym, jak dziecko się z nimi czuje. Może także analizować z dzieckiem decyzje podejmowane w wyniku tych procesów. Dzięki temu opiekun uzyskuje ważne informacje na temat opinii dziecka i może zidentyfikować istotne elementy historii dziecka, które nie zostały uwzględnione przez odpowiednie organy państwowe lub dostawców usług.
- Opiekun ma obowiązek odpowiedzialnie zarządzać informacjami dotyczącymi dziecka, zgodnie z obowiązującymi zasadami poufności. Jednak opiekun ma również obowiązek zgłaszania, jeśli dziecko znajduje się w niebezpieczeństwie lub podlega ryzyku. Zarządzanie poufnymi i wrażliwymi informacjami o dziecku jest trudnym zadaniem.
- Opiekun może skonsultować się z prawnikiem dziecka w sprawie wszelkich wrażliwych kwestii wynikających z rozmów z dzieckiem. Prawnik posiada wiedzę na temat sytuacji prawnej dziecka oraz trwających procedur, a jednocześnie jest zobowiązany do przestrzegania zasad zawodowej poufności.
- Opiekun zawsze powinien być transparentny wobec dziecka w kwestii zarządzania informacjami, które dziecko udostępnia. W szczególności powinien poinformować dziecko o krajowych zasadach dotyczących poufności i obowiązkach zgłaszania. Te kwestie będą omawiane bardziej szczegółowo w Sesji 4.2.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: podsumowanie kluczowych kwestii i pytania otwarte

Trener:

- Podsumuje kluczowe wnioski wyciągnięte z sesji
- Zwraca uwagę na kwestie sporne i nierozwiązane problemy, w przypadku których nie osiągnięto konsensusu.

- Używa Koła Opieki, aby powiązać sesję z obszarami tematycznymi innych sesji szkoleniowych, poprzednich i nadchodzących.
- Ogłasza temat przewodni następnej sesji szkoleniowej.

Działania uzupełniające:

Trener prosi uczestników o wyznaczenie grupy ochotników, którzy przygotują podsumowanie tej sesji i zaprezentują je na następnej sesji szkoleniowej.

Ponadto trener przedstawia pracę grupową, którą uczestnicy muszą wykonać przed sesją 3.2. Praca grupowa wymaga od uczestników dostępu do informacji z interaktywnego Centrum zasobów systemowych Guardianship Wheel (Koło Opieki) na platformie e-learningowej FRA. Uczestnicy powinni przestudiować te informacje i przygotować podsumowanie oraz krótką broszurę, którą zaprezentują podczas sesji 3.2. Więcej szczegółów można znaleźć w przeglądzie dotyczącym sesji 3.2. Zadanie domowe można wprowadzić wcześniej, aby dać uczestnikom więcej czasu.

Sesja 3.2: Od przybycia do trwałego rozwiązania: identyfikacja i reagowanie na potrzeby dziecka

Koło Opieki Poziom 6: Promowanie praw i najlepszego interesu dziecka

Słowa dziecka

„Wszyscy pytali mnie o moją historię i wypełniali dokumenty, ale tak naprawdę nie wydawali się zainteresowani ustaleniem, co się stało”.

„Tysiąc razy powtarzałem, że mam 17 lat, ale potem wysłali mnie do lekarza, bo mi nie uwierzyli”.

Słowa opiekuna

“Gdybym nie nalegał, Amarildo nie miałby dziś żadnych szans.”

„To, że byłem u jego boku, dodało mu otuchy także dlatego, że wyjaśniałem znaczenie pytań i byliśmy już wcześniej na nie przygotowani”.

A. Zarys sesji

Kluczowe wiadomości

- Od chwili przybycia dziecka bez opieki do kraju wiele podmiotów ocenia jego sytuację, pochodzenie i historię osobistą.
- Oceny te w dużym stopniu opierają się na informacjach dostarczonych przez dziecko.
- Aby dokonać oceny, właściwe władze i usługodawcy muszą gromadzić informacje od różnych podmiotów. Są to podmioty w kraju przybycia, w kraju pochodzenia dziecka, a być może także w krajach tranzytowych.
- Ważne decyzje zależą od jakości tych ocen. Decydują o teraźniejszości i przyszłości dziecka.
- Formalne procesy decyzyjne muszą uwzględniać potrzeby dziecka i spełniać zabezpieczenia proceduralne.
- Opiekun jest w dobrej pozycji, aby bronić praw i najlepiej pojętego interesu dziecka. Opiekun sprawdza także, czy dziecko jest szanowane w ocenach i procesach decyzyjnych go dotyczących.

Po pomyślnym ukończeniu tej sesji szkoleniowej uczestnicy:

KPOTRAFIA

- Wymienić i wyjaśnić oceny przeprowadzane przez władze państwowe i usługodawców w celu zebrania informacji o dziecku.
- Wyjaśnić, w jaki sposób oceny te wpływają na różne procesy decyzyjne.
- Wyjaśnić, w jaki sposób gwarancje proceduralne zapewniają, że formalny proces decyzyjny respektuje prawa i najlepszy interes dziecka.
- Monitorować, czy oceny i decyzje dotyczące dziecka są zgodne z jego prawami i najlepiej pojętym interesem.
- Interweniować, gdy formalne procesy decyzyjne lub postępowania nie są zgodne z gwarancjami bezpieczeństwa dla dzieci.

SA

- • Osobami wspierającymi dziecko w ocenie przypadku i podejmowaniu decyzji

Przygotowanie

Przygotowanie tematyczne

- Zespół trenerów przygotowuje wprowadzenie tematyczne do sesji. Zestawiają główne fakty, definicje i kwestie istotne dla tematu sesji. W szczególności mapują odpowiednie krajowe i/lub lokalne/regionalne oceny, procedury i decyzje dotyczące dzieci bez opieki w kraju i/lub na poziomie lokalnym/regionalnym, które są istotne dla przyszłych opiekunów. Wymieniają także odpowiednie podmioty, usługi i regulacje, które powinien znać opiekun.

Przygotowanie do pracy w grupach

- Trener dzieli uczestników na małe, trzy- lub czteroosobowe grupy. Każdej grupie przydzielana jest jedna z procedur opisanych w Sesji 3.2 i odpowiednich broszurach (Broszury 18–24). Trener dobiera procedury w oparciu o skład grupy, kontekst krajowy i zainteresowania uczestników. Sesja może wymagać przedłużenia, jeśli trener zdecyduje się omówić wszystkie procedury wskazane w materiałach informacyjnych.
- Trener rozdaje broszury odpowiednim grupom uczestników pracujących nad konkretnymi tematami. Trener prosi grupy o zapoznanie się z otrzymanymi broszurami. Trener informuje grupę, że w razie potrzeby może skorzystać z Koła Opieki i platformy e-learningowej FRA w celu uzyskania dodatkowych informacji.
- Trener mówi uczestnikom, aby wyobrazili sobie pomaganie dziecku bez opieki w konkretnej procedurze. Uczestnicy w swoich grupach omawiają procedury i starają się odpowiedzieć na następujące pytania (będzie to ćwiczenie w grupie):
 - Na czym polega procedura? Dlaczego jest to konieczne? Jakie są główne etapy procedury? Jakie podmioty zostaną w nią zaangażowane?
 - Co opiekun powinien wiedzieć, robić i jaki powinien być, aby w ramach danej procedury promować prawa dziecka i kierować się jego dobrem?
 - Dokąd może się zwrócić opiekun, szukając informacji, porad lub pomocy w związku z daną procedurą?

- Trener zachęca grupy robocze do samodzielnego zorganizowania swojej pracy przed Sesją 3.2. Powinni przygotować wspólną prezentację i krótką notatkę podsumowującą, którą będą mogli podzielić się z pozostałymi uczestnikami. Ich prezentacje powinny być zwięzłe i ograniczone do 10 minut; nota podsumowująca nie powinna przekraczać dwóch stron. Trenerzy mogą dostosować powyższe instrukcje do konkretnych warunków lokalnych.

Wykłady gościnne

KLUCZOWE TEMATY

- Specyficzne potrzeby nieletnich migrantów, osób ubiegających się o azyl i uchodźców oraz szczególne zagrożenia, na przykład zagrożenia związane z przemytem, handlem dziećmi, wykorzystywaniem seksualnym dzieci, angażowaniem dzieci w nielegalną działalność i przemocą ze względu na płeć. Inne obejmują szkodliwe tradycyjne praktyki, takie jak małżeństwa dzieci i okaleczanie żeńskich narządów płciowych, praca dzieci, zaginięcie dzieci, łączenie rodzin i inne.

PRZYKŁADOWI GOŚCIE

- Przedstawiciel prokuratury, prawnik lub przedstawiciel organizacji pomocy prawnej specjalizującej się w reprezentowaniu dzieci migrantów bez opieki, ubiegających się o azyl lub uchodźców
- Przedstawiciel wyspecjalizowanej agencji ONZ lub międzynarodowej, krajowej lub lokalnej organizacji pozarządowej

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do tego modułu (pełna lista) znajdują się [tutaj](#).

- **Broszura 18:** Procedura poszukiwania rodziny
- **Broszura 19:** Procedura oceny wieku
- **Broszura 20:** Procedura ustalania najlepiej pojętego interesu dziecka.
- **Broszura 21:** Procedura azylowa.
- **Broszura 22:** Procedura przeniesienia lub relokacji.
- **Broszura 23:** Procedura uzyskania pozwolenia na pobyt.
- **Broszura 24:** Procedura powrotu.
- **Broszura 25:** Child-sensitive procedural safeguards.

B. Przewodnik po sesji

1. Otwarcie sesji: Powitanie i zarys sesji

- Otwarcie sesji szkoleniowej i powitanie uczestników.
- Podsumowanie poprzedniej sesji przez grupę uczestników.
- Wprowadzenie tematu głównego sesji.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- Trener prosi uczestników, aby zastanowili się nad własnymi doświadczeniami.

- Uczestnicy myślą o sytuacji, w której inna strona, np. organ państwowy, usługodawca, sąd, pracodawca, szkoła lub uniwersytet, inna instytucja lub organizacja, podjęła decyzję, która ich dotyczyła.
- Decyzja mogła być bardzo ważna lub mniej ważna, o mniejszym lub większym znaczeniu.
- Trener prosi uczestników, aby wskazali słowo, które opisuje, jak się czuli, kiedy czekali na decyzję oraz kiedy ją otrzymali.
- Alternatywnie trener może poprosić uczestników, aby zastanowili się nad ważną decyzją podjętą w życiu kogoś, kogo znają.
- Trener sprawdza, czy niektórzy uczestnicy nie chcieliby podzielić się z grupą swoimi przemyśleniami.
- Uczestnicy mogą wyjaśnić, dlaczego wybrali to słowo i opisać swoje uczucia w związku z nim.

3. Wprowadzenie: Ustalenie pola tematycznego

- Trener wprowadza główne tematy i kwestie, które będą poruszane podczas sesji szkoleniowej.
- Szkolenie obejmie procedury formalne i procesy decyzyjne, z którymi zwykle spotyka się dziecko bez opieki po przybyciu do kraju.
- Sesja będzie także dotyczyć roli opiekuna. Zadaniem opiekuna jest promowanie praw i dobra dziecka we wszystkich postępowaniach

4. Interaktywna praca grupowa: Zgłębianie tematu

Krok pierwszy: prezentacje grupowe i dyskusja

- Trener otwiera dyskusję na temat sprawozdań z pracy w grupie.
- Każda grupa przedstawia swoje główne ustalenia i wnioski dotyczące konkretnej procedury dotyczącej dziecka bez opieki.
- Grupy dzielą się także przygotowanymi przez siebie podsumowaniami i broszurami.
- Trener pilnuje czasu.
- Po każdej prezentacji trener pozwala innym uczestnikom komentować lub zadawać pytania.

Krok drugi: znaczenie różnych działań/procedur dla dziecka i rola opiekuna

- Po przedstawieniu prezentacji wszystkich grup, trener kończy ćwiczenie.
- Uczestnicy zidentyfikowali różne fazy ocen, decyzji i procedur podczas pierwszej wspólnej burzy mózgów w sesji 3.1.
- Dzięki przygotowanym prezentacjom, z niektórymi z nich zapoznali się bardziej szczegółowo.
- Trener wyjaśnia, że w praktyce fazy wprowadzania procedur niekoniecznie przebiegają według jasnej sekwencji lub wzoru.
- Mogą następować po sobie, ale równie dobrze mogą się na siebie nakładać i występować jednocześnie.

- Niektóre fazy mogą nie być istotne dla dziecka. Niektóre z nich mogą zostać pominięte lub pojawić się na późniejszym etapie przyjmowania dziecka.
- Różne oceny i procesy decyzyjne są ze sobą powiązane i współzależne.
- Na przykład: dzieci oczekujące na wynik procedury ustalania wieku mogą nie być w stanie przenieść się z pierwszego ośrodka recepcyjnego do zakwaterowania w społeczności, uczęszczać do szkoły lub ubiegać się o azyl jako dziecko, ponieważ nie mogą przedstawić dowodów wymaganych od dziecka starającego się o azyl.
- Władze w kraju przyjazdu wydają dowody tożsamości potwierdzające status dziecka jako uchodźcy.
- W oczekiwaniu na nadanie statusu uchodźcy, dziecko może nie mieć dostępu do niektórych usług lub możliwości poszukiwania pracy.
- Jeżeli dziecko nie otrzyma statusu uchodźcy, może nie mieć możliwości ubiegania się o łączenie rodzin. Prawo to zwykle wygasa również w momencie, gdy dziecko kończy 18 lat.
- Oceny, decyzje i procedury mają znaczenie dla dobra dziecka, jego bezpieczeństwa, rozwoju i perspektyw na przyszłość.
- Zależą od komunikacji z dzieckiem i informacji, które dziecko przekazuje.
- Zależą także od gotowości usługodawców i urzędników państwowych do wysłuchania historii dziecka i wzięcia jej pod uwagę.
- Trener podkreśla, że niektóre z pierwszych działań w fazie przybycia mogą mieć miejsce przed wyznaczeniem opiekuna.
- W takich przypadkach tymczasowy lub tymczasowy opiekun powinien wspierać dziecko do czasu wyznaczenia opiekuna stałego, ale nie zawsze jest to możliwe.
- Czasami pracownik socjalny, członek personelu recepcji lub wolontariusz pomaga dziecku bez formalnej roli i mandatu opiekuna.
- Dlatego ważne jest, aby opiekun podczas pierwszego spotkania z dzieckiem upewnił się, czy jakiegokolwiek oceny i decyzje zostały podjęte przed lub przy braku wsparcia opiekuna.
- Jeżeli opiekun dowie się o jakichkolwiek błędach lub przeoczeniach w tych ocenach i decyzjach, musi je wyjaśnić i zadbać o ich skorygowanie.
- Powinien wystąpić o ponowne rozpatrzenie decyzji i odpowiednią aktualizację akt dziecka.
- Alternatywnie może wszcząć procedurę reklamacyjną.

5. Refleksje i analiza po interaktywnej pracy grupowej

Krok pierwszy: monitorowanie procesów decyzyjnych dotyczących dziecka

- Trener kończy sesję, wskazując decyzje leżące u podstaw procedur omawianych podczas tej sesji.

- Trener zwraca uwagę, że wiele ważnych aspektów życia dziecka zależy od decyzji podejmowanych przez agencje państwowe i usługodawców oraz od sposobu, w jaki te agencje i usługodawcy wchodzi w interakcje z dzieckiem i wspierają je.
- Trener prosi uczestników o zbadanie kluczowych elementów dobrej, solidnej decyzji. (Każda broszura pełni funkcję listy kontrolnej i ramki do monitorowania).
- Celem jest zrozumienie, w jaki sposób opiekun może monitorować, czy odpowiedzialne władze państwowe lub usługodawcy dobrze zarządzają formalnymi procesami decyzyjnymi.
- Mają także na celu zrozumienie, w jaki sposób mogą monitorować, czy procesy są zgodne z prawami dziecka i jego najlepszym interesem.
- Trener zaprasza uczestników do podzielenia się swoimi poglądami. Pozwala dyskusji toczyć się przez chwilę. Podczas dyskusji trener zapisuje na flipcharcie słowa kluczowe zidentyfikowane przez uczestników. Po zakończeniu dyskusji trener podsumowuje i grupuje słowa kluczowe uczestników.
- Przypomina uczestnikom o koncepcji najlepiej pojętego interesu dziecka, omawianej podczas poprzednich sesji szkoleniowych (sesje 1.1, 2.2 i 2.3). Zgodnie z art. 3 Konwencji UNCRC we wszystkich działaniach, które go dotyczą, najważniejszym czynnikiem jest dobro dziecka.
- Dobro dziecka uznawane jest za prawo materialne i, co do zasady, pomaga to w interpretacji innych praw i przepisów. Niniejsze wytyczne dotyczące interpretacji są ważne, ponieważ pomagają w skupieniu się na prawach dziecka w złożonych sytuacjach. Zapewnia również, że dziecko znajduje się w centrum wszystkich procesów decyzyjnych.
- Jednakże dobro dziecka rozumiane jest także jako zasada proceduralna. Oznacza to, że postępowanie z udziałem dziecka powinno toczyć się w sposób zapewniający stałe poszanowanie i przestrzeganie jego potrzeb i praw. Z prawnego i sądowego punktu widzenia tę ogólną zasadę wyraża koncepcja „gwarancji proceduralnych”.

Krok drugi: gwarancje proceduralne uwzględniające prawa dziecka i rola opiekuna

- Należy wprowadzić gwarancje proceduralne, aby zapewnić zgodność formalnych procesów decyzyjnych z zasadami praworządności i należytych procedur. Procesy te obejmują na przykład określenie najlepszego interesu dziecka, procedury azyłowe, procedury oceny wieku lub wszelkie postępowania sądowe.
- W przypadku braku zabezpieczeń proceduralnych można kwestionować zgodność z prawem postępowania. Zabezpieczenia te wywodzą się z międzynarodowych standardów praw człowieka. Dotyczą one wszystkich formalnych procesów decyzyjnych, w tym postępowań administracyjnych i sądowych.
- Gwarancje proceduralne chronią prawa osób biorących udział w postępowaniu administracyjnym lub sądowym. Mają one zastosowanie niezależnie od tego, czy zaangażowane osoby są dorosłymi czy dziećmi i niezależnie od ich statusu. Jeżeli dzieci uczestniczą w postępowaniu administracyjnym lub sądowym, gwarancje proceduralne muszą uwzględniać ich potrzeby i prawa.
- Trener kończy sesję przedstawieniem przeglądu zabezpieczeń proceduralnych. Rozdaje uczestnikom Broszurę 25. (do wspólnej analizy).
- Trener krótko wyjaśnia gwarancje proceduralne opisane w broszurze

- Prezentując broszurę, trener nawiązuje do słów kluczowych, które uczestnicy poruszyli w swojej refleksji na temat tego, co wpływa na dobrą i solidną decyzję.
- Trener przypomina uczestnikom, że ich rolą jako opiekunów jest wspieranie dziecka i uzupełnianie jego ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Samo to uważa się za gwarancję proceduralną dla dzieci bez opieki uczestniczących w postępowaniach administracyjnych lub sądowych oraz w innych formalnych procesach decyzyjnych.

Rola opiekuna jest niezbędna do monitorowania, czy respektowane są gwarancje proceduralne.

- Opiekun sprawdza także, czy są one dostosowane do potrzeb i praw dziecka.
- Trener przypomina uczestnikom, że kontakt z dzieckiem ma wiele różnych osób. Podmioty te zostały zidentyfikowane podczas niektórych poprzednich sesji szkoleniowych. Należą do nich urzędnicy państwowi, publiczni lub prywatni usługodawcy oraz specjaliści z różnych dziedzin. Każdy z nich ma inny zakres specjalizacji zawodowej i pełni inną rolę w stosunku do dziecka.
- Opiekun musi posiadać podstawową wiedzę na temat ról i uprawnień tych urzędników i specjalistów. Opiekun nie musi jednak posiadać dogłębnej wiedzy ani zastępować specjalistów. Opiekunowie monitorują role tych różnych podmiotów.
- Zadaniem opiekuna jest dopilnowanie, aby poszczególne podmioty wykonywały swoje zadania zgodnie z prawami i najlepiej pojętym interesem dziecka.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: Podsumowanie kwestii kluczowych, pytania otwarte

Trener

- Podsumowuje kluczowe wnioski wyciągnięte z sesji
- Zwraca uwagę na kwestie sporne i nierozwiązane problemy, w przypadku których nie osiągnięto konsensusu.
- Używa Koła Opieki, aby powiązać sesję z obszarami tematycznymi innych sesji szkoleniowych, poprzednich i nadchodzących
- Ogłasza temat przewodni następnej sesji szkoleniowej.

Dodatkowe działania:

Trener prosi uczestników o wyznaczenie grupy ochotników, którzy przygotują podsumowanie tej sesji i zaprezentują je na następnej sesji szkoleniowej.

Dodatkowe linki do sesji:

- Ćwiczenia ze studium przypadku Moduł 3: [link](#)
- Prezentacje do Modułu 3 (z notatkami lub bez):: [link](#)
- Samoocena efektów uczenia się Moduł 3: [link](#)

Moduł 4: STANDARDY JAKOŚCI I ODPOWIEDZIALNOŚĆ USŁUG OPIEKUŃCZYCH

A. Zarys modułu

Sesja 4.1 Sieć wsparcia dla opiekunów i odpowiedzialność
Sesja 4.2 Standardy etyczne w usługach opiekuńczych

Cele Modułu 4

- Moduł 4 ma na celu uświadomienie opiekunom znaczenia ich własnej roli oraz roli krajowych organów ds. opieki lub innych właściwych organów odpowiedzialnych za organizację i nadzór nad usługami w zakresie opieki.
- Szkolenie pomaga zrozumieć, jakie korzyści przynosi opiekunom ciągłe uczenie się i rozwój, niezależnie od tego, czy działają jako profesjonalści czy wolontariusze. Szkolenie dotyczy zadań administracyjnych, jakie muszą podjąć opiekunowie, oraz standardów etycznych i zawodowych dotyczących usług opiekuńczych. Odnosi się także do kwestii związanych z odpowiedzialnością i zapewnianiem, że opiekunowie przestrzegają zasad prawa międzynarodowego, unijnego i krajowego.

Ogólne efekty uczenia się:

- 4.1. Utrwalenie wiedzy na temat mandatu opiekuna oraz konkretnych uprawnień i obowiązków z nim związanych.
- 4.2. Zrozumienie roli i obowiązków opiekuna w kontekście poufności, raportowania i kierowania dziecka
- 4.3. Zapoznanie się z obowiązującym prawem dotyczącym ochrony danych.
- 4.4. Zapoznanie się ze standardami etycznymi w usługach opiekuńczych.
- 4.5. Zrozumienie zadań opiekuna w zakresie dokumentacji sprawy, administracji i biurokracji.
- 4.6. Wykształcenie wiedzy w zakresie korzystania i mobilizowania wsparcia dla opiekuna.

Sesja 4.1: Sieć wsparcia dla opiekunów i odpowiedzialność

Koło Opieki Poziom 7: Standardy etyczne, odpowiedzialność i sieć wsparcia dla opiekuna

Słowa dziecka

„Wiem, że mój opiekun wie wiele rzeczy, o których ja nie wiem”.

„To co innego, gdy ktoś robi coś, bo zależy mu na tym, co się z tobą stanie.
Prawdopodobnie potrafi to zrobić lepiej.”

Słowa opiekuna

„Nawet po kilku latach zdaję sobie sprawę, że nigdy nie przestanę się doksztalać”

„Staram się robić wszystko tak ostrożnie, jak to możliwe, ponieważ każde działanie, które podejmuję, nie dotyczy tylko mnie, ale drugiej osoby”.

„Po pewnym czasie stworzyłam mapę, która pomogła mi zrozumieć, z kim muszę się nawiązać kontakt, aby zaspokoić potrzeby Fatos. Nie poradziłabym sobie dobrze jako opiekunka, gdybym była sama.”

A. Zarys sesji

Kluczowe wiadomości

- Specjaliści i wolontariusze pełniący rolę opiekunów muszą spełniać określone wymagania i kwalifikacje. Mogą zostać poddani procedurze lustracyjnej.
- Opiekunów obowiązują zasady regulujące ich kwalifikacje, obowiązki szkoleniowe i sprawozdawcze.
- Opiekunowie mają określone obowiązki dotyczące dokumentacji spraw, raportowania do organów opiekuńczych lub organów wyznaczających oraz zarządzania sprawami.
- Opiekunowie muszą przestrzegać odpowiednich przepisów dotyczących tajemnicy i poufności zawodowej, ochrony danych oraz obowiązków sprawozdawczych, zgodnie z prawem krajowym.
- Ważne jest, aby opiekunowie dbali o swój rozwój osobisty i zawodowy poprzez ciągłe uczenie się i szkolenie.

- Ponieważ opiekunowie muszą podejmować złożone i wymagające zadania, skorzystają z sieci wsparcia, która może zapewnić specjalistyczne porady zawodowe, doradztwo, superwizję, coaching i mentoring.

Oczekiwane efekty uczenia się

Po pomyślnym ukończeniu Modułu uczestnicy:

POTRAFIA

- Wskazać kwalifikacje wymagane od opiekunów dzieci bez opieki.
- Wskazać obowiązki opiekuna w zakresie dokumentacji sprawy, raportowania i administracji.
- Stworzyć sieć wsparcia wśród opiekunów dzieci bez opieki i aktywnie z niej korzystać.
- W razie potrzeby szukać pomocy.
- Szanować i stosować przepisy dotyczące ochrony danych.

SA

- Gotowi do ciągłego uczenia się oraz rozwoju osobistego i zawodowego.

Przygotowanie

Przygotowanie tematyczne

- Zespół trenerów przygotowuje wprowadzenie tematyczne do sesji. Zestawiają główne fakty, definicje i kwestie istotne dla tematu sesji szkoleniowej. Gromadzą informacje na temat zadań administracyjnych, które muszą wykonywać opiekunowie dzieci bez opieki, zgodnie z wymogami krajowymi lub regionalnymi/lokalnymi. Gromadzą także informacje na temat wsparcia oferowanego przez organy ds. opieki lub inny właściwe organy lub organizacje
- Trener identyfikuje wszelkie istniejące sieci opiekunów dzieci bez opieki w kraju, regionie lub mieście/gminie, w której odbywa się szkolenie. Trener identyfikuje również wszelkie inne sieci kontaktów wśród opiekunów pomagających dzieciom krajowym i rezydentom.
- Standardy jakości pracy opiekuna i raportowania usług opiekuńczych w Polsce znajdują się [tutaj](#)

Wykłady gościnne

KLUCZOWE TEMATY

- Wprowadzenie do krajowego systemu opieki i ram prawnych, w tym kwalifikacje i wymagania stawiane opiekunom oraz regulacje dotyczące zarządzania sprawami i zgłaszania ich, mechanizmów nadzoru i odpowiedzialności, źródeł wsparcia dla opiekunów oraz możliwości ustawicznego uczenia się i rozwoju zawodowego

PRZYKŁADOWI GOŚCIE

- Przedstawiciel krajowego organu ds. opieki porównywalnej instytucji lub organizacji odpowiedzialnej za zarządzanie i nadzorowanie usług w zakresie opieki nad dziećmi bez opieki
- Doświadczony opiekun lub przedstawiciel sieci lub stowarzyszenia opiekunów

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do tego modułu (pełna lista) znajdują się [tutaj](#).

- **Broszura 26:** Zarządzanie aktami sprawy.

B. Przewodnik po sesji

1. Sesja otwierająca: Powitanie i podsumowanie

- Otwarcie sesji szkoleniowej i powitanie uczestników:
- Trener wita uczestników i przedstawia cel sesji oraz ogólną strukturę szkolenia. Zapewnia uczestników o bezpiecznej przestrzeni do dzielenia się doświadczeniami i zadawania pytań.
- Otwarcie sesji szkoleniowej i powitanie uczestników.
- Podsumowanie poprzedniej sesji przez grupę uczestników.
- Wprowadzenie tematu głównego sesji.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- Trener prosi uczestników, aby zastanowili się nad swoimi doświadczeniami życiowymi i przypomnieli sobie sytuację, w której musieli wejść w interakcję z urzędnikiem państwowym lub profesjonalnym usługodawcą i byli pod wrażeniem profesjonalizmu lub zachowania tej osoby. Trener prosi uczestników o wskazanie słowa kluczowego opisującego ich odczucia w związku z tą interakcją.
- Alternatywnie trener może poprosić uczestników, aby pomyśleli o profesjonalście lub urzędniku, o którym słyszeli lub czytali lub widzieli w filmie.
- Trener pyta, czy niektórzy uczestnicy nie chcieliby podzielić się z grupą swoimi przemyśleniami. Ci, którzy to zrobią, powinni wyjaśnić, dlaczego wybrali konkretne słowo kluczowe i opisać swoje doświadczenie z nim związane.

3. Wprowadzenie: Ustalenie pola tematycznego

- Trener przedstawia główne tematy i kwestie, które będą poruszane podczas sesji szkoleniowej, oraz informuje uczestników że poprzez ćwiczenia i wspólną refleksję, zapoznają się z zadaniami obowiązującymi opiekuna. Ponadto zbadają, w jaki sposób opiekunowie dzieci bez opieki zgłaszają się do organu opiekuńczego lub innego właściwego organu krajowego i omówią możliwość stworzenia przez opiekunów sieci wsparcia dla ich działań.

4. Interaktywna praca grupowa: Zgłębianie tematu

Krok pierwszy: zapoznanie się z zadaniami administracyjnymi opiekuna

- Trener zadaje następujące pytanie:
 - Jakiego rodzaju informacje, dane i fakty powinien odnotować opiekun w aktach sprawy dziecka bez opieki?
- Trener zapisuje na flipcharcie słowa kluczowe reprezentujące komentarze i wkład uczestników.
- Kiedy dyskusja dobiegnie końca, trener rozdaje uczestnikom Broszurę 26 i wspólnie z nimi przegląda dokument. Trener może zapisać dodatkowe punkty z broszury na flipcharcie i zanotować wszelkie dane zidentyfikowane przez uczestników
- Trener przypomina uczestnikom, że muszą informować dziecko o zadaniach administracyjnych opiekuna. Opiekun powinien także poinformować dziecko, jakiego rodzaju informacje rejestruje i w jaki sposób informacje te są udostępniane organowi opiekuńczemu lub innemu właściwemu organowi.
- Opiekun powinien poinformować dziecko, że ma prawo wglądu do akt sprawy przechowywanej przez różnych urzędników państwowych i usługodawców. Jeśli dziecko chce uzyskać dostęp do swoich plików i przeglądać je, opiekun może pomóc dziecku w złożeniu wniosku o dostęp. Może także pomóc dziecku w zwróceniu się o informacje w celu wyjaśnienia wszelkich pytań dotyczących akt sprawy dziecka.

Krok drugi: praca grupowa nad źródłami wsparcia dla opiekunów

- Trener prosi uczestników, aby utworzyli cztery grupy i omówili następujące zagadnienia:
 - W jakich konkretnych obszarach chciałbyś otrzymać wsparcie, pomagając dziecku bez opieki?
 - Jaką inicjatywę możesz podjąć jako opiekun, aby uzyskać to wsparcie? Do kogo możesz się zwrócić?
- W niektórych krajach, regionach lub miastach uczestnicy mogą być bardzo zadowoleni ze wsparcia i poradnictwa oferowanego przez władze opiekuńcze. W takim przypadku trener może poprosić uczestników o zastanowienie się nad dodatkowym wsparciem z innych źródeł. Mogą rozważyć w szczególności wsparcie wielobranżowe i interdyscyplinarne lub lokalne źródła wsparcia lub nieformalne sieci wsparcia.
- W innych miejscach oczekiwania opiekunów wobec organu opiekuńczego lub innych właściwych organów mogą nie zostać spełnione. W takim przypadku trener powinien poprosić uczestników o narysowanie na flipcharcie alternatywnej sieci osób, agencji i usług wsparcia. Uwaga: w projekcie GUIDE wsparcie będzie zorganizowane poprzez sieć peer-to-peer koordynowaną i organizowaną przez partnerów projektu (pierwsza faza), a następnie stopniowo przekazywane krajowym i lokalnym środkom koordynacji i organizacji.
- Trener prosi każdą grupę o krótką burzę mózgów na temat dodatkowych źródeł wsparcia, które mogłyby zaoferować im porady jako opiekunom, w jaki sposób zmobilizować to wsparcie oraz w jaki sposób oni i inni opiekunowie mogą oferować sobie wzajemne wsparcie.
- Każda z grup zajmuje się jednym z następujących obszarów tematycznych:
 1. Wsparcie w zakresie dokumentacji aktowej i zadań administracyjnych, w tym zarządzanie sprawami finansowymi i budżetowymi.

2. Wsparcie w dostępie do ustawicznego uczenia się i szkoleń w celu promowania rozwoju osobistego i zawodowego.
 3. Wsparcie w dostępie do porad specjalistów, takich jak prawnik, psychiatra dziecięcy, pracownik socjalny, mediator kulturowy. Dostęp do takich zasobów umożliwia opiekunowi lepsze wsparcie dziecka bez opieki w konkretnych kwestiach, takich jak szczególne potrzeby lub ryzyko, obowiązki w zakresie zgłaszania, skierowanie i ochrona danych.
 4. Superwizja, coaching i mentoring w sprawach trudnych, wrażliwych lub szczególnie wymagających.
- Praca w grupach powinna trwać 20 minut. Następnie uczestnicy składają sprawozdanie na posiedzeniu plenarnym. Trener moderuje dyskusję i zaprasza pozostałe grupy do dzielenia się swoimi poglądami i komentarzami na każdy temat. Trener zapisuje słowa kluczowe na flipcharcie.
 - Trener kieruje dyskusją w taki sposób, aby zidentyfikować co najmniej następujące obszary i źródła wsparcia, zgodnie z ustaleniami FRA i Komisji Europejskiej (2015), Opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej: Podręcznik mający na celu wzmocnienie systemów opieki rodzicielskiej w celu uwzględnienia potrzeb szczególne potrzeby dzieci będących ofiarami handlu ludźmi:
 - Organy ds. opieki powinny bezpośrednio zapewniać opiekunom dostęp do usług wsparcia lub ułatwiać ich dostęp. Dobrą praktyką jest to, że opiekunowie powinni mieć dostęp do multidyscyplinarnego zespołu specjalistów. Pomaga im to w uzyskaniu wiedzy specjalistycznej, porady i pomocy podczas wykonywania obowiązków opiekuńczych.
 - Opiekunowie powinni mieć dostęp do porad prawnych i porad wyspecjalizowanych prawników i/lub innych wykwalifikowanych prawników, na przykład wyspecjalizowanych organizacji społeczeństwa obywatelskiego udzielających porad prawnych migrantom i dzieciom ubiegającym się o azyl oraz ich opiekunom. Dzięki temu są oni odpowiednio informowani o kwestiach prawnych związanych z postępowaniami administracyjnymi i karnymi, w które może być zaangażowane dziecko. Mogą one obejmować na przykład wnioski o ochronę międzynarodową lub zezwolenie na pobyt czasowy, postępowanie karne i roszczenia o odszkodowanie.
 - W razie potrzeby należy zapewnić profesjonalnych tłumaczy ustnych i/lub mediatorów kulturowych. Ułatwia to regularną komunikację pomiędzy dzieckiem a opiekunem.
 - Opiekunowie powinni otrzymywać systematyczny nadzór zawodowy i wsparcie psychospołeczne. Zapobiega to wypaleniu zawodowemu i zapewnia jakość ich pracy. Superwizja pomaga opiekunom zdobywać wiedzę. Pomaga także budować i rozwijać umiejętności potrzebne do skutecznego i wydajniejszego wykonywania swojej pracy.
 - Opiekunowie mogą funkcjonować jedynie w granicach systemów ochrony dzieci i ram normatywnych, w których działają. Opiekunowie powinni być świadomi granic swoich kompetencji, także z perspektywy emocjonalnej.
 - Warunki pracy specjalistów, urzędników państwowych i wolontariuszy, w tym wynagrodzenie lub zwrot kosztów, a w przypadku opiekunów – liczba spraw, powinny

być takie, aby maksymalizować motywację, satysfakcję z pracy i ciągłość. Dobre warunki pracy i możliwa do opanowania liczba spraw maksymalizują dyspozycyjność opiekunów do wypełniania swoich ról w najbardziej odpowiedni i skuteczny sposób.

- Opiekunowie odnoszą korzyści z nawiązywania kontaktów ze współpracownikami, wymiany doświadczeń i wzajemnego wspierania się za pośrednictwem sieci kontaktów.

5. Wnioski: Refleksja i analiza po interaktywnej pracy grupowej

- W dyskusji końcowej trener kieruje dyskusję w stronę sposobów, w jakie uczestnicy będą się kontaktować poprzez utworzenie sieci z innymi opiekunami z ich regionu i/lub całego kraju lub na poziomie UE.
- Trener przypomina uczestnikom o znaczeniu wzajemnego wsparcia oraz mobilizowania i wykorzystywania sieci osobistych i zawodowych oraz innych odpowiednich zasobów w celu zbudowania społeczności praktyków oferujących zróżnicowaną wiedzę, specjalizację i doświadczenie. Ta społeczność praktyków, formalna i nieformalna, może zaoferować opiekunom niezbędne, praktyczne i szybkie wsparcie oraz znacznie pomóc im w pełnieniu ich wymagającej roli.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: podsumowanie kluczowych kwestii i pytania otwarte

Trener:

- Podsumowuje kluczowe wnioski wyciągnięte z sesji
- Zwraca uwagę na kwestie sporne i nierozwiązane problemy, w przypadku których nie osiągnięto konsensusu.
- Używa Koła Opieki, aby powiązać sesję z obszarami tematycznymi innych sesji szkoleniowych, poprzednimi i nadchodzącymi.
- Ogłasza temat przewodni następnej sesji szkoleniowej, the key theme of the next training session.

Działania dodatkowe:

Trener prosi uczestników o wyznaczenie grupy ochotników, którzy przygotują podsumowanie tej sesji i zaprezentują je na następnej sesji szkoleniowej.

Sesja 4.2: Standardy etyczne w usługach opiekuńczych

Koło Opieki Poziom 7: Standardy etyczne, odpowiedzialność i sieć wsparcia dla opiekuna

Słowa dziecka

„Dużo rozmawialiśmy, aby zdecydować, jak podejść do problemu. Widziałem, że mój opiekun tak naprawdę nie wiedział, co robić. Potem wspólnie to rozpracowaliśmy.”

„Są rzeczy, nad którymi muszę pracować sam, chociaż świadomość, że można zadzwonić do Beth, dodaje mi otuchy”.

Słowa opiekuna

„Nadzór to bardzo ważny moment, aby zrozumieć kierunek”.

„Musiałam wykazać się odwagą i rzucić sobie wyzwanie, aby porozmawiać z sędzią i powiedzieć mu, że jego decyzje nie leżały w najlepszym interesie Jona”.

A. Zarys sesji

Kluczowe wiadomości

- Opiekunowie mogą znaleźć się w bardzo delikatnych sytuacjach, w których będą musieli podejmować trudne decyzje.
- Opiekunowie ponoszą odpowiedzialność za swoje działania i zaniechania.
- Standardy etyczne wyznaczają kierunek działania opiekuna, także w sytuacjach trudnych i wrażliwych.
- Praca opiekunów jest monitorowana.
- Jeżeli opiekunowie nie przestrzegają standardów etycznych i jakościowych, dziecko, inni opiekunowie, agencje państwowe i usługodawcy mają prawo i obowiązek zgłosić ich niewłaściwe postępowanie.
- Opiekunowie mogą obserwować urzędników państwowych, usługodawców lub innych opiekunów, którzy nie przestrzegają standardów prawnych, etycznych i jakościowych. Muszą zabrać głos i podjąć próbę naprawienia niewłaściwego postępowania, w tym poprzez jego zgłoszenie, zgodnie z krajowym prawem i przepisami.

Oczekiwane efekty uczenia się

Po pomyślnym ukończeniu Modułu uczestnicy

POTRAFIĄ

- Wyjaśnić standardy etyczne obowiązujące opiekunów dzieci bez opieki.
- Wykazać się wiedzą na temat działania w ramach mechanizmu skierowań dla dzieci, których potrzeby są niezaspokojone lub których prawa są lekceważone lub naruszane.
- Postępować prawidłowo i etycznie w delikatnych i ryzykownych sytuacjach.
- Monitorować przestrzeganie standardów etycznych przez innych usługodawców.

SĄ

- Samokrytyczni, próbując postępować właściwie.
- Wzorem do naśladowania dla innych opiekunów, przestrzegając standardów etycznych

Przygotowanie

Materiały

- Do ćwiczenia grupowego potrzebny jest kłębek wełny. Służy do przekazywania informacji zwrotnej na temat szkolenia na koniec sesji.

Przygotowanie tematyczne

- Zespół trenerów przygotowuje wprowadzenie tematyczne do sesji. Zestawiają główne fakty, definicje i kwestie istotne dla tematu sesji szkoleniowej. W szczególności gromadzą informacje na temat standardów etycznych lub kodeksów postępowania dla opiekunów dzieci bez opieki, obejmujących opiekunów na poziomie krajowym i/lub lokalnym/regionalnym, w którym odbywa się szkolenie.
- Jeśli standardy lub kodeksy nie są dostępne, trenerzy mogą odwołać się do standardów innych grup zawodowych, takich jak pracownicy socjalni lub pracownicy służby zdrowia. W niektórych krajach wytyczne dotyczące etyki zawodowej może opracować krajowa komisja etyki lub porównywalny organ.
- Jeśli standardy lub kodeksy są dostępne, trenerzy przygotowują broszury w języku narodowym. Powinno to stanowić przegląd standardów etycznych obowiązujących opiekunów (patrz [Broszura 27](#)).

Wykłady gościnne

KLUCZOWE TEMATY

- Wprowadzenie do etyki: Jak podejmować etyczne decyzje w złożonych sytuacjach i zapewnić opiekunom odpowiednie wsparcie.

PRZYKŁADOWI GOŚCIE

- Przedstawiciel władz krajowych, regionalnych lub lokalnych odpowiedzialnych za usługi opiekuńcze i/lub doświadczony opiekun.
- Członek lokalnego mechanizmu skierowań do spraw ochrony dzieci, który jest kompetentny w zakresie wyjaśniania krajowych obowiązków sprawozdawczych i zasad poufności dotyczących opiekunów dzieci bez opieki.
- Profesor lub wykładowca uniwersytecki na wydziale etyki lub pokrewnym, np. filozofii lub nauk medycznych.

- Nauczyciel etyki w szkole średniej.

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do tego modułu (pełna lista) znajdują się [tutaj](#).

- **Broszura 27**: Studia przypadków dla Sesji 4.2.

Zespół trenerów analizuje studia przypadków zaproponowane do pracy grupowej podczas sesji. Opracowują system reagowania, choć nie ma jednego, gotowego sposobu radzenia sobie we wszystkich sytuacjach. Podejście i możliwe reakcje różnią się w zależności od kraju i zależą od konkretnego kontekstu i interpretacji danego przypadku.

Trenerzy przygotowują się do zajęcia stanowiska w sprawie różnych podejść i możliwych rozwiązań w każdym z prezentowanych przypadków, zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa krajowego, standardami etycznymi oraz standardami europejskimi i międzynarodowymi.

B. Przewodnik po sesji

1. Otwarcie sesji: Powitanie i zarys sesji

- Otwarcie sesji szkoleniowej i powitanie uczestników.
- Podsumowanie poprzedniej sesji przez grupę uczestników.
- Wprowadzenie tematu głównego sesji.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- Trener prosi uczestników, aby zastanowili się nad swoimi doświadczeniami życiowymi i przypomnieli sobie czas, kiedy musieli podjąć trudną decyzję. Może to być decyzja, która ich zdaniem jest ważna, ale miała nieprzyjemne konsekwencje dla innej osoby lub dla nich samych.
- Trener prosi uczestników o wskazanie słowa opisującego główną kwestię lub element, który pomógł im podjąć decyzję.
- Alternatywnie trener może poprosić uczestników, aby zastanowili się nad trudną decyzją lub dylematem etycznym związanym z polityką, książką lub filmem.
- Trener pyta, czy niektórzy uczestnicy nie chcieliby podzielić się z grupą swoimi przemyśleniami. Ci, którzy się na to zdecydują, powinni wyjaśnić, dlaczego wybrali konkretne słowo kluczowe i jak opisuje ono daną sytuację.

3. Wprowadzenie: Ustalenie pola tematycznego

- Trener prezentuje główne tematy i informuje uczestników, że poprzez ćwiczenia i wspólną refleksję, będą badać standardy etyczne usług opiekuńczych.

- Zastanowią się także nad tym, w jaki sposób mogą pomóc w dostarczeniu opiekunom wskazówek w trudnych i wrażliwych sytuacjach.

4. Interaktywna praca w grupach: Zgłębianie tematu

Krok pierwszy: praca grupowa nad radzeniem sobie z trudnymi sytuacjami w sposób etyczny

- Trener wprowadza do pracy w grupach zgodnie ze wskazówkami zawartymi w handoucie 27. Praca w grupie opiera się na studiach przypadków. Niektóre opisują sytuacje, w których opiekunowie stają w obliczu ryzyka lub zgłaszają akty przemocy wobec dziecka bez opieki. Inni uważają zachowania lub zachowania, które wydają się stanowić naruszenie prawa. Jeszcze inni opisują sytuacje, które z innych powodów mogą powodować trudności dla dziecka i opiekuna.
- Trener dzieli uczestników na trzy lub cztery grupy i rozdaje każdej grupie studium przypadku. Praca w grupach ma trwać 45 minut. Możesz i powinieneś także wykorzystać studia przypadków i sytuacje, o których uczestnicy wiedzą, a które chcieliby poruszyć i omówić.
- Trener prosi uczestników, aby przeczytali studium przypadku i wyobrazili sobie, że są opiekunami dziecka opisanego w historii. Grupa powinna spróbować odpowiedzieć na następujące pytania:
 - Jakie są możliwości Twojego działania w tej sytuacji jako opiekuna dziecka?
 - Jakie mogą być konsekwencje wyboru każdej opcji dla dziecka i dla Ciebie?
 - Do kogo zwróciłbyś się, aby uzyskać więcej informacji na temat tej sprawy?
 - Gdzie możesz uzyskać wsparcie w swojej decyzji?
 - Co postanawiasz zrobić w tej sprawie i dlaczego?
- Po pracy w grupach uczestnicy składają raport na sesji plenarnej na temat omawianej przez siebie sprawy. Zgłaszają swoje odpowiedzi na pytania. Trener moderuje dyskusję i zachęca pozostałych uczestników do komentarzy i refleksji. Zwracają także uwagę na główne kwestie poruszane przez grupy, w szczególności na motywacje podjęcia decyzji.
- Trener pyta pozostałych uczestników, czy podjęli tę samą decyzję. Trener pyta dlaczego i jak wyjaśni swoją decyzję. Jeśli uczestnicy dojdą do różnych wniosków, trener ułatwia dyskusję, aby odkryć argumenty przemawiające za każdym stanowiskiem.

Krok drugi: wykorzystanie zasad praw człowieka i praw dziecka do kierowania etycznym działaniem opiekuna

- Trener wskazuje, które z powodów i linii argumentacji uczestników są zakorzenione w prawach i najlepszym interesie dziecka zgodnie z UNCRC.
- Trener przypomina uczestnikom, że UNCRC ma niemal uniwersalne zastosowanie i działa zarówno jako rama prawne, jak i przewodnik, zapewniający opiekunom wskazówki podczas pełnienia ich ról, w tym w trudnych i delikatnych sytuacjach.
- Trener zauważa, że niektóre stowarzyszenia zawodowe opracowały standardy etyczne, kodeksy postępowania lub kodeksy deontologiczne. Zawierają one zasady, wytyczne i zasady postępowania profesjonalistów. Standardy etyczne i kodeksy postępowania są często zakorzenione

w międzynarodowym prawie dotyczącym praw człowieka. Mogą stanowić część mandatu prawnego opiekunów; dlatego opiekunowie mają obowiązek je szanować i przestrzegać.

- W przypadku opiekunów lub innych usługodawców, takich jak pracownicy służby zdrowia lub pracownicy socjalni, mogą obowiązywać standardy etyczne. Jeśli tak, trener może zaprezentować je grupie. Mogą zaangażować uczestników w dyskusję porównującą te standardy z głównymi ustaleniami i wnioskami, które wyłoniły się z pracy w grupie.
- Trener sugeruje, aby uczestnicy zawsze dokonali przeglądu istniejących standardów etycznych, kodeksów postępowania lub kodeksów deontologicznych w krytyczny, analityczny sposób, aby zrozumieć, czy i w jaki sposób standardy te są zgodne z prawami i najlepszym interesem dziecka oraz zasadami określonymi w ramach Prawo europejskie i międzynarodowe.
- Trener kieruje dyskusję w stronę identyfikacji zasad praw człowieka i praw dziecka, które wpływają na rozwój standardów etycznych. Należą do nich:
 - Zgodność z prawem krajowym, w tym:
 - Poszanowanie zasad poufności i prywatności;
 - Wypełnianie obowiązków raportowych;
 - Etyczne korzystanie z technologii, mediów i mediów społecznościowych;
 - Przestrzeganie praw człowieka dziecka, w szczególności:
 - Promoting the child's rights to life, survival, and development;
 - Preventing discrimination and challenging it when it occurs;
 - Making the child's best interests a primary consideration in all matters concerning the child;
 - Promoting the child's rights to be heard and to have their views taken into account;
 - Poszanowanie przyrodzonej godności osoby;
 - Szacunek dla różnorodności ludzi;
 - Traktowanie osoby z szacunkiem dla jej cech fizycznych, psychicznych, społecznych i wszelkich innych.
- Na zakończenie trener wskazuje, że poszanowanie standardów etycznych ma swoje korzenie w standardach europejskich i międzynarodowych oraz prawie krajowym i legitymizuje działania i decyzje opiekuna. Ważna jest solidna wiedza na temat standardów etycznych i sposobu ich stosowania w praktyce w usługach opieki nad dziećmi bez opieki. Dzięki temu opiekunowie mogą z pewnością wykonywać swoją rolę.
- Standardy etyczne wzmacniają usługę, gdyż zapewniają pewność prawną działaniom opiekunów i innych usługodawców. Opiekunowie, którzy mocno i solidnie rozumieją standardy etyczne i postępują zgodnie z nimi, prawdopodobnie będą komunikować się i współdziałać z innymi zainteresowanymi stronami z należyłą determinacją, promując prawa i dobro dziecka. Oni też zyskają szacunek.

- Uczenie się rozumienia i przestrzegania standardów etycznych to ciągły proces rozwoju. Nawet po wielu latach doświadczenia opiekunowie mogą znaleźć się w nowych i trudnych sytuacjach.
- Trener zachęca uczestników do utrzymywania kontaktu z innymi opiekunami, doświadczonymi profesjonalistami, coachami lub mentorami i rozmawiania z nimi o drażliwych kwestiach. Mogą wykorzystać debatę z innymi do rozwijania swojej wiedzy, zrozumienia i pewności w stosowaniu i promowaniu standardów etycznych.

5. Wnioski: Refleksje i analiza po interaktywnej pracy grupowej

Krok pierwszy: przypomnienie znaczenia niezależności i bezstronności

- Trener kończy tę sesję przypomnieniem uczestnikom koncepcji niezależności i bezstronności opiekuna. Trener prosi ich, aby podzielili się tym, co pamiętają z dyskusji podczas sesji 2.3.
- Trener prosi uczestników o uwagi i kieruje dyskusję w stronę zbadania znaczenia praw i najlepszego interesu dziecka jako wytycznych, które mogą pomóc w określeniu niezależności i bezstronności opiekuna w stosunku do innych usługodawców i władz państwowych.
- Bycie niezależnym i bezstronnym wymaga od opiekunów zajęcia właściwej pozycji. Dzieje się tak zwłaszcza w sytuacjach trudnych i wrażliwych.

Krok drugi: identyfikacja głównych celów nauczania kursu

- Trener prosi uczestników o określenie głównych punktów programu, których można się nauczyć. Trener przypomina im, że jako opiekunowie prawdopodobnie znajdują się w złożonych sytuacjach i będą musieli zmobilizować i wykorzystać kilka lub wszystkie elementy uczenia się, takie jak:
 - Znajomość krajowych, unijnych i międzynarodowych standardów dotyczących praw dziecka; przepisy chroniące dzieci przed przemocą; prawo azytowe i imigracyjne; obowiązki sprawozdawcze; zasady poufności; tajemnica zawodowa i ochrona danych; oraz mechanizmy kierowania dziećmi;
 - Umiejętności i techniki interakcji z dzieckiem, takie jak umiejętności komunikacyjne, komunikowanie się w sposób wrażliwy na dziecko i empatyczny oraz aktywne słuchanie;
 - Umiejętności analityczne umożliwiające ocenę sytuacji i potrzeb dziecka w odniesieniu do czterech wymiarów UNCRC (patrz rysunek 3), z uwzględnieniem historii dziecka;
 - Umiejętności monitorowania działań i decyzji urzędników państwowych i świadczeniodawców dotyczących dziecka;
 - Pewność co do znajomości i wykonywania swojego mandatu oraz odpowiedzialności za swoje działania;
 - Aktywne umiejętności tworzenia sieci kontaktów, dzięki czemu wiedza, z kim się kontaktować, szukając i mobilizując wsparcie oraz wiedzę techniczną dla dziecka i siebie;
 - Odwaga do kwestionowania postaw i sposobów myślenia, które mogą być szkodliwe lub stanowić przeszkodę dla dziecka i dla nich samych jako opiekunów.

Krok trzeci: wnioski na temat przekrojowego znaczenia komunikacji i słuchania historii dziecka

- Trener kończy sesję i program szkoleniowy, podsumowując kluczowe punkty dotyczące znaczenia komunikacji, aktywnego słuchania i słuchania historii dziecka. Są to najistotniejsze, przekrojowe zadania opiekuna. Dobra komunikacja ma kluczowe znaczenie dla roli opiekuna jako niezależnego i bezstronnego podmiotu promującego prawa dziecka i dobro dziecka.
- Umiejętności komunikacji i słuchania są podstawą, na której opiekun tworzy relację z dzieckiem. Stanowią także podstawę ich relacji ze wszystkimi właściwymi zaangażowanymi podmiotami państwowymi i usługodawcami.
- Opiekun będzie zawsze musiał kontaktować się z instytucjami, służbami i agencjami w kraju przyjazdu. Mogą także kontaktować się z osobami w krajach pochodzenia i tranzytu dziecka, a także z rodziną dziecka. Opiekun musi być otwarty i wrażliwy na różne kultury, metody i podejścia do pracy, poziom wiedzy, sposób myślenia i doświadczenia urzędników i specjalistów. Muszą także wykazywać się wrażliwością na osoby, które mają kontakt z dzieckiem w celach prywatnych.
- Historia i obecna sytuacja dziecka bez opieki są złożone. Oznacza to, że dziecko prawdopodobnie będzie miało mieszane poczucie tożsamości i przynależności. Dziecko może być również różnie postrzegane w zależności od perspektyw zawodowych lub osobistych postaw osób, z którymi ma kontakt. Może to utrudniać dziecku uzyskanie poczucia koherencji.
- Opiekun może, ze względu na charakter swojego mandatu, być jedyną osobą w sieci usługodawców, której zadaniem jest rozważenie wszystkich aspektów historii dziecka, jego osobowości i perspektyw na przyszłość. Ta zintegrowana wizja jest niezbędna do wspierania rozwoju dziecka, jego dobrostanu i integracji społecznej.
- Opiekun jest zatem najlepiej przygotowany do ułatwiania komunikacji i promowania kontaktu między dzieckiem a wszystkimi urzędnikami państwowymi i specjalistami, którzy odgrywają rolę w systemie opieki, czy to w placówkach zakwaterowania, opiece społecznej, edukacji i systemie opieki zdrowotnej, czy też w placówkach azylowych lub imigracyjnych procedury.
- Poprzednie sesje omawiały rolę opiekuna łączącą dziecko z innymi aktorami (sesje 2.2 i 2.3). Rola ta dotyczy także pośrednictwa w komunikacji z dzieckiem, jego opiekunami, świadczeniodawcami i potencjalnie jego rodziną.
- Słuchanie historii dziecka jest możliwe i skuteczne, jeśli rozpoznane zostaną różne kompetencje wszystkich zaangażowanych stron. Kompetencją opiekuna jest właśnie umiejętność wykorzystania wiedzy specjalistycznej, przy jednoczesnym zachowaniu całościowego spojrzenia na dziecko. Muszą także utrzymywać zintegrowaną wizję systemu, który sprzyja dobru dziecka, jego rozwojowi i integracji społecznej.

6. Zamknięcie sesji szkoleniowej: podsumowanie kluczowych kwestii i pytania otwarte

Krok pierwszy: docenienie różnorodności opiekunów jako zasobu

- Na zakończenie programu szkoleniowego trener prosi uczestników o zastanowienie się nad dwoma kluczowymi słowami opisującymi ich oczekiwania wobec dobrego opiekuna. Trener pozwala na dyskusję i kończy, wskazując na różnorodność cech identyfikowanych przez uczestników. Trener zauważa, że różnorodność jest wzbogacającym zasobem. Jest to cenne dla służb opiekuńczych w kraju i/lub regionie lub mieście/gminie, w której odbywa się szkolenie.

- Trener przypomina uczestnikom, że nie ma jednego sposobu świadczenia usług opiekuńczych. Strażnicy mają własne podejście, pochodzenie i unikalne cechy. Mogą swobodnie doceniać swój własny sposób bycia i pełnienia roli opiekunów, tak jak sami nauczyli się doceniać innych usługodawców, urzędników państwowych i dzieci bez opieki jako jednostki z wyjątkową historią i zasobami.
- Opiekun musi stworzyć harmonijną równowagę motywacji osobistej, oczekiwań wobec opiekunów i standardów jakości zawodowej. Prawo krajowe oraz standardy międzynarodowe i UE zapewniają wspólną płaszczyznę i ramy działań każdego opiekuna. Opiekun musi przestrzegać tych standardów, pozwolić, aby standardy kierowały jego działaniami i promowały ich stosowanie. Jeśli to zrobią, mogą swobodnie realizować swój własny sposób bycia opiekunem.

Krok drugi: zebranie opinii uczestników na temat kursu

- Na zakończenie programu szkoleniowego trener prosi uczestników o podzielenie się opinią na temat kursu.
- Trener rzuca kłębek wełny jednemu z uczestników koła, trzymając się za jeden koniec nitki. Trener podaje podłogę uczestnikowi, który łapie wełnę. Uczestnik wyraża swoją opinię na temat kursu. Następnie przekazuje innemu uczestnikowi, rzucając kłębek wełny i trzymając się nitki.
- W ten sposób uczestnicy tworzą sieć wątków przekazując swoje uwagi. Sieć jest symbolem ich współpracy podczas kursu. Reprezentuje także ich ciągły kontakt i współpracę oraz sieci, z którymi będą współpracować jako opiekunowie.
- Podczas sesji online tę czynność można wykonać w ten sam sposób, używając wyimaginowanej kłębka wełny. Trener prosi wszystkich uczestników o włączenie kamer i mikrofonów. Trener inicjuje ćwiczenie, dzieląc się swoją opinią na temat kursu. Następnie przekazuje wątek uczestnikowi, podając jego imię; uczestnicy powtarzają to ćwiczenie jeden po drugim.

Dodatkowe linki do zasobów sesji:

- Ćwiczenia ze studium przypadku Moduł 4: [link](#)
- Prezentacje do Modułu 4 (z notatkami lub bez): [link](#)
- Samoocena efektów uczenia się Moduł 4: [link](#)

Moduł 5: Narzędzia pracy z dziećmi objętymi opieką

Uwagi wstępne

Sesje szkoleniowe dla przyszłych opiekunów opisane w module 5 oferują kompleksowe podejście do opieki nad dziećmi-migrantami, koncentrując się na ich całościowym dobrostanie. Sesje te zapewniają zarówno wiedzę teoretyczną, jak i praktyczne narzędzia przydatne dla profesjonalistów pracujących z dziećmi bezbronniymi, szczególnie tymi, które doświadczyły migracji w wyniku konfliktu lub katastrofy. Szkolenie kładzie nacisk na zrozumienie ścieżki dziecka, tworzenie wspierającego środowiska i zapewnienie opiekunom umiejętności niezbędnych do zaspokajania złożonych potrzeb psychospołecznych i emocjonalnych. Dzięki metodologii skoncentrowanej na dziecku sesje te mają na celu wyposażenie uczestników w umiejętność wzmacniania pozycji dzieci, wzmacniania ich odporności, wzmacniania ich autonomii i skutecznego zarządzania sprawami w sposób troskliwy.

Sesja 5.1: Holistyczna opieka nad nieletnimi migrantami przy użyciu narzędzia „Podróż życia”.

Sesja 5.1 omawia kwestię „Jak” dotyczącą opieki, uzupełniając podstawowe zrozumienie poprzednich modułów 1–4 opracowanych przez FRA (Agencję Praw Podstawowych), które skupiały się na tym, „Co” należy zrobić. Podczas tej sesji zostaną przedstawione kluczowe metodologie, w tym narzędzie „**Podróż życia**” (**Journey of Life - JoL**), aktywne słuchanie, ocena dzieci w procesie migracji i zarządzanie przypadkami, które są niezbędne w zapewnianiu wsparcia psychospołecznego dzieciom-migrantom.

Narzędzie „**Podróż życia**” (**Journey of Life - JoL**) stanowi podstawową metodologię psychospołeczną, która pomaga dzieciom wyrażać swoje doświadczenia życiowe w sposób bezpieczny i niezagrażający. Dzięki takim czynnościom, jak rysowanie i tworzenie pamiętników, dzieci mogą odtworzyć swoją trajektorię, zidentyfikować mocne strony i źródła cierpienia, zbudować odporność i odzyskać kontrolę nad swoimi narracjami. Narzędzie to kładzie nacisk na wzmacnianie pozycji i budowanie tożsamości, co jest niezwykle istotne w przypadku dzieci wyrwanych z domów.

Aktywne słuchanie jest podkreślane jako podstawowa umiejętność komunikacji, która pomaga zbudować zaufanie między opiekunem a dzieckiem. Koncentrując się na sygnałach werbalnych i niewerbalnych oraz okazując empatię, aktywne słuchanie tworzy środowisko, w którym dzieci czują się wysłuchane i rozumiane, co jest szczególnie istotne w przypadku tych, które doświadczyły traumy. Aktywne słuchanie sprawia, że głos dziecka odgrywa kluczową rolę w procesie opieki, wzmacniając jego poczucie sprawstwa.

Sesja koncentruje się również na ocenie dzieci w procesie migracji, zapewniając holistyczne spojrzenie na środowisko dziecka. Obejmuje to uwzględnienie dynamiki rodziny, kontekstu kulturowego i zasobów społeczności, które odgrywają kluczową rolę w procesie zdrowienia i przystosowania się dziecka. Ocena nie polega tylko na identyfikacji zagrożeń, ale także na rozpoznaniu mocnych stron dziecka i czynników odporności, które mogą pomóc w jego dobrostanie.

Wreszcie, **zarządzanie przypadkiem** oferuje ustrukturyzowane podejście do zaspokajania wieloaspektowych potrzeb dzieci-migrantów. Opiekunowie uczą się, jak koordynować usługi, zarządzać

ryzykiem i dbać o to, aby dobro dziecka było zawsze traktowane priorytetowo. Ramy te pomagają opiekunom radzić sobie ze złożonością sytuacji każdego dziecka poprzez planowanie, monitorowanie i wdrażanie strategii opieki we współpracy z wieloma zainteresowanymi stronami.

Interaktywna praca grupowa w sesji 5.1 wzmacnia te koncepcje, umożliwiając uczestnikom zastosowanie narzędzi w rzeczywistych scenariuszach. Dyskusje grupowe pogłębiają zrozumienie poprzez angażowanie różnorodnych perspektyw i doświadczeń, dzięki czemu uczestnicy wychodzą z praktycznymi spostrzeżeniami, które można zastosować w ich środowisku zawodowym.

Sesja 5.2: Wzmacnianie dobrostanu, odporności i bezpieczeństwa dzieci

Sesje w module 5.2 będą w dalszym ciągu opierać się na poprzednich sesjach, koncentrując się na uczestnictwie i dobrostanie oraz wspieraniu dzieci-migrantów z niepełnosprawnością, traumą i uzależnieniami. Sesje te podkreślają znaczenie tworzenia środowisk, w których dzieci mogą aktywnie uczestniczyć w decyzjach, które ich dotyczą, a jest to proces, który znacząco poprawia ich dobrostan.

W **Sesji 5.2.1** temat uczestnictwa jest omawiany jako centralny element opieki. Opiekunowie uczą się, jak zadbać o to, aby głosy dzieci, zwłaszcza dzieci-migrantów, które mogą napotkać dodatkowe bariery ze względu na język lub traumę, zostały usłyszane. Sesja ta podkreśla związek pomiędzy znaczącym uczestnictwem a emocjonalnym i psychicznym dobrostanem dziecka.

Sesja 5.2.2 poświęcona jest konkretnym wyzwaniom stojącym przed dziećmi-migrantami z niepełnosprawnością lub traumą, oferując strategie zapewnienia opieki dostosowanej do ich potrzeb. Uczestnicy zbadają, w jaki sposób trauma może objawiać się u dzieci-migrantów i jak je wspierać całościowo, integrując opiekę emocjonalną, psychologiczną i fizyczną. Sesja ta jest szczególnie istotna w kontekście dzieci, które doświadczyły poważnych zakłóceń w życiu, pomagając opiekunom lepiej zrozumieć wyjątkowe potrzeby tych dzieci i odpowiedzieć na nie.

Wreszcie, **Sesja 5.2.3** na temat interwencji kryzysowej i pozytywnej dyscypliny wyposaży opiekunów w narzędzia umożliwiające skuteczne zarządzanie kryzysami, zapewniając jednocześnie, że dyscyplina pozostanie pełna współczucia i konstruktywna. Techniki interwencji kryzysowej pomagają opiekunom zachować spokój i zapewniają wsparcie w chwilach intensywnego niepokoju, podczas gdy pozytywna dyscyplina sprzyja zrozumieniu i prowadzi dzieci w kierunku zdrowszych zachowań, bez uciekania się do środków karnych.

Wnioski

Łącznie sesje te oferują całościowe i zintegrowane ramy zapewniania opieki dzieciom-migrantom. Łącząc narzędzia psychospołeczne, takie jak narzędzie JoL, techniki komunikacji, takie jak aktywne słuchanie, oraz praktyczne strategie zarządzania przypadkami i interwencji kryzysowej, przyszli opiekunowie mają możliwość wspierania dzieci w najtrudniejszych doświadczeniach w ich życiu. Kompleksowe podejście nauczane w tych modułach szkoleniowych gwarantuje, że opiekunowie są dobrze przygotowani, aby sprostać różnorodnym potrzebom dzieci-migrantów, wspierając odporność, bezpieczeństwo i dobrostan dzieci znajdujących się pod ich opieką.

Sesja 5.1: Holistyczna opieka nad nieletnimi migrantami przy użyciu narzędzia „Podróż życia”.

A. Zarys sesji

Kluczowe wiadomości:

- Opieka holistyczna obejmuje zrozumienie złożonych potrzeb psychospołecznych dzieci-migrantów, jak przedstawiono w Modułach 1 i 2.
- Narzędzie „Podróż życia” (Journey of Life - JoL) pomaga dzieciom mapować doświadczenia życiowe, budować zaufanie i uzdrawiać emocje.
- Aktywne słuchanie, ocenianie uwzględniające potrzeby dzieci i zarządzanie przypadkami mają kluczowe znaczenie w dbaniu o dobro i potrzeby dzieci.

Oczekiwane efekty uczenia się:

- Zrozumienie, jak korzystać z narzędzia „Podróż życia” w celu wzmocnienia dzieci i ułatwienia im powrotu do równowagi emocjonalnej.
- Rozwinięcie umiejętności aktywnego słuchania, które budują zaufanie i empatię.
- Nauka oceny całościowych potrzeby nieletnich migrantów, szczególnie tych przesiedlonych w wyniku konfliktu lub katastrofy.
- Praktyczną wiedza na temat zarządzania przypadkami w ochronie dzieci, koncentrując się na współpracy i priorytetowym traktowaniu najlepszego interesu dziecka

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do niniejszego modułu (kompletna lista) są dostępne [tutaj](#).

- **Broszura 28** Narzędzie „Podróż życia” (JoL).
- **Broszura 29** Aktywne słuchanie
- **Broszura 30** Ocena migracji dzieci w wyniku konfliktu lub katastrofy
- **Broszura 31** Zarządzanie przypadkiem

B. Przewodnik po sesji

1. Otwarcie sesji (15 min)

Cel: powitanie uczestników, nadanie tonu i podsumowanie kluczowych tematów.

- **Powitanie i wprowadzenie:** Trener wita uczestników, krótko przedstawia cele sesji i wyjaśnia znaczenie zrozumienia życia dzieci w pracy związanej z opieką oraz stosowania metodologii

skoncentrowanych na dziecku, takich jak narzędzie „Podróż życia” (Journey of Life - JoL) w pracy z migrantami dzieci niepełnosprawne.

- **Podsumowanie poprzedniej sesji:** Grupa uczestników prezentuje 5-minutowe podsumowanie poprzedniej sesji. Podkreślają główne punkty uczenia się, szczególnie skupiając się na tym, w jaki sposób poprzednie dyskusje wnoszą wkład w dzisiejszą sesję, która koncentruje się na wsparciu psychospołecznym, umiejętnościach komunikacyjnych, technikach oceniania i zarządzaniu przypadkami.
- **Cytat do refleksji (opcjonalnie):** Trener wprowadza przejmujący cytat dziecka, które zostało wysiedlone w wyniku konfliktu, podkreślając znaczenie zapewnienia dzieciom głosu w opowiadaniu własnych historii. Nadaje to emocjonalny ton i podkreśla skupienie sesji na wzmacnianiu pozycji i aktywnym słuchaniu.
- **Wprowadzenie do koła opieki:** Trener wyjaśnia, jak dzisiejsze tematy — narzędzie Podróż życia, aktywne słuchanie, ocenianie dzieci w konflikcie i zarządzanie przypadkami — wpisują się w szersze ramy holistycznej ochrony dziecka. Koło Opiekuna pomaga uczestnikom zwizualizować wzajemne powiązania tych tematów w roli opiekuna lub pracownika socjalnego. Główną kwestią jest to, że moduł 5 dotyczy tego, jak możemy coś zrobić, podczas gdy moduły 1–4 FRA skupiają się głównie na tym, co należy zrobić (linia między nimi nie jest jednak wyraźna).

2. Ćwiczenie narracji biograficznej (30 min)

Cel: Ułatwienie osobistej refleksji i budowanie powiązań między doświadczeniami uczestników a treścią sesji.

Główna aktywność:

- Trener prosi uczestników, aby zastanowili się nad następującym pytaniem:
 - „Przypomnij sobie sytuację, w której byłeś odpowiedzialny za wspieranie bezbronного dziecka w trudnych doświadczeniach życiowych. Jakie narzędzia i podejścia ci pomogły, a co stanowiło dla ciebie wyzwanie?”
- **Szkolenie stacjonarne** Uczestnicy zapisują słowo kluczowe odzwierciedlające ich odpowiedź na karteczce samoprzylepnej i umieszczają ją na flipcharcie.
- **Szkolenie online:** Uczestnicy wpisują swoje słowo kluczowe na czacie lub korzystają z wirtualnej tablicy.
- Trener czyta na głos słowa kluczowe i zaprasza każdego uczestnika do krótkiego wyjaśnienia swojego wyboru. Sprzyja to grupowej refleksji nad różnymi podejściami do pracy z dziećmi bezbronnymi.
- **Dyskusja:** Trener ułatwia dyskusję na temat wyzwań emocjonalnych i zawodowych, przed którymi stają uczestnicy pracy z dziećmi-migrantami. Zachęca się uczestników, aby zastanowili się, w jaki sposób ich doświadczenia mogą odnosić się do tematów dzisiejszej sesji. To ćwiczenie pozwala na głębsze zaangażowanie poprzez wykorzystanie osobistych historii i zawodowych spostrzeżeń.

3. Wprowadzenie (15 minut)

Zdefiniuj pole tematyczne, zdefiniuj kluczowe terminy i przedstaw jasny plan sesji.

Zarys kluczowych tematów:

Trener wprowadza cztery główne tematy sesji: narzędzie „Podróż życia”, aktywne słuchanie, ocena migracji dzieci i zarządzanie przypadkami. Każdy z tych tematów odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu kompleksowej opieki dzieciom-migrantom.

1. Narzędzie: „Podróż życia” (Journey of Life - JoL)

- Narzędzie JoL to metodologia psychospołeczna, która pomaga dzieciom w bezpieczny sposób mapować ich doświadczenia życiowe, promując uzdrowienie emocjonalne i budowanie tożsamości. Obejmuje zajęcia takie jak rysowanie, książki pamięci i mapy życia, które pomagają dzieciom opowiadać swoje historie w bezpiecznej, wzmacniającej przestrzeni.
- Kluczowe cele: zrozumienie ścieżki rozwoju dziecka i jego obecnej sytuacji, budowanie zaufania, wzmacnianie pozycji dzieci, identyfikowanie mocnych i słabych stron oraz pomaganie dzieciom w patrzeniu w przyszłość.
- Trener wyjaśnia, w jaki sposób narzędzie JoL jest szczególnie przydatne w budowaniu zaufania między dziećmi a pracownikami socjalnymi, pozwalając dzieciom odzyskać poczucie kontroli nad własną narracją

2. Aktywne słuchanie:

- Aktywne słuchanie ma kluczowe znaczenie w tworzeniu wspierającego środowiska, w którym dzieci czują się słyszane i cenione. Umiejętność ta wymaga zwracania szczególnej uwagi na komunikację werbalną i niewerbalną, refleksji i okazywania empatii.
- Kluczowe cechy: Pełna uwaga, sygnały niewerbalne, refleksja, empatia i informacja zwrotna. Aktywne słuchanie jest szczególnie istotne w pracy z dziećmi, które doświadczyły traumy, ponieważ buduje zaufanie i poprawia komunikację.

3. Ocena dzieci migrujących w wyniku konfliktu lub katastrofy:

- Ocena nieletnich migrantów wykracza poza tradycyjne środki i obejmuje holistyczne spojrzenie na środowisko społeczne, kulturowe i psychologiczne dziecka. Ocena powinna uwzględniać dynamikę rodziny dziecka, zasoby społeczności, czynniki ochrony i ryzyka, a także własną wiedzę i umiejętności życiowe dziecka.
- Kluczowe obszary oceny: Potencjał rodzin i społeczności, dynamika kulturowa, czynniki odporności i zasoby umożliwiające powrót do zdrowia.

4. Zarządzanie przypadkiem

- Zarządzanie przypadkiem obejmuje zorganizowane podejście oparte na współpracy, mające na celu zapewnienie zaspokojenia wszystkich potrzeb dziecka. Proces ten obejmuje ocenę, planowanie, wdrażanie i ciągłe monitorowanie interwencji.
- Kluczowe elementy: analiza ryzyka, zaangażowanie wielu interesariuszy i zapewnienie priorytetowego traktowania najlepiej pojętego interesu dziecka. Zarządzanie przypadkami jest szczególnie ważne w przypadku dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, np. przesiedlonych w wyniku konfliktu, i pomaga koordynować usługi z wielu sektorów.

Cele tematyczne: Trenerka podkreśla, że dzisiejsza sesja zapewni uczestnikom praktyczne narzędzia i umiejętności umożliwiające zaangażowanie się w te tematy, pomagając im lepiej wspierać dzieci-migrantów w złożonych sytuacjach. Dowiedzą się, jak te podejścia współdziałają, tworząc kompleksowe ramy opieki

4. Interaktywna praca w grupach (60 min)

Podziel się **Broszurami 28–31** z grupami, aby mogły je przeczytać i wykorzystać w swoich dyskusjach.

Zachęć uczestników do zgłębienia kluczowych tematów poprzez praktyczne zastosowanie i wspólną dyskusję.

Uczestnicy są podzieleni na cztery małe grupy, przy czym każda grupa koncentruje się na jednym z głównych tematów (każda grupa może zająć się tylko jednym tematem lub wypróbować każdy – lub kilka – tematów, jeśli jest czas). Każda grupa szczegółowo przeanalizuje przydzielony temat i zda raport większej grupie. Trener będzie zmieniał się pomiędzy grupami, oferując wskazówki i odpowiadając na pytania.

Grupa 1: Narzędzie Podróż życia

- Ta grupa omówi, w jaki sposób narzędzie JoL można dostosować do stosowania z dziećmi w różnych kontekstach (np. wysiedlonymi w wyniku konfliktu, sierotami, dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej).
- Skoncentrują się na zajęciach rysunkowych, mapach odnajdywania rodzin i/lub księgach pamiątkowych. Grupa rozważy zalety stosowania tych narzędzi komunikacji niewerbalnej, szczególnie w przypadku dzieci, którym może być trudno wyrazić swoje uczucia za pomocą słów.
- Punkty do dyskusji: Jak można wykorzystać narzędzie JoL do budowania zaufania? Jakie ryzyko i wyzwania wiążą się ze stosowaniem tego narzędzia w pracy z dziećmi z różnych środowisk kulturowych?

Grupa 2: Aktywne słuchanie

- Ta grupa będzie ćwiczyć techniki aktywnego słuchania w parach. Jeden z uczestników wcieli się w rolę dziecka, drugi zaś w rolę pracownika socjalnego.

- Skoncentrują się na technikach takich jak utrzymywanie kontaktu wzrokowego, używanie sygnałów niewerbalnych, zastanawianie się nad słowami mówiącego i zapewnianie empatycznych reakcji.
- Ćwiczenie: Po odgrywaniu ról uczestnicy omówią, co się sprawdziło, co stanowiło wyzwanie i w jaki sposób aktywne słuchanie może pomóc dzieciom poczuć się zrozumianym i wspieranym.

Grupa 3: Ocena dzieci w migracji

- Ta grupa dokona przeglądu studium przypadku dziecka wysiedlonego w wyniku konfliktu. Omówi sposób oceny potrzeb psychospołecznych dziecka, biorąc pod uwagę takie czynniki, jak pojemność rodziny, czynniki ryzyka i czynniki ochronne, a także własną wiedzę i umiejętności dziecka.
- Zadanie: Zidentyfikuj kluczowe obszary, które należy uwzględnić w ocenie, takie jak zdrowie psychiczne dziecka, bezpieczeństwo i wsparcie społeczne. Grupa omówi także, w jaki sposób włączyć dziecko w proces oceny i zadbać o to, aby jego głos został usłyszany.

Grupa 4: Zarządzanie przypadkiem

- Ta grupa będzie pracować nad opracowaniem planu postępowania w przypadku hipotetycznego dziecka, które niedawno zostało przesiedlone.
- Użyj schematu 5 W i 1 H (Kto, Co, Kiedy, Gdzie, Dlaczego i Jak), aby rozbić potrzeby dziecka i opracować plan ich zaspokojenia.
- Punkty do dyskusji: Jak pogodzić najlepszy interes dziecka z ograniczeniami zewnętrznymi (np. ograniczonymi zasobami, barierami prawnymi)? Jakie zasady etyczne powinny kierować procesem decyzyjnym w zarządzaniu przypadkami?

Dyskusja plenarna: Po 45 minutach pracy w grupach każda grupa zaprezentuje swoje ustalenia większej grupie. Trener poprowadzi dyskusję, prosząc każdą grupę o wyjaśnienie, w jaki sposób ich temat wpisuje się w szersze ramy ochrony dziecka.

Uwaga: *Facylitator musi podkreślić, że każdy z tematów jest ze sobą powiązany: JoL wiąże się z wysokiej jakości aktywnym słuchaniem, dobrym zrozumieniem tego, co i jak oceniać sytuację dziecka oraz korzyściami płynącymi ze stosowania metodologii zarządzania przypadkiem.*

5. Uwagi końcowe (25 minut)

Podsumuj sesję, wyjaśnij kluczowe punkty uczenia się i powiąż je z przyszłym szkoleniem.

- **Podsumowanie kluczowych punktów:** Trener podsumuje główne punkty każdego z czterech tematów, łącząc je z celami sesji.
 - Narzędzie „Podróż życia”: znaczenie umożliwienia dzieciom opowiadania własnych historii w bezpiecznym i wzmacniającym środowisku.

- Aktywne słuchanie: w jaki sposób ta technika wzmacnia zaufanie i tworzy atmosferę wsparcia.
- Ocena nieletnich migrantów: znaczenie holistycznego podejścia, które uwzględnia wszystkie aspekty życia i środowiska dziecka.
- Zarządzanie przypadkami: w jaki sposób zorganizowane procesy oparte na współpracy pomagają zaspokoić złożone potrzeby dzieci znajdujących się w bezbronnych sytuacjach.
- Porównanie początkowych celów i wyników: Trener porówna początkowe cele sesji z tym, co zostało osiągnięte podczas dyskusji i pracy w grupie. Czy kluczowe terminy i definicje zostały jasno zrozumiane? Czy uczestnicy zdobyli praktyczną wiedzę na temat korzystania z tych narzędzi i metodologii?
- Link do poprzednich i przyszłych sesji: Trener umieści dzisiejszą sesję na Kole Opieki, wyjaśniając, w jaki sposób łączy się ona z poprzednimi sesjami (np. na temat ochrony dziecka) i czego się spodziewać w nadchodzących sesjach (np. radzenie sobie z traumą lub wzmacnianie odporności) .
- Zasoby i kolejne kroki: Trener odsyła uczestników do platformy e-learningowej FRA, gdzie mogą znaleźć dodatkowe materiały, studia przypadków i quizy wzmacniające ich wiedzę. Uczestników zachęca się do dalszego ćwiczenia narzędzi i technik omawianych podczas sesji w środowisku zawodowym.

6. Zamknięcie sesji (30 min)

Przygotuj się do następnej sesji i wzmocnij zaangażowanie uczestników.

- Wolontariusze przygotowujący podsumowanie: Trener zaprasza grupę ochotników do przedstawienia podsumowania na następnej sesji, zachęcając ich do podkreślenia, w jaki sposób dzisiejsza nauka wpłynęła na ich rozumienie pracy z dziećmi-migrantami.
- Zadanie podsumowujące: Uczestnicy są zachęceni do przesłania jednostronicowych refleksji na temat następujących kwestii:
 - Jaką nową wiedzę lub spostrzeżenia zyskałeś na temat korzystania z narzędzia Podróż Życia Jol?
 - W jaki sposób każde z tych narzędzi wpłynęło/wpłynęło na Twoje podejście do opieki skoncentrowanej na dziecku?
 - Jakie wyzwania przewidujesz w zakresie oceny i zarządzania sprawami dotyczącymi dzieci-migrantów?

Podsumowania te zostaną udostępnione i omówione podczas następnej sesji.

Sesja 5.2: Wzmacnianie dobrostanu, odporności i bezpieczeństwa dzieci

A. Zarys sesji

Kluczowe wiadomości:

- Udział dzieci jest kluczem do promowania dobrostanu i odporności.
- Tworzenie bezpiecznego, włączającego środowiska, w którym słycać głosy dzieci, poprawia ich ogólny dobrostan psychiczny i emocjonalny.
- Dzieci-migranci, zwłaszcza te niepełnosprawne lub dotknięte traumą, wymagają dostosowanego do potrzeb wsparcia psychospołecznego.
- Interwencja kryzysowa i pozytywna dyscyplina są użytecznymi narzędziami do utrzymywania bezpieczeństwa i promowania konstruktywnej zmiany zachowań.

Oczekiwane efekty uczenia się:

- Dowiedz się, jak tworzyć środowiska sprzyjające znaczącemu uczestnictwu dzieci i ich dobremu samopoczuciu.
- Zdobądź wiedzę na temat wspierania dzieci-migrantów, które doświadczyły traumy, niepełnosprawności lub innych bezbronności.
- Zrozum znaczenie interwencji kryzysowej i skutecznego stosowania pozytywnej dyscypliny.
- Opracuj strategię całościowego wsparcia dzieci w kryzysie, koncentrując się na długoterminowej odporności.

Przygotowanie:

- Przejrzyj materiały na temat udziału dzieci, dobrego samopoczucia i pozytywnej dyscypliny.
- Zapoznaj się z wyzwaniami stojącymi przed dziećmi-migrantami niepełnosprawnymi lub po traumie.
- Przygotuj się do dyskusji na temat osobistych doświadczeń związanych z interwencją kryzysową i dyscypliną.
- Organizuj zasoby sesyjne, takie jak karteczki samoprzylepne lub wirtualne tablice do pracy grupowej i ćwiczeń do refleksji.

Materiały informacyjne

Wszystkie materiały informacyjne do tego modułu (pełna lista) znajdują się [tutaj](#).

- **Broszura 32** Partycypacja i dobrostan dziecka
- **Broszura 33** Wspieranie dobrostanu nieletnich migrantów z niepełnosprawnościami

- **Broszura 34** Trauma
- **Broszura 35** Uzależnienie
- **Broszura 36** Interwencja kryzysowa i pierwsza pomoc psychologiczna
- **Broszura 37** Pozytywna dyscyplina

B. Przewodnik po sesji

Session 5.2.1: Partycypacja i dobre samopoczucie

Wykorzystaj **Broszurę 32** „Uczestnictwo i dobro dziecka”

1. Otwarcie sesji (15 min)

Cel: Powitanie i zarys sesji

- **Wprowadzenie trenera:**
 - Powitaj uczestników i opisz program szkoleniowy oraz jego powiązanie z tą sesją.
 - Wyjaśnij, że dzisiejsza sesja będzie dotyczyć uczestnictwa i dobrego samopoczucia.
 - Podkreśl znaczenie tworzenia środowisk, w których słyhać głosy dzieci i dba się o ich dobre samopoczucie.
- **Główna aktywność**
 - Użyj Koła Opieki, aby pokazać, jak uczestnictwo odgrywa kluczową rolę w wzajemnie powiązanych tematach opieki.
 - Podsumowanie poprzedniej sesji (opcjonalnie – zależy to od tego, jak zorganizujesz poniższe trzy sesje): Poproś ochotników o przygotowanie i przedstawienie 5-minutowego podsumowania. Roześlij podsumowanie wszystkim uczestnikom.
 - Poinformuj, że podsumowania zostaną zebrane w zasobach internetowych do wykorzystania w przyszłości (opcjonalnie) i/lub powiązane z folderami utworzonymi na potrzeby sesji, a także z dostępem online do filmów FRA na temat opieki.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej (30 min)

Cel: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- **Sesje szkoleniowe stacjonarne:**
 - Zadań pytanie: „Czy pamiętasz moment, w którym czułeś, że Twój głos nie jest słyszany? Jak to wpłynęło na Twoje samopoczucie?”
 - Poproś każdego uczestnika, aby zapisał na karteczce samoprzylepnej słowo kluczowe, które odzwierciedla jego odpowiedź.
 - Poproś uczestników, aby umieścili swoje karteczki samoprzylepne na flipcharcie i poproś ich, aby wyjaśnili swoje słowo.

- **Sesje szkoleniowe online:**

- Poproś uczestników, aby podzielili się słowem kluczowym na czacie i skomentowali swoje słowo. Zapisz odpowiedzi na wirtualnej tablicy, a następnie udostępnij zrzut ekranu.

Główna aktywność:

- Zainauguruj dyskusję na temat tego, jak osobiste doświadczenia bycia wysłuchanym lub ignorowanym wpływają na dobre samopoczucie.
- Poinstruj uczestników, aby zastanowili się nad tym, jak wiąże się to z ich rolami zawodowymi w działaniach na rzecz dzieci i na ich rzecz.

3. Wprowadzenie (15 minut)

Cel: Ustalenie pola tematycznego

- **Kluczowe terminy:**

- **Partycypacja:** proces, w którym dzieci aktywnie uczestniczą w podejmowaniu decyzji dotyczących kwestii, które ich dotyczą.
- **Dobrostan:** całościowy stan, w którym dzieci czują się bezpieczne, wspierane i zdolne do wyrażania siebie.

- **Główne tematy dyskusji:**

- W jaki sposób możemy stworzyć środowisko, w którym dzieci czują się bezpiecznie i mogą w pełni uczestniczyć?
- W jaki sposób znaczące uczestnictwo wpływa na dobro dziecka?

- **Pytania do sesji:**

- Jakich metod możemy użyć, aby zapewnić wszystkim dzieciom, w tym dzieciom niepełnosprawnym, możliwość uczestnictwa?
- W jaki sposób wzmacnianie pozycji dzieci poprzez uczestnictwo poprawia ich dobrostan psychiczny i emocjonalny?

Przerwa (15 minut)

Sesja 5.2.2: Wspieranie nieletnich migrantów z niepełnosprawnością, traumą, szokiem i uzależnieniem

Przygotowanie:

- Udostępnij i wykorzystaj **Broszurę 33** Wspieranie dobrego samopoczucia nieletnich migrantów z niepełnosprawnościami

1. Otwarcie sesji (15 min)

Cel: powitanie i podsumowanie

- **Wprowadzenie trenera:**
 - Powitaj uczestników i wyjaśnij, że dzisiejsza sesja koncentruje się na wspieraniu dzieci-migrantów z niepełnosprawnością, traumą i uzależnieniami.
- **Cytat:**
 - „Trudno było opowiadać o mojej podróży, ale kiedy w końcu mogłem, poczułem, że ktoś zdjął ze mnie ciężar”. (Dziecko zastanawiające się nad traumą migracji)
 - „Nie rozumiałem, co się ze mną dzieje, ale w końcu ktoś mi to wyjaśnił i poczułem się mniej samotny”. (Dziecko z niepełnosprawnością opisujące swoją podróż)
- **Podsumowanie:**
 - Podsumowanie poprzedniej sesji przez grupę uczestników. Wolontariusze przedstawiają swoje jednostronicowe podsumowanie, które zostanie dodane do internetowego centrum zasobów.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej (30 min)

Cel: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

Sesje stacjonarne:

- Zadań pytanie: „Czy kiedykolwiek pracowałeś z dzieckiem, które doświadczyło traumy lub głębokiego niepokoju? Jak zareagowałeś?”
 - Poproś uczestników, aby zapisali na karteczkach samoprzylepnych słowo kluczowe opisujące ich uczucia lub wyzwania związane z radzeniem sobie z tą sytuacją. Omów słowa kluczowe.
- **Sesje online:**
 - Poproś uczestników, aby podzielili się swoim słowem kluczowym i skomentowali je. Skorzystaj z wirtualnej tablicy, aby zestawić odpowiedzi.

3. Wprowadzenie (15 mins)

Cel: Ustalenie pola tematycznego

- **Kluczowe terminy:**
 - **Trauma:** Reakcja psychologiczna wynikająca z głęboko przygnębiających doświadczeń, takich jak przemoc lub migracja.
 - **Uzależnienie:** kompulsywne zachowanie stosowane jako mechanizm radzenia sobie z bólem emocjonalnym lub stresem.
- **Główne tematy dyskusji:**
 - W jaki sposób trauma może objawiać się u dzieci, zwłaszcza dzieci migrantów?
 - Jakie są szczególne potrzeby niepełnosprawnych dzieci-migrantów?
 - W jaki sposób możemy pomóc dzieciom wyjść z traumy i uzależnienia w sposób holistyczny?

Przerwa (15 minut)

Sesja 5.2.3: Interwencja kryzysowa i pozytywna dyscyplina

- Wykorzystaj **Broszurę 34 Trauma**, **Broszurę 35 Uzależnienie**, **Broszurę 36 Interwencja kryzysowa i pierwsza pomoc psychologiczna** oraz **Broszurę 37 Pozytywna dyscyplina**.
- Należy pamiętać, że chociaż interwencja kryzysowa i pozytywna dyscyplina są przedstawiane i stosowane razem, ponieważ mogą się uzupełniać, są one również bardzo różne i zwykle są stosowane w bardzo odrębnych sytuacjach. Pozytywną Dyscyplinę stosuje się w sytuacjach pedagogicznych, które dotyczą (zachowania) dziecka i jego otoczenia (którego jesteśmy ważnym elementem).

1. Otwarcie sesji (15 min)

Cel: Powitanie i zarys sesji

- **Wprowadzenie trenera**
 - Wyjaśnij znaczenie interwencji kryzysowej i pozytywnej dyscypliny w opiece.
- **Cytaty:**
 - „Kiedy miałem atak paniki, potrzebowałem kogoś, kto się uspokoi i pokaże mi, że wszystko będzie dobrze”. (Dziecko zastanawia się nad interwencją kryzysową)
 - „Nie potrzebowałem kary; potrzebowałem kogoś, kto zrozumiałby, dlaczego się tak zachowywałem”. (Dziecko zastanawia się nad pozytywną dyscypliną)
- **Główna aktywność:**
 - Podsumowanie poprzedniej sesji przygotowane przez wolontariuszy.

2. Ćwiczenie narracji biograficznej (30 min)

Cel: Wykształcenie osobistego podejścia do tematu

- **Sesje stacjonarne:**
 - Zadaj pytanie: „Jak poradziłeś sobie z kryzysem związanym z dzieckiem? Co było dla Ciebie największym wyzwaniem?”
 - Poproś uczestników, aby zapisali na karteczce samoprzylepnej słowo kluczowe opisujące ich podejście lub wyzwanie.
- **Sesje online:**
 - Poproś uczestników, aby podzielili się swoimi słowami kluczowymi na czacie i omówili odpowiedzi.

4. Wprowadzenie (15 minut)

Cel: Ustalenie pola tematycznego

- **Kluczowe terminy:**
 - **Interwencja kryzysowa:** natychmiastowe działania podjęte w celu wsparcia dzieci w czasie kryzysów emocjonalnych lub fizycznych.
 - **Pozytywna dyscyplina:** pełne współczucia podejście edukacyjne, które koncentruje się na nauczaniu, a nie na karaniu.
- **Główne tematy dyskusji:**
 - Jak możemy skutecznie reagować na ataki paniki i inne kryzysy u dzieci?
 - Jakich metod możemy użyć, aby zapewnić dyscyplinę pełną szacunku i sprzyjającą pozytywnej zmianie zachowania?

Przerwa (15 min)

Wszystkie sesje grupowe 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3.

4. Interaktywna praca w grupach (60 min)

Cel: Zgłębianie temtu

k Uczestnicy dzielą się na małe grupy i rozpoczynają pracę w grupach

- **Sesja dotycząca dobrostanu:** Grupy omawiają scenariusze, w których zachęcano lub tłumiono uczestnictwo dzieci. Omów wpływ na samopoczucie.
- **Trauma i wspieranie nieletnich migrantów:** Grupy tworzą strategie wsparcia hipotetycznego nieletniego migranta z niepełnosprawnością, który doświadczył traumy.
- **Interwencja kryzysowa i pozytywna dyscyplina:** Każda grupa opracowuje plan interwencji kryzysowej i strategię pozytywnej dyscypliny dla dziecka znajdującego się pod jej opieką.

[Studia przypadków: link](#)

Możesz skorzystać ze studiów przypadków z naszego folderu lub stworzyć własne. Notatki w studiach przypadków mają jedynie charakter orientacyjny. Możesz i powinieneś rozwinąć tak bardzo, jak to możliwe i w pełni wykorzystać materiały informacyjne do tej sesji, a także czerpać z innych materiałów z innych modułów.

5. Uwagi końcowe (25 minut)

Cel: Podsumowanie kwestii kluczowych i pytania otwarte

- **Główna aktywność:**
 - Podsumuj kluczowe punkty, w tym:
 - Jak uczestnictwo wpływa na dobre samopoczucie.
 - Metody wspierania dzieci z traumą lub niepełnosprawnością.
 - Skuteczne techniki interwencji kryzysowej i pozytywnej dyscypliny.
 - Przedyskutuj, w jaki sposób dzisiejsza sesja odnosi się do poprzednich, korzystając z Koła Opieki
 -

6. Zamknięcie sesji (10 min)

Cel: Uwagi końcowe oraz przygotowanie i ogłoszenie następnej sesji

- **Główna aktywność:**
 - Zidentyfikuj ochotników do następnego podsumowania.
 - Przypomnij uczestnikom o zasobach internetowych i platformie e-learningowej FRA.
 - Upewnij się, że udzielono odpowiedzi na wszystkie pytania opiekunów.

Dodatkowe linki do zasobów sesji:

- Samoocena efektów uczenia się Moduł 5: [link](#)

ZAŁĄCZNIK 1: UWAGI METODOLOGICZNE

Nota metodologiczna 1: Promowanie praw dziecka jako ramy dla usług i szkoleń w zakresie opieki

W podręczniku przedstawiono UNCRC jako kluczowy punkt odniesienia w zakresie usług w zakresie opieki nad dziećmi bez opieki. Jest przewodnikiem umożliwiającym ocenę i analizę sytuacji dziecka oraz podejmowanie decyzji zgodnych z dobrem dziecka. Opiekunowie są przeszkoleni w zakresie korzystania z Konwencji UNCRC przy ocenie potrzeb dziecka i opowiadaniu się za jego prawami i najlepszym interesem. Wykorzystują je również podczas zabezpieczania dziecka i utrzymywania kontaktów między dzieckiem a zaangażowanymi podmiotami państwowymi i usługodawcami.

Wszystkie państwa członkowskie UE ratyfikowały UNCRC, podobnie jak prawie wszystkie kraje. Dotyczy wszystkich dzieci na terytorium UE.

Ponadto istnieją wspólne ramy prawne regulujące świadczenie usług i procedurę azylową w przypadku dzieci bez opieki. Zapewnia to Karta i prawo UE dotyczące ochrony dzieci i azylu. Karta ma zastosowanie do państw członkowskich UE wdrażających prawo UE (art. 51 ust. 1).

Te standardy prawne stanowią wspólną płaszczyznę szkolenia w zakresie opieki. Mają one zastosowanie niezależnie od różnorodności usług w zakresie opieki, warunków przyjmowania i kontekstów szkoleniowych dla opiekunów w każdym państwie członkowskim UE.

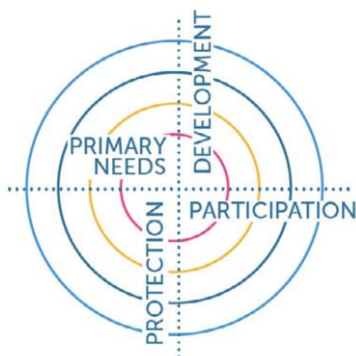
The training programme introduces the four dimensions of the UNCRC as a tool for training, analysis and action. These are covered in Session 1.1. The training refers to them throughout.

Figure 3 is a tool for training, analysis and action. It represents the four dimensions of the UNCRC, which are: Program szkoleniowy wprowadza cztery wymiary UNCRC jako narzędzie szkolenia, analizy i działania. Omówiono je w sesji 1.1. Szkolenie odnosi się do nich przez cały czas.

Rysunek 3 przedstawia narzędzie do szkolenia, analizy i działania. Reprezentuje cztery wymiary UNCRC, którymi są:

- Zaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka, aby zapewnić mu przeżycie i umożliwić mu prowadzenie zdrowego życia.
- Promowanie rozwoju dziecka oraz jego zasobów, potencjału i rozwijających się możliwości, aby wspierać jego wejście w dorosłość i niezależne życie.
- Umożliwienie i ułatwienie udziału dziecka we wszystkich sprawach, które go dotyczą, przy jednoczesnym zabezpieczeniu jego prawa do bycia wysłuchanym i uwzględnienia jego poglądów, stosownie do jego wieku i dojrzałości.
- Zapewnienie dziecku ochrony przed wszelkimi formami zaniedbania, przemocy i wyzysku.

Figure 3: The four dimensions of the UNCRC

Nota metodologiczna 2: Promowanie podejścia transdyscyplinarnego w celu zapewnienia, że usługi w zakresie opieki opierają się na prawach, skupiają się na dziecku i biorą pod uwagę indywidualne potrzeby dziecka

UNCRC ma szeroki zakres. Dlatego środki wdrażające UNCRC wymagają współpracy różnych agencji państwowych, dyscyplin i dostawców usług.

Podręcznik szkoli opiekunów, jak koncentrować się na prawach, potrzebach i najlepszym interesie dziecka. W podręczniku zaproponowano przy tym podejście do usług opiekuńczych skoncentrowane na dziecku. Pewność i umiejętne działanie opiekuna są niezbędne do zmobilizowania wsparcia dla dziecka ze strony różnych podmiotów.

Szkolenie uczy opiekunów, że wysłuchanie historii i poglądów dziecka jest ważne przy podejmowaniu decyzji, jakich usług i wsparcia potrzebuje dziecko. Szkolenie dotyczy różnych umiejętności i metod, które pomagają opiekunowi osiągnąć ten cel w praktyce. Należą do nich komunikacja wrażliwa na dziecko i aktywne słuchanie.

Opiekunowie uczą się technik promowania praw dziecka i najlepszego interesu dziecka w procesach decyzyjnych. Opiekunowie powinni także zyskać pewność co do utrzymania niezależnej roli i skupienia się na dziecku przy równoważeniu praw.

Szkolenie podnosi świadomość opiekunów w zakresie różnorodności dzieci, którym mogą pomagać. Opiekunowie uczą się, jak ważne jest dostosowanie metod pracy i komunikacji do wieku dziecka; płęć; język; sytuacja rodzinna; oraz pochodzenie narodowe, społeczne i kulturowe. Muszą także uwzględniać stan zdrowia dziecka, jego rozwijające się zdolności, niepełnosprawność oraz doświadczenie lub ryzyko przemocy i wyzysku.

Nota metodologiczna 3: Wzmocnienie opiekunów w obronie praw dziecka

Niezależność i bezstronność to podstawowe zasady świadczenia usług opiekuńczych. Istnieje szeroka zgoda co do fundamentalnego znaczenia tych zasad dla usług opiekuńczych, wyrażona w różnych

dokumentach zawierających wytyczne wydane przez Komitet Praw Dziecka, Radę Europy i międzynarodowe organizacje pozarządowe (patrz „Źródła i listy lektur” pod adresem <https://e-learning.fra.europa.eu/>).

Opiekunowie muszą być przygotowani do działania niezależnie i bezstronnie, reprezentując dziecko oraz promując jego prawa i dobro. Ta część obowiązków opiekuna stanowi szczególne wyzwanie, gdy krajowe lub lokalne systemy przyjmowania i opieki nad dziećmi bez opieki są słabe. Wyzwaniem jest również sytuacja, gdy systemy te nie są w pełni zgodne ze standardami praw dziecka.

Badania FRA pokazują, że usługi w zakresie opieki w UE są bardzo zróżnicowane. Badanie wskazuje, że istnieją obszary, w których usługi opiekuńcze nie są jeszcze świadczone w sposób systematyczny. W usługach występują także luki lub niedociągnięcia, przez co dzieci pozostają bez pomocy i są narażone na ryzyko.

Podręcznik ma mieć znaczenie we wszystkich kontekstach, niezależnie od tego, jak systematyczne, skuteczne i odpowiednie są usługi w zakresie opieki w określonej lokalizacji. Nie można oczekiwać, że program szkoleniowy naprawi słabości strukturalne lub systemowe. Ma jednak na celu umożliwienie opiekunom i wzmocnienie ich pozycji w identyfikowaniu i analizowaniu różnic w lokalnym świadczeniu usług na rzecz dzieci oraz w prawach dziecka zapewnianych na mocy standardów międzynarodowych i prawa UE.

Zdolność zidentyfikowania luk i zagrożeń w lokalnej praktyce ma fundamentalne znaczenie dla zrozumienia przez opiekunów sytuacji dziecka. Pomaga im to w budowaniu pozycji obrońcy praw dziecka w stosunku do organów państwowych i świadczeniodawców.

Nota metodologiczna 4: Zachęcanie opiekunów do poszukiwania i zapewnienia wsparcia

Świadczenie usług opieki nad dziećmi bez opieki jest bardzo złożone i delikatne. Niektóre kwestie mogą być trudne do rozwiązania ze względu na ograniczenia narzucane przez status imigracyjny dziecka lub jego doświadczenia. Niektóre doświadczenia i aspiracje dziecka mogą pozostać nieznane. Mogą występować rozbieżności pomiędzy potrzebami dziecka a dostępnymi usługami.

Opiekun wspierając dziecko powinien działać samodzielnie. Nie można jednak od opiekunów oczekiwać, że będą sami znać i rozwiązywać wszystkie kwestie, gdyż nie są za to odpowiedzialni ani nie są do tego kompetentni.

Celem programu szkoleniowego jest uwrażliwienie opiekunów na znaczenie mobilizowania wsparcia dla dziecka i opiekuna. Dziecko może wymagać wsparcia prawnika, służby zdrowia lub wsparcia edukacyjnego. Mogą także potrzebować specjalistycznego poradnictwa lub pozytywnego kontaktu z grupą diaspory lub osobami w kraju pochodzenia.

Opiekun może skorzystać z porad prawnych, superwizji, coachingu i mentoringu. Mogą również skorzystać na wymianie z innymi opiekunami, aby dzielić się doświadczeniami i wspierać się nawzajem. Szkolenie uwrażliwia opiekunów na dostępną pomoc. Zachęca do poszukiwania i korzystania z pomocy dla dobra dziecka oraz do wspierania roli opiekuna

Nota metodologiczna 5: Promowanie interaktywnego i odkrywczego procesu uczenia się

Trener współpracuje z uczestnikami w formie wykładów lub prezentacji, sesji plenarnych i przeglądów oraz pracy w grupach. Podejście szkoleniowe równoważy wkład teoretyczny z ćwiczeniami praktycznymi i aktywnie angażuje uczestników. Celem tej metodologii partycypacyjnej jest docenienie i zintegrowanie doświadczenia i wiedzy każdego uczestnika.

Opierając się na teoriach edukacji dorosłych, metoda szkoleniowa angażuje uczestników w analizę empiryczną w celu odniesienia ich nowej wiedzy i umiejętności do świata rzeczywistego. Ludzie uczą się lepiej, jeśli wymieniają doświadczenia i angażują się w dyskusje. Doświadczenie edukacyjne nie ogranicza się zatem do przyswajania istniejącej wiedzy. Raczej angażuje uczestników i trenera w proces uczenia się, podczas którego wspólnie tworzą nową wiedzę.

Zgodnie z tym podejściem sesje szkoleniowe nie są celowo organizowane wokół wykładów mających na celu przekazanie informacji. Zamiast tego przyjmują podejście eksploracyjne, w którym uczestnicy i trener wspólnie badają i tworzą treści edukacyjne. Obejmuje to opowiadanie historii i dzielenie się wiedzą. Ułatwia to trener – lub najlepiej zespół trenerów – który ma wiedzę i doświadczenie, ale nie twierdzi, że jest wszechwiedzący.

Ścieżka uczenia się w każdej sesji szkoleniowej jest zorganizowana według następujących głównych etapów.

- Ustalenie pola tematycznego. Wprowadzenie głównych faktów, definicji i pytań istotnych dla danej dziedziny tematycznej.
- Eksploracja pola tematycznego. Interaktywne ćwiczenie grupowe badające znaczenie tych faktów, definicji i pytań oraz porównujące je z rzeczywistością. Trener prowadzi uczestników w odniesieniu do obszaru tematycznego w oparciu o ich osobiste i zawodowe doświadczenia.
- Podsumowanie i wnioski. Trener podsumowuje kluczowe punkty poruszone przez grupę podczas ćwiczenia interaktywnego. Razem identyfikują główne obserwacje i wnioski wyciągnięte z sesji.

Nota metodologiczna 6: Ułatwianie uczenia się skoncentrowanego na osobie poprzez wykorzystanie narracji biograficznej

Takie podejście szkoleniowe ma na celu wspieranie wzajemnego szacunku, uznania i zaufania między uczestnikami a trenerem, między opiekunem a dzieckiem, a także w interakcjach opiekuna z agencjami państwowymi i usługodawcami.

Ćwiczenie narracji biograficznej stawia pytania o osobiste doświadczenia i wspomnienia. Unika jednak ingerencji i poruszania drażliwych kwestii, które mogłyby zdenerwować lub zaniepokoić uczestników.

Gotowość do dzielenia się osobistymi historiami lub wspomnieniami podczas szkolenia zawodowego może różnić się w zależności od kraju i kultury. Może się także różnić w świetle składu grupy. Dlatego też ćwiczenie można dostosować do dynamiki danej grupy. Przebieg ćwiczenia odzwierciedla stopień zaznajomienia się uczestników oraz ich komfort pracy i dzielenia się osobistymi historiami.

Nota metodologiczna 7: Wzmocnienie kompetencji transkulturowych opiekunów

Uwzględnienie kultury i różnorodności kulturowej jest niezbędne w procesie opiekuńczym. Podczas udzielania pomocy dziecku oraz promowania jego praw i najlepszego interesu tożsamość kulturowa dziecka może wymagać szczególnej uwagi. Opiekunowie powinni być przygotowani na zrozumienie, w jaki sposób kultura wpływa na potrzeby dziecka. Muszą zrozumieć, w jaki sposób kultura wpływa na dostosowanie świadczenia usług, które może być konieczne dla zapewnienia dobra dziecka.

Dziecko bez opieki prawdopodobnie zetknie się z różnymi kulturami podczas przemieszczania się do Europy i w jej obrębie, pomiędzy krajami tranzytowymi a krajami docelowymi. Język, tradycje, normy społeczne i kultura mają szczególnie istotny wpływ na rozwój tożsamości osobistej w dzieciństwie i okresie dojrzewania. W zależności od doświadczeń migracyjnych dziecka, konstruowanie jego tożsamości może zostać zakłócone. Przyczyny obejmują na przykład długotrwałą i niepewną migrację; doświadczenia przemocy; oraz dyskryminację lub wykluczenie na podstawie stereotypów narodowych, religijnych lub kulturowych.

Kultura wpływa na kwestie życia codziennego, takie jak odżywianie czy higiena. Kultura wpływa na interakcje społeczne i komunikację między dziećmi i dorosłymi, dziewczętami i chłopcami oraz kobietami i mężczyznami. Wpływa także na strukturę rodziny i pozycję dziecka w rodzinie.

Opiekunowie wspierają dziecko w korzystaniu z jego praw kulturalnych. Muszą nie tylko zachować osobistą tożsamość dziecka, ale także ją rozwijać i odtwarzać w świetle ich doświadczeń migracyjnych. Opiekunowie potrzebują do tego kompetencji międzykulturowych i wrażliwości.

Program szkoleniowy przygotowuje opiekunów do tego trudnego zadania, wzmacniając ich umiejętności analizy i działania. Komunikacja uwzględniająca wrażliwość kulturową może pomóc opiekunom w komunikowaniu ograniczeń w zaistniałych sytuacjach.

Trzyetapowa metoda Pinto stanowi przewodnik dla opiekunów. Zawiera informacje o różnorodności kulturowej z perspektywy praw dziecka.

Krok 1. Uświadom sobie normy, wartości i kodeksy zachowań drugiej osoby.

Krok 2. Poznaj normy, wartości i kodeksy zachowań drugiej osoby, odróżniając opinie od faktów i zadając pytania pogłębiające.

Krok 3. Ustal, jak sobie poradzić ze zidentyfikowanymi różnicami w normach, wartościach i kodeksach zachowań w konkretnej sytuacji. Każda ze stron powinna określić swoje ograniczenia w zakresie adaptacji i akceptacji norm, wartości i kodeksów zachowań drugiej strony. Strony powinny sobie nawzajem wyjaśnić te ograniczenia.

Opiekun powinien pomagać dzieciom bez opieki w radzeniu sobie z konfliktami wynikającymi z różnicy pomiędzy normami kulturowymi obowiązującymi w ich krajach pochodzenia i zamieszkania. Może to zrobić na przykład poprzez:

- Omówienie tych aspektów kultury pochodzenia i kultury, w której dziecko się obecnie znajduje, które są interesujące, wzbogacające i tolerowane.
- Dyskusja nad indywidualnym zachowaniem lub normami społecznymi, które są niezgodne z prawami człowieka i prawami dziecka. W tym miejscu opiekun i dziecko powinni zidentyfikować

indywidualne normy zachowania lub społeczne, które stanowią ryzyko lub zagrożenie dla dziecka. Są to normy takie jak kary cielesne czy małżeństwa dzieci.

- Skontaktowanie dziecka ze starszymi dziećmi lub dorosłymi z tej samej społeczności, którzy mogą mu pomóc w przezwyciężaniu różnic kulturowych.

Nota metodologiczna 8: Wspieranie komunikacji i interakcji opartej na zasobach

W całym programie szkoleniowym komunikacja stanowi kwestię przekrojową.

W programie zwrócono uwagę na jakość komunikacji na różnych poziomach, np. pomiędzy opiekunem a dzieckiem. Program dotyczy także komunikacji pomiędzy opiekunem a odpowiednimi podmiotami mającymi kontakt z dzieckiem, m.in. przedstawiciele władz państwowych, usługodawcy lub rodzina dziecka. Zwraca także uwagę na komunikację między opiekunem a organem opiekuńczym lub równoważnym właściwym organem odpowiedzialnym za usługi opiekuńcze.

Ponadto w podręczniku zwrócono uwagę na jakość komunikacji pomiędzy trenerem a uczestnikami programu szkoleniowego.

Komunikacja i słuchanie są podstawą, na której opiekun tworzy relację z dzieckiem. Stanowią także podstawę ich relacji ze wszystkimi właściwymi podmiotami zaangażowanymi w sprawę dziecka, tj. urzędnicy, specjaliści i usługodawcy prywatni. Aby osiągnąć właściwy poziom komunikacji, opiekun musi być otwarty i wrażliwy na różne kultury, metody i podejścia do pracy, poziom wiedzy, sposób myślenia i doświadczenia.

Program szkolenia zachęca do komunikacji, interakcji i wzajemnego słuchania się trenera i uczestników w ramach wspólnego i odkrywczego doświadczenia edukacyjnego. Bierze pod uwagę na osobiste i zawodowe doświadczenia, wiedzę i przemyślenia wszystkich zaangażowanych osób.